

Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

ΙΟΥΛΙΟΣ 2024

Ανεπίτρεπτη οπισθοδρόμηση των
ελάχιστων εγγυήσεων στο άσυλο

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
Ευρεία θεσμοθέτηση καθεστώτων εξαίρεσης. Σύγκριση ως προς τις έκτακτες καταστάσεις των συστημάτων ασύλου	7
Τι αλλάζει; Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων	11
1. Καταγραφή	11
Έλεγχος διαλογής	11
Υποβολή αίτησης ασύλου	12
Καταχώριση αίτησης ασύλου	14
Κατάθεση αίτησης ασύλου	16
2. Διαδικασίες ασύλου	19
Ρυθμίσεις για τις συνεντεύξεις	19
Λόγοι απαραδέκτου	22
Σιωπηρή ανάκληση	25
Ταχύρρυθμη διαδικασία	27
Ρυθμίσεις για τις προσφυγές	28
3. Διαδικασία συνόρων	30
Πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων	31
Έννομες συνέπειες της διαδικασίας συνόρων	35
4. Υποδοχή	40
Υλικές συνθήκες υποδοχής & υποστήριξη της ένταξης	40
Προσωπική ελευθερία & ελευθερία κυκλοφορίας	43
5. Κανόνες για τη ρύθμιση της ευθύνης	45
6. Εγγυήσεις & θεμελιώδη δικαιώματα	47
Δωρεάν νομική καθοδήγηση σε α' βαθμό	47
Μεταχείριση ευάλωτων προσώπων	49

Εισαγωγή

Η ψήφιση της μεταρρύθμισης του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ) τον Μάιο του 2024 ολοκλήρωσε την οκταετή διαδικασία νομοθετικής διαπραγμάτευσης και σήμανε την εκ βάθρων και επί τα χείρω τροποποίηση των ενωσιακών κανόνων και την ακύρωση βασικών εγγυήσεων ασφαλείας για την προστασία των προσφύγων. Σηματοδοτεί, δε, τη θεσμοθέτηση καθεστώτων εξαιρέσης και παραβίασης του κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στις καταστατικές συνθήκες και το κερτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Εν τω μεταξύ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ένα κοινό σχέδιο εκτέλεσης για να καθοδηγήσει τα κράτη μέλη στην εκπόνηση των αντίστοιχων εθνικών σχεδίων εκτέλεσής τους, μέχρι τα τέλη του 2024. Στα σχέδια αυτά θα περιγράφονται οι νομοθετικές, διοικητικές και επιχειρησιακές αλλαγές που πρόκειται να εισαχθούν για να εναρμονιστούν τα εθνικά συστήματα ασύλου με το νέο νομοθετικό πλαίσιο μέχρι την έναρξη της εφαρμογής του τον Ιούνιο του 2026.¹

Η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) επαναλαμβάνει ότι η τροποποίηση του ΚΕΣΑ με τη θέσπιση ιδίως της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346 για την υποδοχή («**Οδηγία υποδοχής**»),² του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1347 για την αναγνώριση («**Κανονισμός αναγνώρισης**»),³ του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 για τις διαδικασίες ασύλου («**Κανονισμός διαδικασιών ασύλου**»),⁴ του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1349 για τη διαδικασία επιστροφής συνόρων («**Κανονισμός επιστροφών συνόρων**»),⁵ του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351 για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης («**Κανονισμός διαχείρισης**»),⁶ του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356 για τον έλεγχο διαλογής («**Κανονισμός διαλογής**»),⁷ και του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1359 για τη διαχείριση κρίσεων στο άσυλο και τη μετανάστευση («**Κανονισμός κρίσεων**»),⁸ συνιστά ανεπίτρεπτη οπισθοδρόμηση των ελάχιστων εγγυήσεων στον τομέα του ασύλου που επιτεύχθηκαν με κόπο, νομοθετικές ρυθμίσεις, δικαστικές διεκδικήσεις και

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Common Implementation Plan for the Pact on Migration and Asylum*, COM(2024) 251, 12 Ιουνίου 2024.

² Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1347 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση διαδικασίας επιστροφής στα σύνορα [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1359 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

δεσμευτικές νομολογιακές εξελίξεις τις τελευταίες δύο δεκαετίες, αναπόφευκτα, δε, θα αποδυναμώσει την προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων κατά παράβαση διεθνών και ενωσιακών κανόνων δικαίου, αλλά και τον στόχο ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, που φαίνεται να αποδομείται από ευρύτατες δυνατότητες ευχέρειας εθνικών ρυθμίσεων σε σημαντικά επίπεδα.⁹

Τυπικά, οι βασικοί στόχοι του ΚΕΣΑ αναγγέλλονται στα Προοίμια των νομοθετικών κειμένων του, τα οποία ερμηνεύονται συνδυαστικά. Οι ρητοί στόχοι του ΚΕΣΑ όπως διατυπώνονται στα ως άνω κείμενα, δύνανται να συνοψιστούν ως εξής:

1. **Εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων ασύλου** μέσω κοινών κανόνων και απαιτήσεων. Ο εν λόγω στόχος του κεκτημένου συνδέεται ευρέως με την **πρόληψη των δευτερογενών μετακινήσεων** των προσφύγων και μεταναστών μεταξύ των διαφορετικών ευρωπαϊκών κρατών.¹⁰ Συναφής στόχος του ΚΕΣΑ είναι η **πρόληψη της διαφυγής** των αιτούντων από τη διαδικασία ασύλου και η διασφάλιση της παρουσίας τους στη διάθεση των αρχών.¹¹
2. **Εξορθολογισμένες και απλούστερες διαδικασίες με σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου.**¹² Τόσο ο παρών στόχος όσο και αυτός της εναρμόνισης πρέπει να εξετάζονται σε αντιπαράβολή με τον ρητό στόχο της **ευελιξίας των κρατών μελών στην οργάνωση των διαδικασιών και της υποδοχής**, συμπεριλαμβανομένης της ανταπόκρισής τους σε συνθήκες πίεσης.¹³
3. **Συμπλήρωση των συνοριακών ελέγχων και ακριβής ταυτοποίηση,**¹⁴ διασφάλιση **ταχείας και αποτελεσματικής πρόσβασης σε διαδικασίες** και στα σχετικά δικαιώματα το συντομότερο δυνατόν,¹⁵ καθώς και **ταχεία λήψη αποφάσεων.**¹⁶
4. Έγκαιρη και κατάλληλη **ενημέρωση των αιτούντων άσυλο για τα δικαιώματά τους.**¹⁷

⁹ RSA, «Σε τελική ευθεία το τέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου;», 18 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#), «Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (CEAS): «Οι παραβιάσεις θεμελιωδών αρχών του δικαίου θα γίνουν η νέα κανονικότητα»», 20 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#), «Νέο Σύμφωνο Μετανάστευσης και Ασύλου: παλιές «συνταγές» με επικίνδυνα υλικά θεσμοθετούν παρεκκλίσεις από τη νομιμότητα και υπονομεύουν το κράτος δικαίου και τα δικαιώματα των προσφύγων», 30 Οκτωβρίου 2020, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁰ Αιτ. σκ. 3, 5, 11, 13, 50 και 71 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 6, 7, 8, 10, 49, 65 και 66 Κανονισμού αναγνώρισης, αιτ. σκ. 1, 3, 5, 6, 7, 40, 59, 79 και 81 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 26 και 53 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 2 Κανονισμού επιστροφών συνόρων, αιτ. σκ. 2 και 27 Κανονισμού Eurodac.

¹¹ Αιτ. σκ. 6 Κανονισμού διαλογής, αιτ. σκ. 14, 15, 19, 24, 25 και 58 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 58 και 59 Κανονισμού διαχείρισης.

¹² Αιτ. σκ. 1, 5, 7, 26 και 57 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 43 και 70 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 2 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

¹³ Αιτ. σκ. 17 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 67 Κανονισμού αναγνώρισης, αιτ. σκ. 65, 88 και 89 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 34 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 3 και 25 Κανονισμού κρίσεων.

¹⁴ Αιτ. σκ. 2 και 59 Κανονισμού διαλογής, αιτ. σκ. 19 Κανονισμού Eurodac.

¹⁵ Αιτ. σκ. 6 Κανονισμού διαλογής, αιτ. σκ. 7 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 13, 14 και 27 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 37 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 52 Κανονισμού κρίσεων.

¹⁶ Αιτ. σκ. 26, 43, 56, 58, 64, 68, 92, 94 και 95 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 23, 37, 62 και 64 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 36 Κανονισμού κρίσεων.

¹⁷ Αιτ. σκ. 12 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 16 και 31 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 39 Κανονισμού διαχείρισης.

5. Σεβασμός στην **ανθρώπινη αξιοπρέπεια**¹⁸ και προώθηση της **αυτονομίας, αυτάρκειας και ένταξης**,¹⁹ μεταξύ άλλων με την ενίσχυση **αρμονικών σχέσεων** μεταξύ των τοπικών κοινωνιών και των κέντρων φιλοξενίας.²⁰
6. Έγκαιρος **εντοπισμός ευάλωτων ομάδων και ειδικά διαμορφωμένη υποστήριξη σε αυτές**.²¹
7. **Δίκαιη κατανομή ευθυνών** μεταξύ των κρατών μελών,²² ενίσχυση της **αμοιβαίας εμπιστοσύνης**, της ειλικρινούς συνεργασίας και του συντονισμού.²³
8. **Ετοιμότητα, ικανότητα και σχεδιασμός μέτρων έκτακτης ανάγκης** στα συστήματα ασύλου,²⁴ τα οποία περιλαμβάνουν επαρκή υποστήριξη και πόρους για τις αρχές ασύλου.²⁵ Συναφής στόχος είναι η **έγκαιρη και προβλέψιμη ανταπόκριση σε πιέσεις**.²⁶
9. **Πρόληψη της κατάχρησης** των συστημάτων ασύλου²⁷ και **προστασία της δημόσιας τάξης και της εθνικής ασφάλειας**.²⁸

Οι παραπάνω στόχοι δεν φαίνεται να διαφοροποιούνται από τα μέχρι τούδε εξαγγελθέντα και θεσμοθετηθέντα από την ΕΕ. Τι αλλάζει λοιπόν και σε ποιο βαθμό ώστε να «δικαιολογείται» η «ανασυγκρότηση» αυτή των νομοθετικών κειμένων για το άσυλο, και γιατί θεσμοθετούνται ρυθμίσεις οι οποίες καταφανώς προσκρούουν σε καταστατικές δεσμεύσεις και στο κεκτημένο της ΕΕ και των κρατών μελών της, που είναι βέβαιο ότι θα εκπέσουν ενώπιον εθνικών, ενωσιακών αλλά και διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων;

Συχνά, το ενωσιακό παράγωγο δίκαιο φαίνεται να υπηρετεί αντικρουόμενους, αν όχι ευθέως αντιφατικούς, σκοπούς. Στην περίπτωση του ΚΕΣΑ, πολλοί κανόνες που εισάγονται στα νομοθετικά κείμενα απέχουν, έως και αναιρούν, τους ρητούς σκοπούς της εξαγγελλλόμενης μεταρρύθμισης, αλλά και τις καταστατικές δεσμεύσεις και το κεκτημένο της ΕΕ που διασφαλίζουν το κράτος δικαίου και την ασφάλεια δικαίου, σταθερά προσανατολισμένοι στην αποθάρρυνση των αφίξεων των προσφύγων στην Ευρώπη προς αναζήτηση προστασίας.

Συγκεκριμένα, έχουμε διατάξεις του νέου ΚΕΣΑ που παραβιάζουν ευθέως το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο και δη το άρθρο 78 παρ. 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ), καθώς δεν συμμορφώνονται προς τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΧΘΔ), την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και άλλες διεθνείς

¹⁸ Αιτ. σκ. 58 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 42 Κανονισμού αναγνώρισης.

¹⁹ Αιτ. σκ. 8, 50 και 52 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 71 και 74 Κανονισμού αναγνώρισης.

²⁰ Αιτ. σκ. 65 Οδηγίας υποδοχής.

²¹ Αιτ. σκ. 7 Κανονισμού διαλογής, αιτ. σκ. 37 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 61 και 62 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²² Αιτ. σκ. 22 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 6 και 7 Κανονισμού κρίσεων.

²³ Αιτ. σκ. 2, 16 και 67 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 2 και 5 Κανονισμού κρίσεων.

²⁴ Αιτ. σκ. 64, 66 και 67 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 5, 13 και 59 Κανονισμού κρίσεων.

²⁵ Αιτ. σκ. 7 και 15 Κανονισμού διαλογής, αιτ. σκ. 26, 32 και 58 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 8, 9 και 12 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁶ Αιτ. σκ. 15 και 26 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 26 Κανονισμού κρίσεων.

²⁷ Αιτ. σκ. 61 και 62 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 78 και 93 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁸ Αιτ. σκ. 25 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 50 Κανονισμού διαχείρισης, αιτ. σκ. 7, 8, 28 και 36 Κανονισμού Eurodac.

συμβάσεις που αποτελούν θεμέλιο του ΚΕΣΑ. Μονόδρομο για την τήρηση των δεσμευτικών αυτών κειμένων αποτελεί το να μείνουν ανεφάρμοστες όσες διατάξεις των ευρωπαϊκών κανονισμών είναι αντίθετες με τις συμβάσεις αυτές.

Περαιτέρω, διατάξεις του νέου ΚΕΣΑ εισάγουν υπέρμετρη ασάφεια και σύγχυση σε ένα ήδη λεπτομερές και σύνθετο πλέγμα ενωσιακών νομοθετημάτων, κατά τρόπο που δυσχεραίνει εξαιρετικά την ερμηνεία και εφαρμογή των κειμένων αλλά και δικαστική κρίση επ' αυτών. Πρόκειται για κακή νομοθέτηση, καθώς αντιστρατεύεται τον πρωταρχικό στόχο της ασφάλειας δικαίου και της εναρμόνισης, αναμένεται, δε, να οδηγήσει σε αυθαίρετη εφαρμογή των κανόνων, σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε αναποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων ασύλου. Για το λόγο αυτό, τα κείμενα των διαφορετικών νομοθετημάτων της ΕΕ πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται με γνώμονα την ασφάλεια δικαίου, την αποτελεσματικότητα και τη συμβατότητα με το προσφυγικό δίκαιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εμβληματικά δείγματα αυτής της προβληματικής νομοθέτησης που προσκρούουν και στους εξαγγελθέντες σκοπούς είναι:

- Η εξόχως προβληματική ευρεία θεσμοθέτηση **Καθεστώτων Εξαίρεσης** από το σώμα των βασικών εγγυήσεων του ΚΕΣΑ: με την επίκληση δέκα (!) διαφορετικών «έκτακτων» καταστάσεων ενεργοποιείται η εφαρμογή συγκεκριμένων διατάξεων που θέτουν εκτός της κανονικής λειτουργίας ενός συστήματος ασύλου μεγάλο αριθμό προσφύγων, συχνά κατά ευθεία παρέκκλιση από το ενωσιακό και διεθνές δίκαιο. Δημιουργείται, δε, ένα κατακερματισμένο νομοθετικό πλαίσιο που καθιερώνει ένα διαρκές καθεστώς εξαίρεσης, το οποίο εν τέλει αντιστρατεύεται το εξαγγελλλόμενο πνεύμα της εναρμόνισης των συστημάτων ασύλου.
- Η διεύρυνση των **Λόγων Απαραδέκτου** της αίτησης ασύλου και δη με βάση την έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας», της οποίας ο ορισμός υφίσταται πολυδιάστατη διεύρυνση, αλλά και αποδυνάμωση των σχετικών εγγυήσεων, καθώς και με νέο λόγο απαραδέκτου ο οποίος, υπό τα τρέχοντα δεδομένα της κατάχρησης των διαδικασιών επιστροφής σε βάρος νέων αφίξεων, πρόκειται να οδηγήσει σε άδικη άρνηση πρόσβασης σε διαδικασία ασύλου επί της ουσίας, ακόμη και σε πρόσφυγες που ζητούν αμέσως διεθνή προστασία.
- Η καθιέρωση υποχρεωτικής **Ταχύρρυθμης Διαδικασίας** για δέκα λόγους, με νέο, εξόχως προβληματικό, λόγο εφαρμογής σε πολίτες χωρών για τις οποίες το ετήσιο ποσοστό αναγνώρισης στη Eurostat είναι ίσο ή χαμηλότερο του 20%.
- Ο βαθμός περιπλοκότητας των κανόνων για το ανασταλτικό αποτέλεσμα των **Προσφυγών** και οι ευρύτατες εξαιρέσεις από αυτό, ακόμη και στην περίπτωση αιτήσεων ασύλου που δεν έχουν τύχει αξιολόγησης, κατά παράβαση της αρχής της μη επαναπροώθησης.
- Η διεύρυνση των κατηγοριών προσώπων που εμπίπτουν στη **Διαδικασία Συνόρων**, σε συνδυασμό με την ασάφεια και την πολυπλοκότητα των κανόνων που διέπουν την κατ' ουσίαν εξέταση των αιτήσεων ασύλου, τις μειωμένες εγγυήσεις, αλλά και την ευρεία διακριτική ευχέρεια που παρέχεται στα κράτη μέλη ως προς τον τόπο και τις προθεσμίες εφαρμογής της.
- Η υιοθέτηση του ήδη αμφιλεγόμενου νομικά πλάσματος δικαίου περί «μη εισόδου» παράτυπα εισερχομένων προσώπων στο έδαφος ενός κράτους μέλους, ανεξαρτήτως της φυσικής τους παρουσίας εντός του εδάφους, η οποία εντείνει του κινδύνους παραβίασης βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου στα σύνορα και δη της αρχής της μη

επαναπροώθησης, του δικαιώματος στο άσυλο, σε αποτελεσματική προσφυγή και σε προσωπική ελευθερία.

Είναι απαραίτητη η διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών ενόψει της εκπόνησης και υποβολής των σχεδίων εκτέλεσης του νέου ΚΕΣΑ, εν προκειμένω του ελληνικού σχεδίου εκτέλεσης, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι τα τέλη του έτους.

Στο παρόν κείμενο η RSA αναλύει επιλεγμένες έννοιες και τροποποιήσεις στο σύστημα ασύλου τις οποίες περιλαμβάνει η μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ, με στόχο την ανάδειξη των κυριότερων ζητημάτων και παραβιάσεων εν σχέσει με την επικείμενη εφαρμογή του από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι εν λόγω διατάξεις των διαφορετικών νομοθετημάτων παρουσιάζονται συνδυαστικά, σε κύριες θεματικές, λαμβάνοντας υπόψη ότι συγκεκριμένες πτυχές των συστημάτων ασύλου ρυθμίζονται συχνά σε παραπάνω από ένα κείμενο.

Η Ομάδα Εργασίας για την εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, υπό τον συντονισμό του Γενικού Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, πρέπει να διεξαγάγει επίσημες στοχευμένες διαβουλεύσεις με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και σχετικούς φορείς εντός του 2024, ενόψει της εκπόνησης και υποβολής του ελληνικού εθνικού σχεδίου εκτέλεσης, προκειμένου, έστω και σε αυτό το στάδιο, να αποφευχθούν κατάφωρες παραβιάσεις του κεκτημένου της ΕΕ που δεσμεύει και την Ελλάδα.

Η ομάδα (*country team*) της Γενικής Διεύθυνσης για τη Μετανάστευση και τις Εσωτερικές Υποθέσεις (DG HOME) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα πρέπει να ζητήσει συνεισφορά της κοινωνίας των πολιτών με παρατηρήσεις, εντός του 2024, σχετικά με την προσαρμογή του Κοινού Σχεδίου Εκτέλεσης στο ελληνικό πλαίσιο και με τα αναγκαία μέτρα για τη σύννομη εφαρμογή του νέου ΚΕΣΑ.

Ευρεία θεσμοθέτηση καθεστώτων εξαιρέσης. Σύγκρουση ως προς τις έκτακτες καταστάσεις των συστημάτων ασύλου

Το ΚΕΣΑ διαπνέεται από διακηρύξεις σχετικά με την ετοιμότητα και την ικανότητα των συστημάτων ασύλου των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν εξελισσόμενες καταστάσεις και υψηλούς αριθμούς αφίξεων.²⁹ Ορθώς επισημαίνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE) ότι η έννοια της ετοιμότητας ενός συστήματος ασύλου πρέπει να περικλείει όλους τους τομείς τους ΚΕΣΑ και δεν δύναται να επιτρέπει χρονίζοντα ή επαναλαμβανόμενα κενά στην εφαρμογή των κανόνων,³⁰ τα οποία αποτελούν δυσμενή πραγματικότητα για το ελληνικό σύστημα ασύλου και λόγο συνέχισης της εποπτείας αυτού από μηχανισμούς της ΕΕ³¹ και του Συμβουλίου της Ευρώπης³² για παραπάνω από μία δεκαετία.

Σε σφοδρή αντίθεση προς τους αναγγελθέντες σκοπούς της ετοιμότητας των συστημάτων ασύλου και της θέσπισης σαφών και απλών κανόνων, το ΚΕΣΑ προβλέπει τουλάχιστον δέκα διαφορετικές καταστάσεις εκτός της κανονικής λειτουργίας ενός συστήματος ασύλου, στις οποίες ενεργοποιείται η εφαρμογή συγκεκριμένων διατάξεων και παρεκκλίσεων από κρίσιμες εγγυήσεις που κατωχυρόνονται στο ενωσιακό δίκαιο:

Πλήρωση επαρκούς ικανότητας (Κανονισμός διαδικασιών ασύλου): κατάσταση στην οποία ο αριθμός των αιτούντων άσυλο που υπόκεινται στις διαδικασίες ασύλου και επιστροφών συνόρων σε ένα κράτος μέλος ισούται ή υπερβαίνει το εθνικό μερίδιο που του αντιστοιχεί από το σύνολο των 30.000 αιτήσεων που εξετάζονται σε διαδικασίες συνόρων ανά την ΕΕ. Το μερίδιο αυτό αντιστοιχεί στο γινόμενο 30.000 με το σύνολο των παράτυπων αφίξεων, αποβιβάσεων μετά από επιχείρηση έρευνας και διάσωσης και αρνήσεων εισόδου στην εν λόγω χώρα την τελευταία τριετία, διαιρεμένο με το σύνολο των παράτυπων αφίξεων, αποβιβάσεων μετά από επιχείρηση έρευνας και διάσωσης και αρνήσεων εισόδου σε όλη την ΕΕ την τελευταία τριετία.³³

Πλήρωση ανώτατου αριθμού αιτήσεων που εξετάζονται σε διαδικασία συνόρων (Κανονισμός διαδικασιών ασύλου): κατάσταση στην οποία ο συνολικός αριθμός των υποθέσεων που έχουν

²⁹ Ιδίως, άρθρα 2 παρ. 24 και 25, άρθρο 11 παρ. 3 και αιτ. σκ. 8 Κανονισμού διαχείρισης, άρθρο 32 και αιτ. σκ. 67 Οδηγίας υποδοχής, άρθρο 1 παρ. 4 περ. α', άρθρο 2 παρ. 1 περ. α' υποπερ. i, άρθρο 6 περ. α', άρθρο 7 περ. β', άρθρο 16 παρ. 1 περ. α' και αιτ. σκ. 4, 13, 36 και 53 Κανονισμού κρίσεων.

³⁰ ECRE, *Comments on the Crisis Regulation*, Μάιος 2024, 7-8, διαθέσιμο [εδώ](#).

³¹ INFR(2009)4104. Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχουν σταλεί προειδοποιητικές επιστολές στην Ελλάδα στις 29 Οκτωβρίου 2009, στις 24 Ιουνίου 2010 και στις 23 Σεπτεμβρίου 2015 αναφορικά, μεταξύ άλλων, με τις συνθήκες υποδοχής: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «More Responsibility in managing the refugee crisis: European Commission adopts 40 infringement decisions to make European Asylum System work», IP/15/5699, 23 Σεπτεμβρίου 2015, διαθέσιμο [εδώ](#).

³² Αναφορικά με την εκτέλεση της απόφασης του ΕΔΔΑ στην *Μ.Σ.Σ. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, Προσφυγή 30696/09, 21 Ιανουαρίου 2011, βλ. Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, *Μ.Σ.Σ. group (Application No. 30696/09) and Rahimi (Application No. 8687/08)* ν. *Greece*, CM/Del/Dec(2023)1475/H46-15, 21 Σεπτεμβρίου 2023.

³³ Άρθρο 2 περ. 11, άρθρο 46, άρθρο 47 παρ. 1 και 4 και άρθρο 48 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

εξεταστεί σε διαδικασία συνόρων εντός συγκεκριμένου έτους υπερβαίνει τον ανώτατο αριθμό του κράτους μέλους, ο οποίος αντιστοιχεί στο τετραπλάσιο της επαρκούς ικανότητάς του.³⁴

Σημαντική μεταναστευτική κατάσταση (Κανονισμός διαχείρισης): κατάσταση όπου «το σωρευτικό αποτέλεσμα των τρεχουσών και προηγούμενων ετήσιων αφίξεων υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών οδηγεί ένα καλά προετοιμασμένο σύστημα ασύλου, υποδοχής και μετανάστευσης να φθάσει τα όρια της ικανότητάς του».³⁵

Μεταναστευτική πίεση (Κανονισμός διαχείρισης): αφίξεις «πέτοιας κλίμακας ώστε να δημιουργούν δυσανάλογες υποχρεώσεις σε ένα κράτος μέλος, λαμβανομένης υπόψη της συνολικής κατάστασης στην Ένωση, ακόμη και σε ένα καλά προετοιμασμένο σύστημα ασύλου, υποδοχής και μετανάστευσης και απαιτούν άμεση δράση». Στον ορισμό συμπεριλαμβάνονται περιπτώσεις «μεγάλου αριθμού αφίξεων», λαμβανομένων υπόψη των «διαιτεροτήτων της γεωγραφικής θέσης ενός κράτους μέλους».³⁶

Δυσανάλογες πιέσεις (Οδηγία υποδοχής, Κανονισμός διαδικασιών ασύλου): «η αιφνίδια και μαζική εισροή υπηκόων τρίτων χωρών και ανιθαγενών, στον βαθμό που η εισροή αυτή επιβαρύνει υπέρμετρα ακόμη και ένα καλά προετοιμασμένο σύστημα υποδοχής».³⁷ Ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται στον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, αλλά ως συνώνυμος του «δυσανάλογου αριθμού» αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται εντός της ίδιας χρονικής περιόδου. Ο Κανονισμός για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για το Άσυλο (EUAA) χρησιμοποιεί τον ίδιο όρο σε διαφορετικές διατάξεις του.³⁸

Ο **δυσανάλογος αριθμός αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται εντός της ίδιας χρονικής περιόδου** (Κανονισμός διαδικασιών ασύλου, Οδηγία υποδοχής) δεν εξειδικεύεται,³⁹ ωστόσο σε μία διάταξη του Κανονισμού αντιπαραβάλλεται προς «άλλες εξαιρετικές περιπτώσεις»,⁴⁰ ενώ άλλη διάταξη χρησιμοποιεί τον όρο ως συνώνυμο των «δυσανάλογων πιέσεων».⁴¹ Ο όρος «δυσανάλογος αριθμός» χρησιμοποιείται και στην Οδηγία υποδοχής.⁴²

Ως **κρίση** (Κανονισμός κρίσεων) νοείται μία «εξαιρετική κατάσταση» προκύπτει «λόγω περιστάσεων που εκφεύγουν του ελέγχου της Ένωσης και των κρατών μελών της».⁴³ Στην έννοια της κρίσης ο Κανονισμός κρίσεων ορίζει μία σειρά από καταστάσεις και δη:

³⁴ Άρθρο 47 παρ. 1 και άρθρο 50 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Σύμφωνα με μεταβατικές διατάξεις, ο ανώτατος αριθμός αντιστοιχεί στο διπλάσιο της επαρκούς ικανότητας κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής και στο τριπλάσιο αυτής κατά τον δεύτερο χρόνο εφαρμογής του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

³⁵ Άρθρο 2 περ. 25 Κανονισμού διαχείρισης.

³⁶ Άρθρο 2 περ. 24 και άρθρο 11 παρ. 3 Κανονισμού διαχείρισης.

³⁷ Αιτ. σκ. 67 Οδηγίας υποδοχής.

³⁸ Βλ. ενδεικτικά, άρθρο 14 παρ. 1 και 6 Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2303 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο [2021] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L468/1.

³⁹ Άρθρο 13 παρ. 6, άρθρο 23 παρ. 3 και 10, άρθρο 27 παρ. 5, άρθρο 28 παρ. 5, άρθρο 35 παρ. 2 περ. α', άρθρο 35 παρ. 5 περ. α' και αιτ. σκ. 26 και 32 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁴⁰ Άρθρο 23 παρ. 10 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁴¹ Αιτ. σκ. 26 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁴² Άρθρο 20 παρ. 10 περ. β', άρθρο 27 παρ. 1, άρθρο 32 παρ. 1 και αιτ. σκ. 36 και 66 Οδηγίας υποδοχής.

⁴³ Αιτ. σκ. 4 Κανονισμού κρίσεων.

- ❖ **Κρίση μαζικών αφίξεων:** μία «εξαιρετική κατάσταση μαζικών αφίξεων... τέτοιας κλίμακας και φύσης, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, του πληθυσμού, του ΑΕΠ και των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων του κράτους μέλους, όπως η έκταση του εδάφους, ώστε να καθιστά μη λειτουργικό το καλά προετοιμασμένο σύστημα ασύλου, υποδοχής, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών της παιδικής προστασίας, ή επιστροφής του κράτους μέλους... σε βαθμό που θα μπορούσαν να προκληθούν σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου».⁴⁴
- ❖ **«Διακεκριμένη» κρίση μαζικών αφίξεων:** κατάσταση στην οποία «οι μαζικές αφίξεις υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών είναι τόσο μεγάλης κλίμακας και έντασης που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν σοβαρό κίνδυνο σημαντικών ανεπαρειών στη μεταχείριση των αιτούντων διεθνή προστασία και, επομένως, να δημιουργήσουν σοβαρό κίνδυνο να καταστεί μη λειτουργικό το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου».⁴⁵
- ❖ **Εργαλειοποίηση:** κατάσταση στην οποία «τρίτη χώρα ή εχθρικός μη κρατικός φορέας ενθαρρύνει ή διευκολύνει τη μετακίνηση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών προς τα εξωτερικά σύνορα ή προς κράτος μέλος, με σκοπό να αποσταθεροποιήσει την Ένωση ή κράτος μέλος και όταν οι ενέργειες αυτές ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο βασικές λειτουργίες ενός κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένων της διατήρησης της δημόσιας τάξης ή της διαφύλαξης της εθνικής του ασφάλειας».⁴⁶ Ο Κανονισμός κρίσεων διευκρινίζει ότι μία κατάσταση εργαλειοποίησης δύναται ιδίως να οδηγήσει σε «απροσδόκητα σημαντική αύξηση του όγκου των αιτήσεων διεθνούς προστασίας».⁴⁷

Η **ανωτέρα βία** (Κανονισμός κρίσεων) νοείται επίσης ως «εξαιρετική κατάσταση».⁴⁸ Ορίζεται ως «ασυνήθεις και απρόβλεπτες περιστάσεις, πέραν του ελέγχου ενός κράτους μέλους, οι οποίες έχουν συνέπειες που δεν θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί παρά την επίδειξη της δέουσας επιμέλειας».⁴⁹ Ο Κανονισμός κρίσεων παραθέτει ως ενδεικτικά παραδείγματα ανωτέρας βίας τις «πανδημίες» και τις «φυσικές καταστροφές».⁵⁰

Οι παραπάνω καταστάσεις στις οποίες δύνανται να περιέλθουν τα εθνικά συστήματα ασύλου πρέπει, σύμφωνα με τις αρχές του *effet utile* και της ασφάλειας δικαίου, να ερμηνεύονται ως διακριτές και επαρκώς διαφοροποιημένες συνθήκες. Ωστόσο, η διατύπωση που έχει επιλεγεί για τους διαφορετικούς ορισμούς στα νέα νομοθετήματα του ΚΕΣΑ προκαλεί αναπόφευκτη σύγχυση.⁵¹ Δεν προκύπτει λογική ή ασφαλής διάκριση των περισσότερων εννοιών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων κλίμακας ή προβλεψιμότητας των μετακινήσεων ανθρώπων ή βάσει των συνεπειών τους για τα συστήματα ασύλου.

⁴⁴ Άρθρο 1 παρ. 4 περ. α' και αιτ. σκ. 12 Κανονισμού κρίσεων.

⁴⁵ Άρθρο 13 παρ. 1 Κανονισμού κρίσεων.

⁴⁶ Άρθρο 1 παρ. 4 περ. β' και αιτ. σκ. 14-16 Κανονισμού κρίσεων.

⁴⁷ Άρθρο 1 παρ. 4, άρθρο 3 παρ. 4 περ. γ' και αιτ. σκ. 18 Κανονισμού κρίσεων.

⁴⁸ Αιτ. σκ. 4 Κανονισμού κρίσεων.

⁴⁹ Άρθρο 1 παρ. 5, άρθρο 3 παρ. 6 περ. γ' και αιτ. σκ. 20 Κανονισμού κρίσεων.

⁵⁰ Αιτ. σκ. 20 Κανονισμού.

⁵¹ Βλ. και European Policy Centre, *The Crisis and Force Majeure Regulation: Towards Future-Proof Crisis Management Responses?*, Ιούλιος 2024, 8, διαθέσιμο [εδώ](#).

Συνάγονται, παρά ταύτα, τα εξής συμπεράσματα για τη συστηματική ερμηνεία και εφαρμογή των διαφορετικών εννοιών στην πράξη. Πρώτον, η «σημαντική μεταναστευτική κατάσταση» και η «μεταναστευτική πίεση» σύμφωνα με τον Κανονισμό διαχείρισης, όπως και η πλήρωση της «επαρκούς ικανότητας» και του «ανώτατο αριθμού αιτήσεων στη διαδικασία συνόρων» σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, αποτελούν τις μόνες έννοιες οι οποίες δεν προβάλλονται ως «εξαιρετική κατάσταση» στο ΚΕΣΑ. Την ανάγνωση αυτή επιρρωνύει ο Κανονισμός κρίσεων, κατά τον οποίο οι «εξαιρετικές καταστάσεις» κρίσης και ανωτέρας βίας τις οποίες ρυθμίζει διαφέρουν από τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στους Κανονισμούς διαχείρισης και διαδικασιών ασύλου, εξ αυτού, δε, αξιώνουν τη λήψη διακριτών μέτρων.⁵²

Δεύτερον, οι έννοιες του «δυσανάλογου αριθμού» και των «δυσανάλογων πιέσεων» στον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου και στην Οδηγία υποδοχής φαίνεται να εναλλάσσονται, περιγράφονται, δε, ως (α) μία μορφή «εξαιρετικής κατάστασης» και (β) «αιφνίδια και μαζική εισροή». Υπογραμμίζεται ότι ο ενωσιακός νομοθέτης επιλέγει ειδικώς τον όρο «δυσανάλογος» στα νέα νομοθετήματα, αντί του όρου «μεγάλος» που χρησιμοποιήθηκε στο προγενέστερο πλαίσιο και έχει ήδη κριθεί ως κατάλληλος για την ανταπόκριση σε καταστάσεις «πολύ σημαντικής αύξησης του αριθμού των αιτήσεων διεθνούς προστασίας».⁵³ Και εδώ χωρεί η επισήμανση του Κανονισμού κρίσεων ότι οι «εξαιρετικές καταστάσεις» της κρίσης και της ανωτέρας βίας διαφέρουν από αυτές του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου και για το λόγο αυτό απαιτούν διακριτά μέτρα.⁵⁴ Η διάκριση, επομένως, έγκειται ενδεχομένως στις συνέπειες των μαζικών αφίξεων για το εθνικό σύστημα, όπου η «υπέρμετρη επιβάρυνση» του κατά την έννοια του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου και της Οδηγίας υποδοχής δεν φτάνουν σε σημείο να το καθιστούν «μη λειτουργικό» κατά την έννοια του Κανονισμού κρίσεων. Δεν είναι σαφές αν και κατά πόσο ο τελευταίος όρος σχετίζεται με την έννοια της «πλήρους αδυναμίας των συστημάτων ασύλου», η οποία εμφανίζεται στον Κανονισμό διαχείρισης χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση.⁵⁵

Σε κάθε περίπτωση, όπως έχουμε ήδη επισημάνει, το νέο ΚΕΣΑ εισάγει, ιδίως μέσω του Κανονισμού κρίσεων, ανεπιτρεπτες παρεκκλίσεις από κρίσιμες προστατευτικές διατάξεις σε τομείς όπως η **Καταγραφή**, οι οποίες θα οδηγήσουν ευθέως σε ανασφάλεια δικαίου και σε αναπαισιόλητη καθυστέρηση και αποστέρωση της πρόσβασης των προσφύγων σε δικαιώματα και διαδικασίες. Οι, δε, παρεκκλίσεις από τους κανόνες εξέτασης των αιτήσεων ασύλου βάσει του ίδιου Κανονισμού, με κύριο αντικείμενο τη γενικευμένη εφαρμογή της **Διαδικασίας Συνόρων**, συνεπάγονται έκθεση έτι περισσότερων ανθρώπων σε παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και εγκλωβισμό σε ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης και σε διαδικασίες που δεν εγγυώνται δίκαιη και αποτελεσματική αξιολόγηση των αιτημάτων τους.⁵⁶

⁵² Αιτ. σκ. 4 Κανονισμού κρίσεων.

⁵³ ΔΕΕ C-808/18 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 222.

⁵⁴ Αιτ. σκ. 4 Κανονισμού κρίσεων.

⁵⁵ Αιτ. σκ. 66 Κανονισμού διαχείρισης.

⁵⁶ RSA, Παρατηρήσεις επί της Πρότασης Κανονισμού για την «εργαλειοποίηση» στο άσυλο και τη μετανάστευση, Ιανουάριος 2022, διαθέσιμο [εδώ](#), Παρατηρήσεις επί της Πρότασης Κανονισμού για τη διαχείριση κρίσεων και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, Οκτώβριος 2020, διαθέσιμο [εδώ](#).

Τι αλλάζει; Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων

Το Κοινό Σχέδιο Εκτέλεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξαγγέλλει την εφαρμογή των διαφόρων τροποποιήσεων που επέρχονται με το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο σε δέκα διαφορετικά «δομικά στοιχεία», τα οποία θα αντικατοπτρίζονται στο εθνικό σχέδιο εκτέλεσης της Ελλάδας.

Στην παρακάτω ενότητα εξετάζονται τα βασικά στοιχεία της μεταρρύθμισης του ΚΕΣΑ που αναμένεται να διαμορφώσουν τη διαδικασία ασύλου και δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους για τους ανθρώπους που ζητούν προστασία, ανά θεματική ενότητα. Η παρουσίαση είναι αναπόφευκτα επιλεκτική, δεδομένης της έκτασης και της πολυπλοκότητας των ψηφισθέντων νομοθετικών κειμένων.

1. Καταγραφή

Η πρόσβαση στη διαδικασία ρυθμίζεται στο ΚΕΣΑ σε τρία στάδια: την «υποβολή», την «καταχώριση» και την «κατάθεση» μίας αίτησης διεθνούς προστασίας.⁵⁷ Ο έλεγχος διαλογής αποτελεί ξεχωριστό, αν και άμεσα συνδεδεμένο, προηγούμενο στάδιο. Υπενθυμίζουμε, στο σημείο αυτό ότι, κατά επίσημη παραδοχή των ελληνικών αρχών, «το σύνολο -σχεδόν- των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου».⁵⁸

Το νέο ΚΕΣΑ εισάγει λεπτομερείς κανόνες και απαιτήσεις για καθένα από τα διαφορετικά στάδια, οι οποίοι αναλύονται κατά σειρά.

Έλεγχος διαλογής

Προθεσμίες & απαιτήσεις: Η διαλογή σύμφωνα με τον Κανονισμό διαλογής στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ελληνική διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης, με στενότερο, ωστόσο, πεδίο εφαρμογής, εφόσον η εξακρίβωση των δηλωθέντων στοιχείων του ενδιαφερομένου περιορίζεται στην ταυτότητα και δεν περιλαμβάνει την εθνικότητα.⁵⁹ Αντιθέτως, η εθνικότητα ή ανιθαγένεια δηλώνεται από τον ενδιαφερόμενο και δύναται να επιβεβαιωθεί από τις αρχές στο στάδιο της διαλογής, χωρίς εξακρίβωση.⁶⁰ Σύμφωνα με την ερμηνεία του Κανονισμού διαλογής, δεν νομιμοποιούνται, λοιπόν, οι αρμόδιες αρχές για τη διαλογή να καθορίζουν την εθνικότητα των υπαγόμενων στη διαδικασία. Αποκλείονται, επομένως, πρακτικές όπως ο – συχνά αυθαίρετος –

⁵⁷ Αιτ. σκ. 27 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁵⁸ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/25899-γ', 16 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁵⁹ Άρθρο 8 παρ. 5 Κανονισμού διαλογής, αντιπρβλ. άρθρο 41 περ. β' Ν 4939/2022, ΦΕΚ Α' 111/10.06.2022. Σημειωτέον ότι ο ενωσιακός νομοθετής αναφέρει ρητά την ταυτότητα και την εθνικότητα ως διακριτά στοιχεία π.χ. στο άρθρο 10 παρ. 4 περ. α' Οδηγίας υποδοχής ή στο άρθρο 42 παρ. 1 περ. γ' και άρθρο 42 παρ. 3 περ. δ' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁶⁰ Άρθρο 9 παρ. 2 περ. α' και άρθρο 17 παρ. 1 περ. β' και παρ. 3 Κανονισμού διαλογής.

καθορισμός της εθνικότητας των νεοαφικνούμενων προσώπων από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥπΥΤ) ή υπαλλήλους του Frontex, χωρίς διαδικαστικές εγγυήσεις.⁶¹ Η εθνικότητα ή ιθαγένεια καθορίζεται στο πλαίσιο συγκεκριμένης διαδικασίας με το ενδιαφερόμενο άτομο εφόσον ανακύπτει οιαδήποτε αμφιβολία ως προς τη δηλωθείσα εθνικότητα, δεν συνάγεται, δε, από το έντυπο ελέγχου διαλογής που συμπληρώνουν οι αρμόδιες αρχές.⁶²

Περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη την απουσία αυτοτελούς ένδικου βοηθήματος στη διαδικασία διαλογής, ο Κανονισμός διαλογής απαιτεί να καταγράφουν τις πληροφορίες που συλλέγουν στο έντυπο ελέγχου διαλογής, κατά τρόπο που επιτρέπει τον έλεγχο αυτών στη διαδικασία ασύλου ή επιστροφής, καθώς και να επιτρέπουν στον ενδιαφερόμενο να υποδείξει τυχόν σφάλματα στην καταγραφή των στοιχείων.⁶³ Συνακολούθως, οποιαδήποτε απόκλιση από τα δηλωθέντα στοιχεία του αιτούντος στο έντυπο ελέγχου διαλογής πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς, ώστε να υπόκειται σε έλεγχο.

Η διαλογή εντός της επικράτειας πρέπει να ολοκληρώνεται εντός τριών ημερών, σε αντίθεση με την επταήμερη προθεσμία που προβλέπεται στη [Διαδικασία Συνόρων](#).⁶⁴ Η προθεσμία αυτή είναι δεσμευτική⁶⁵ και κατά πολύ στενότερη του εικοσιπενθήμερου ανώτατου χρονικού ορίου που προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία για τη διεξαγωγή της διαδικασίας υποδοχής και ταυτοποίησης.⁶⁶ Σύμφωνα με τον Κανονισμό διαλογής, η διαλογή εντός της επικράτειας δύναται να κινείται παράλληλα με διαδικασίες επιστροφής βάσει της Οδηγίας επιστροφών.⁶⁷ Δεν ισχύει το ίδιο στην περίπτωση της διαλογής στη [Διαδικασία Συνόρων](#).

Οποιαδήποτε αμφιβολία ή αμφισβήτηση των στοιχείων που υποβάλλονται από τους υπαγόμενους σε διαδικασίες διαλογής πρέπει να σημειώνεται στο έντυπο ελέγχου διαλογής. Οι αρμόδιες αρχές για τη διεξαγωγή της διαλογής οφείλουν να καταγράφουν τη δηλωθείσα εθνικότητα, εφόσον δεν νομιμοποιούνται να την αξιολογήσουν σύμφωνα με τον Κανονισμό διαλογής.

Υποβολή αίτησης ασύλου

Προθεσμίες & απαιτήσεις: Η αίτηση ασύλου «υποβάλλεται»⁶⁸ όταν ένα πρόσωπο «εκφράζει αυτοπροσώπως... την επιθυμία να λάβει διεθνή προστασία από κράτος μέλος»,⁶⁹ ενώπιον αρμόδιας αρχής για την «παραλαβή» μίας τέτοιας αίτησης. Στις αρχές που ορίζονται από τα κράτη μέλη ως αρμόδιες για την παραλαβή αιτήσεων ασύλου συμπεριλαμβάνονται οι αποφαινόμενες αρχές και κατ' ελάχιστο η αστυνομία, οι αρχές μετανάστευσης, οι συνοριοφύλακες και οι αρχές

⁶¹ RSA κ.α., *The Workings of the Screening Regulation*, Ιανουάριος 2021, 11, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶² 6^η ΕπΠροσ IP/339854/2024, IP/309178/2024, 11^η ΕπΠροσ IP/194848/2024, Δελτίο Νομολογίας Ασύλου 1/2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶³ Άρθρο 17 παρ. 3 και αιτ. σκ. 32 Κανονισμού διαλογής.

⁶⁴ Άρθρο 8 παρ. 3-4 Κανονισμού διαλογής.

⁶⁵ Άρθρο 18 παρ. 5 Κανονισμού διαλογής.

⁶⁶ Άρθρο 40 περ. α' Ν 4939/2022.

⁶⁷ Άρθρο 4 παρ. 2 και αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαλογής.

⁶⁸ Τον ίδιο όρο χρησιμοποιεί ο εθνικός νομοθέτης: ενδεικτικά, άρθρο 1 περ. β', γ', ιζ' και κδ', άρθρο 3 παρ. 3 περ. δ', Ν 4939/2022.

⁶⁹ Άρθρο 26 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

υποδοχής και κράτησης.⁷⁰ Ο κατάλογος των εν λόγω αρχών κοινοποιείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁷¹

Σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, η βούληση διεθνούς προστασίας εκφράζεται «σε οποιαδήποτε μορφή», με καθοριστικό παράγοντα για την «υποβολή» της αίτησης την έκφραση φόβου δίωξης ή σοβαρής βλάβης.⁷² Οι όροι «σε οποιαδήποτε μορφή» συνηγορούν υπέρ της ευρείας ερμηνείας της έννοιας της «υποβολής» σύμφωνα με το θεμελιώδες δικαίωμα στο άσυλο, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 ΧΘΔ και τη συναφή νομολογία του ΔΕΕ για την απαγόρευση επιβολής οποιασδήποτε διοικητικής διατύπωσης στην πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.⁷³ Οι ως άνω εγγυήσεις, παρότι είναι ιδιαίτερα σημαντικές, μένει να κριθούν κατά την εφαρμογή τους, λαμβανομένως ιδίως υπόψη πρακτικών των κρατών μελών και δη της πρακτικής των ελληνικών αρχών, η οποία εξαρτά την πρόσβαση στη διαδικασία στην ενδοχώρα από τον προγραμματισμό ραντεβού μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας με την αρμόδια αρχή.⁷⁴ Δοθέντος ότι δεν επιτρέπεται κανένας περιορισμός στην «υποβολή» αίτησης ασύλου μέσω τέτοιων διατυπώσεων, τα διοικητικά δικαστήρια κρίνουν ότι το διαδικτυακό ραντεβού μέσω της προβλεπόμενης πλατφόρμας συνιστά «υποβολή» αίτησης ασύλου,⁷⁵ ερμηνεία την οποία επιβεβαιώνει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁷⁶ Η προφορική έκφραση βούλησης διεθνούς προστασίας συνιστά επίσης υποβολή αίτησης ασύλου.

Έννομες συνέπειες: Οι υποχρεώσεις των κρατών βάσει του κεκτημένου για το άσυλο ενεργοποιούνται με την «υποβολή» της αίτησης ασύλου, διατηρούμενης της πάγιας θέσης του ενωσιακού δικαίου ότι ένα πρόσωπο θεωρείται «αιτών διεθνή προστασία» από τη στιγμή που «υποβάλλει» αίτημα για προστασία.⁷⁷

- ❖ Το σύνολο των δικαιωμάτων και ευεργετημάτων που εγγυώνται στους αιτούντες και στις αιτούσες άσυλο ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου και η Οδηγία υποδοχής παρέχονται αμέσως μετά την «υποβολή» της αίτησης ασύλου,⁷⁸ ανεξαρτήτως της κίνησης ή εκκρεμότητας διαδικασίας διαλογής σύμφωνα με τον Κανονισμό διαλογής.⁷⁹ Μεταξύ αυτών διασφαλίζεται το δικαίωμα παραμονής στο έδαφος εντός των ορίων που θέτει ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου,⁸⁰ η πλήρης δέσμη των υλικών συνθηκών υποδοχής που

⁷⁰ Άρθρο 4 παρ. 1 περ. α' και παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁷¹ Άρθρο 4 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁷² Αιτ. σκ. 27 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁷³ ΔΕΕ C-823/21 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 22 Ιουνίου 2023, σκ. 43, C-72/22 PPU *Valstybės sienos apsaugos tarnyba*, 30 Ιουνίου 2022, σκ. 57, C-808/18 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 97, C-36/20 PPU *Ministerio Fiscal*, 25 Ιουνίου 2020, σκ. 93.

⁷⁴ RSA, Καταγραφή αιτήσεων ασύλου στα νέα ΚΥΤ της ενδοχώρας, Φεβρουάριος 2023, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁷⁵ ΔΠρΑΘ ΑΡ741/2023, ΑΡ721/2023, ΔΠρΚαβ ΑΡ421/2023, ΑΡ382/2023, ΑΡ379/2023, ΑΡ292/2023, ΑΡ164/2023, ΔΠρΚορ Π1853/2023, ΔΠρΚομ ΑΡ209/2023, Δελτίο Νομολογίας Ασύλου 1/2023, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Report of meeting between DG HOME / Secretary General for Reception, Ares(2023)1307494, 16 Νοεμβρίου 2022.

⁷⁷ Άρθρο 3 περ. 13 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 3 περ. 8 Κανονισμού αναγνώρισης, άρθρο 2 περ. 2 Οδηγίας υποδοχής, άρθρο 2 περ. 4 Κανονισμού διαχείρισης, άρθρο 3 περ. β' Κανονισμού επιστροφών συνόρων, άρθρο 1 παρ. 1 περ. α' Κανονισμού Eurodac.

⁷⁸ Άρθρο 2 παρ. 1 και αιτ. σκ. 27 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 3 παρ. 1, άρθρο 19 παρ. 1 και αιτ. σκ. 7 Οδηγίας υποδοχής, άρθρο 10 παρ. 5 και αιτ. σκ. 42 Κανονισμού κρίσεων.

⁷⁹ Άρθρο 4 παρ. 1 περ. β' και αιτ. σκ. 11 και 15 Κανονισμού διαλογής.

⁸⁰ Άρθρο 10 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

προσφέρει η Οδηγία υποδοχής, όπως στέγαση, τροφή και επίδομα για καθημερινά έξοδα,⁸¹ καθώς και η ελευθερία κυκλοφορίας εντός των ορίων της Οδηγίας υποδοχής.⁸²

- ❖ Τα κράτη μέλη υποχρεούνται, σε κάθε περίπτωση, να συλλέγουν αμέσως τα βιομετρικά και προσωπικά στοιχεία των αιτούντων και αιτουσών ασύλου που υποβάλλουν αίτηση σε σημεία διέλευσης των εξωτερικών συνόρων ή σε ζώνες διέλευσης και να τα αποστέλλουν στη βάση δεδομένων Eurodac εντός 72 ωρών.⁸³ Οι πληροφορίες που συλλέγονται από τα κράτη εντός της προθεσμίας 72 ωρών περιλαμβάνουν δακτυλικά αποτυπώματα, φωτογραφία, όνομα, εθνικότητα, ημερομηνία και τόπο γέννησης, φύλο, ημερομηνία και τόπο αίτησης ασύλου, αντίγραφα ταυτοποιητικών ή ταξιδιωτικών εγγράφων και ημερομηνία λήψης βιομετρικών στοιχείων.⁸⁴ Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει απαρέγκλιτη υποχρέωση, ακόμη και σε καταστάσεις δυσανάλογων αριθμών, κρίσης ή ανωτέρας βίας.⁸⁵
- ❖ Σε περίπτωση που οι αρχές που «παραλαμβάνουν» την αίτηση δεν είναι αρμόδιες για την καταχώρισή της, υποχρεούνται να ενημερώσουν τόσο την αρμόδια αρχή καταχώρισης εντός τριών εργάσιμων ημερών όσο και τον αιτούντα ώστε να μεταβεί σε αυτή, για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής πρόσβασης στη διαδικασία.⁸⁶ Οφείλουν, επίσης, να ενημερώσουν τις αρχές υποδοχής ότι έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου.⁸⁷

Καταχώριση αίτησης ασύλου

Προθεσμίες & απαιτήσεις: Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καταχωρίζουν⁸⁸ την αίτηση ασύλου εντός πέντε ημερών από την υποβολή της.⁸⁹ Σε περίπτωση που η αίτηση υποβληθεί ενώπιον αρχής που δεν έχει αρμοδιότητα για την καταχώρισή της, η αρχή αυτή πρέπει εντός τριών εργάσιμων ημερών να ενημερώσει την αρμόδια. Η πενήνταμερη προθεσμία εκκινεί από τη στιγμή της ενημέρωσης της αρμόδιας αρχής για την καταχώριση.⁹⁰

Η προθεσμία καταχώρισης δύναται να παραταθεί σε 15 ημέρες σε καταστάσεις δυσανάλογων αριθμών ανθρώπων που αιτούνται άσυλο ταυτόχρονα.⁹¹ Οι, δε, χώρες που ενεργοποιούν τον Κανονισμό κρίσεων λόγω συνδρομής κρίσης ή ανωτέρας βίας μπορούν να αιτηθούν την

⁸¹ Άρθρο 2 περ. 7-8 και άρθρο 19 παρ. 1-2 Οδηγίας υποδοχής.

⁸² Άρθρο 6 παρ. 1 και άρθρα 8-10 Οδηγίας υποδοχής. Η αιτ. σκ. 11 Κανονισμού διαλογής αναφέρεται ρητά στις εγγυήσεις της Οδηγίας υποδοχής στο πλαίσιο της κράτησης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαλογής.

⁸³ Άρθρο 15 παρ. 1 περ. β' και αιτ. σκ. 66 Κανονισμού Eurodac, αιτ. σκ. 35 Κανονισμού διαλογής. Τα στοιχεία αυτά καταχωρίζονται ως στοιχεία «Κατηγορίας 1», η οποία αφορά τους αιτούντες και τις αιτούσες διεθνή προστασία.

⁸⁴ Άρθρο 15 παρ. 1 περ. β' και άρθρο 17 παρ. 1 Κανονισμού Eurodac.

⁸⁵ Άρθρο 27 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 10 παρ. 1 και αιτ. σκ. Κανονισμού κρίσεων.

⁸⁶ Άρθρο 4 παρ. 5, άρθρο 27 παρ. 3 και αιτ. σκ. 27 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁸⁷ Άρθρο 26 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁸⁸ Στην ελληνική νομοθεσία χρησιμοποιείται ο όρος «μερική καταγραφή»: άρθρο 69 παρ. 2 και 7 περ. β', άρθρο 74 παρ. 5 Ν 4939/2022, ή «απλή καταγραφή»: άρθρο 69 παρ. 2, 4, 5 και 7 περ. β' Ν 4939/2022.

⁸⁹ Άρθρο 27 παρ. 1 και αιτ. σκ. 28 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁹⁰ Άρθρο 27 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁹¹ Άρθρο 27 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

παράταση της προθεσμίας σε τέσσερις εβδομάδες με Εκτελεστική Απόφαση του Συμβουλίου,⁹² εξακολουθούν, ωστόσο, να δεσμεύονται από το σύνολο των υποχρεώσεών τους προς τους αιτούντες άσυλο, οι οποίοι αποκτούν το εν λόγω καθεστώς από την «υποβολή» της αίτησης.

Έννομες συνέπειες: Συγκεκριμένες διαδικαστικές υποχρεώσεις βαρύνουν τα κράτη μέλη, το αργότερο κατά το στάδιο της καταχώρισης της αίτησης:

- ❖ Τα κράτη χορηγούν έγγραφο στον αιτούντα, το οποίο βεβαιώνει την υποβολή και καταχώριση της αίτησης⁹³ και επιτρέπει την ταυτοποίησή του.⁹⁴ Παρέκκλιση από την εν λόγω υποχρέωση επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις των διοικητικά ή ποινικά κρατουμένων.⁹⁵
- ❖ Το αργότερο κατά την καταχώριση υλοποιείται η υποχρέωση των κρατών να ενημερώνουν τους αιτούντες «από πολύ αρχικό στάδιο» για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στη διαδικασία ασύλου, για την υποδοχή και για τους κανόνες καθορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους για την αίτησή τους.⁹⁶ Στις πληροφορίες αυτές εντάσσεται η ενημέρωση για το δικαίωμα των αιτούντων και αιτουσών να ζητήσουν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση ή δωρεάν νομική καθοδήγηση πριν την κατάθεση της αίτησης ασύλου και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας σε α' βαθμό.⁹⁷ Η επιβεβαίωση της παραλαβής των πληροφοριών από τον αιτούντα ή την αιτούσα καταχωρίζεται στον διοικητικό φάκελο.⁹⁸

Η Δωρεάν Νομική Καθοδήγηση περιγράφεται ως «αναπόσπαστο μέρος» του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου και χορηγείται «το συντομότερο δυνατόν μετά την καταχώριση αίτησης διεθνούς προστασίας», κατόπιν αιτήματος.⁹⁹ Η δωρεάν νομική καθοδήγηση καλύπτει, κατ' ελάχιστον, τη συνδρομή στην κατάθεση της αίτησης, την καθοδήγηση σχετικά με τη λειτουργία της διαδικασίας, τις διαφορετικές κατηγορίες ακολουθούμενων διαδικασιών, τους κανόνες παραδεκτού και τυχόν νομικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.¹⁰⁰ Προκύπτει σαφώς από τις διατάξεις ότι είναι υποχρεωτικός ο διορισμός νομικού συμβούλου του αιτούντος πριν καταθέσει την αίτηση ασύλου του. Οι αιτούντες άσυλο πρέπει, παράλληλα, να έχουν την δυνατότητα να επικοινωνούν με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ή με οργανώσεις που παρέχουν νομική συνδρομή ή συμβουλευτική πριν την κατάθεση της αίτησής τους.¹⁰¹

- ❖ Η δέμηνη προθεσμία για την υποβολή αιτήματος αναδοχής βάσει του Κανονισμού διαχείρισης εκκινεί από τη στιγμή της καταχώρισης, προτεραιοποιούμενων των υποθέσεων

⁹² Άρθρο 10 παρ. 1 Κανονισμού κρίσεων. Η παρέκκλιση αυτή επιτρέπεται για μέγιστο διάστημα τριών μηνών: άρθρο 10 παρ. 3 Κανονισμού κρίσεων.

⁹³ Άρθρο 29 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁹⁴ Άρθρο 29 παρ. 6 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁹⁵ Άρθρο 29 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁹⁶ Άρθρο 8 παρ. 2 και αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 5 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής, άρθρο 19 παρ. 1 Κανονισμού διαχείρισης.

⁹⁷ Άρθρο 8 παρ. 2 περ. δ' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 19 παρ. 1 περ. ιβ' Κανονισμού διαχείρισης.

⁹⁸ Άρθρο 8 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁹⁹ Αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁰⁰ Άρθρο 16 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁰¹ Άρθρο 8 παρ. 4 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

οικογενειακής επανένωσης και εξαρτώμενων προσώπων στη διαδικασία. Τα, δε, αιτήματα που αφορούν ασυνόδευτα παιδιά μπορούν να υποβάλλονται και μετά την εκπνοή της προθεσμίας.¹⁰² Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μαζικών αφίξεων ή ανωτέρας βίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό κρίσεων, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δύναται, κατ' εξουσιοδότηση Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου, να παρατείνει τις ανωτέρω προθεσμίες σε τέσσερις μήνες από την καταχώριση.¹⁰³

Ο Κανονισμός διαχείρισης τάζει στενότερες προθεσμίες για τις διαδικασίες που εκκινούν με «σύμπτωση» (*hit*) στο Eurodac και δη ένα μήνα για αιτήματα αναδοχής και δύο εβδομάδες για κοινοποιήσεις εκ νέου ανάληψης (βλ. [Κανόνες για τη Ρύθμιση της Ευθύνης](#)).¹⁰⁴ Η δεύτερη προθεσμία δύναται να παραταθεί σε ένα μήνα βάσει Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου σε συνθήκες κρίσης μαζικών αφίξεων ή ανωτέρας βίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό κρίσεων.¹⁰⁵

Σημειώνουμε, σε κάθε περίπτωση, ότι η σύντμηση των προθεσμιών για την υποβολή αιτημάτων αναδοχής για λόγους οικογενειακής επανένωσης, διακινδυνεύει το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή και την αρχή της διατήρησης της οικογενειακής ενότητας, λαμβάνοντας υπόψη τα καταγεγραμμένα προσκόμματα στη διεκπεραίωση των υποθέσεων Δουβλίνου ακόμη και υπό την ισχύουσα τρίμηνη προθεσμία για την υποβολή αιτήματος αναδοχής.

- ❖ Σε αντίθεση με τους γενικούς κανόνες του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, όπως περιγράφονται παρακάτω, η προθεσμία των δώδεκα εβδομάδων για την ολοκλήρωση της [Διαδικασίας Συνόρων](#) σε α' και β' βαθμό ως προς το άσυλο εκκινεί από τη στιγμή της καταχώρισης της αίτησης.¹⁰⁶

Κατάθεση αίτησης ασύλου

Προθεσμίες & απαιτήσεις: Η αίτηση ασύλου κατατίθεται¹⁰⁷ εντός 21 ημερών από την καταχώριση.¹⁰⁸ Η προθεσμία αυτή δύναται να παραταθεί σε δύο μήνες σε περίπτωση δυσανάλογων αριθμών ανθρώπων που αιτούνται άσυλο ταυτόχρονα.¹⁰⁹ Η διαδικασία ασύλου συνόρων υπόκειται σε ειδικές ρυθμίσεις, με πενθήμερη προθεσμία κατάθεσης της αίτησης από την καταχώρισή της.¹¹⁰

¹⁰² Άρθρο 39 παρ. 1 Κανονισμού διαχείρισης.

¹⁰³ Άρθρο 12 παρ. 1 περ. α' Κανονισμού κρίσεων.

¹⁰⁴ Άρθρο 39 παρ. 1 και άρθρο 41 περ. 1 Κανονισμού διαχείρισης.

¹⁰⁵ Άρθρο 12 παρ. 1 περ. γ' Κανονισμού κρίσεων.

¹⁰⁶ Άρθρο 48 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁰⁷ Ο εθνικός νομοθέτης χρησιμοποιεί τον όρο «κατάθεση»: άρθρο 57 παρ. 1, άρθρο 69 παρ. 3, 6, 7 περ. α' και β', 8, 9, 10, 11, 14, 15, άρθρο 74 παρ. 3, άρθρο 76 παρ. 7, άρθρο 88 παρ. 3, άρθρο 89 παρ. 1 περ. στ', άρθρο 95 παρ. 2, άρθρο 97 παρ. 4 Ν 4939/2022, όπως και τους όρους «πλήρης καταγραφή»: άρθρο 1 περ. ιζ', άρθρο 69 παρ. 1, 2, 5 και 7 περ. α' και β', άρθρο 75 παρ. 7 Ν 4939/2022, και «οριστική καταγραφή»: άρθρο 42 παρ. 8', άρθρο 69 παρ. 2 και 7 περ. β', άρθρο 74 παρ. 5 Ν 4939/2022.

¹⁰⁸ Άρθρο 28 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁰⁹ Άρθρο 28 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹⁰ Άρθρο 48 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Η αίτηση κατατίθεται στην αποφαινόμενη αρχή ή σε άλλη αρχή που ορίζεται από τα κράτη μέλη προς τούτο.¹¹¹ Οι αρχές ασύλου υποδεικνύουν συγκεκριμένο τόπο, ημερομηνία και ώρα αυτοπρόσωπης προσέλευσης του αιτούντος,¹¹² εκτός αν εισαγάγουν εθνικές διατάξεις που επιτρέπουν την κατάθεση της αίτησης μέσω της αποστολής εντύπου.¹¹³ Τα κράτη μπορούν, παράλληλα, να εξαρτούν την κατάθεση της αίτησης από την εξακρίβωση της παρουσίας του αιτούντος στη χώρα.¹¹⁴

Στο στάδιο της κατάθεσης της αίτησής τους, οι αιτούντες άσυλο υποχρεούνται να υποβάλουν «το συντομότερο δυνατόν» όλα τα στοιχεία στη διάθεσή τους, τα οποία τεκμηριώνουν την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των ισχυρισμών τους και εγγράφων για τους λόγους που αναζητούν προστασία, για την ταυτότητα, την εθνικότητα, την ηλικία και το υπόβαθρο, για τις χώρες προηγούμενης διαμονής και για τυχόν προηγούμενες αιτήσεις ασύλου.¹¹⁵

Έννομες συνέπειες: Η πράξη της κατάθεσης επισημοποιεί την αίτηση ασύλου,¹¹⁶ επιφέρει, δε, περαιτέρω διαδικαστικές συνέπειες:

- ❖ Το συντομότερο δυνατόν μετά την κατάθεση, τα κράτη χορηγούν στον αιτούντα έγγραφο που βεβαιώνει το καθεστώς¹¹⁷ και επιτρέπει την ταυτοποίησή του.¹¹⁸ Παρέκκλιση από την υποχρέωση αυτή χωρεί στις περιπτώσεις των διοικητικά και ποινικά κρατούμενων.¹¹⁹
- ❖ Από την κατάθεση αρχίζει η εξέταση της αίτησης και εκκινούν οι προθεσμίες που προβλέπονται στον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου για τη διεκπεραίωση αυτής.¹²⁰

Μολονότι ορίζει την υποβολή, την καταχώριση και την κατάθεση ως διακριτές πράξεις, το ενωσιακό δίκαιο επιτρέπει στα κράτη μέλη να τις συγχωνεύσουν σε ένα ενιαίο στάδιο, τηρουμένων των δικαιωμάτων των αιτούντων και αιτουσών άσυλο στην ενημέρωση, στη νομική καθοδήγηση και στην επικοινωνία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλες οργανώσεις. Στην περίπτωση αυτή, οι ισχυρισμοί και τα έγγραφα που τεκμηριώνουν την αίτηση δύνανται να προβληθούν και να προσκομιστούν στο στάδιο της προσωπικής συνέντευξης.¹²¹ Αντίστοιχη ρύθμιση εφαρμόζεται με το σύστημα της «ενιαίας καταγραφής» των αρχικών αιτήσεων ασύλου από την ΥΠΥΤ, η οποία συνδυάζει τη διαλογή με την υποβολή, την καταχώριση και την κατάθεση των αιτήσεων ασύλου. Αρμοδιότητα για την εξέταση των αιτήσεων έχει έτερη διοικητική αρχή, η Υπηρεσία Ασύλου.

¹¹¹ Άρθρο 28 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹² Άρθρο 28 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹³ Άρθρο 28 παρ. 4 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹⁴ Άρθρο 28 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹⁵ Άρθρο 28 παρ. 6 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού αναγνώρισης.

¹¹⁶ Αιτ. σκ. 29 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹⁷ Άρθρο 29 παρ. 4 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹⁸ Άρθρο 29 παρ. 6 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹¹⁹ Άρθρο 29 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹²⁰ Άρθρο 35 παρ. 1, 4 και 5 και αιτ. σκ. 29 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹²¹ Άρθρο 28 παρ. 7 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, με αναφορά στο άρθρο 8 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου και το άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού αναγνώρισης.

Η συγχώνευση της υποβολής, της καταχώρισης και της κατάθεσης σε ένα διαδικαστικό στάδιο φαίνεται διοικητικά ευχερής, εφόσον δεν απαιτεί επαναλήψεις των διαδικασιών συλλογής των στοιχείων των αιτούντων, ούτε τη χορήγηση προσωρινών εγγράφων μέχρι την έκδοση Δελτίου Αιτούντος Διεθνή Προστασία. Δημιουργεί, ωστόσο, κίνδυνο καταστρατήγησης κρίσιμων εγγυήσεων για τα ατομικά δικαιώματα των αιτούντων και για την ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας ασύλου.

- ❖ Οι αιτούντες άσυλο δεν έχουν πρόσβαση στα δικαιώματα που τους επιφυλάσσει το κεκτημένο χωρίς έγγραφα τα οποία βεβαιώνουν το καθεστώς τους, όπως προκύπτει ήδη στην πράξη από την κατάσταση ανθρώπων χωρίς έγγραφα για παρατεταμένο χρονικό διάστημα μετά την υποβολή αίτησης ασύλου, εκ της αντικειμενικής αδυναμίας των αρμόδιων αρχών να διεκπεραιώσουν την κατάθεση λόγω έλλειψης προσωπικού, ή στις περιπτώσεις αιτήσεων που παραλαμβάνονται από αρχές αναρμόδιες για την καταχώριση ή την κατάθεσή τους, όπως δομές φιλοξενίας ή αστυνομικές ή λιμενικές αρχές.¹²² Επίταση των κινδύνων αυτών επιφέρουν οι διατάξεις του Κανονισμού κρίσεων περί της δυνατότητας καθυστέρησης της καταχώρισης της αίτησης έως και τέσσερις εβδομάδες από την υποβολή της.
- ❖ Αφενός, η αδυναμία απόδειξης της υποβολής αίτησης ασύλου εκθέτει τους ανθρώπους σε αυξημένους κινδύνους υπό το νέο κεκτημένο, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τη δυνατότητα που παρέχει ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου στα κράτη να απορρίπτουν την αίτηση ασύλου ως απαράδεκτη όταν υποβάλλεται επτά εργάσιμες ημέρες μετά την επίδοση απόφασης επιστροφής, όπως αναλύεται στους [Λόγους Απαράδεκτου](#).
- ❖ Αφετέρου, τα κράτη μέλη έχουν πάντοτε υποχρέωση να συλλέξουν τα βιομετρικά και προσωπικά στοιχεία των ατόμων που υποβάλλουν αίτηση ασύλου σε σημεία διέλευσης των εξωτερικών συνόρων και σε ζώνες διέλευσης και να αποστέλλουν τα εν λόγω στοιχεία στο Eurodac εντός 72 ωρών.¹²³ Η έκδοση εγγράφου, με το οποίο βεβαιώνεται η υποβολή της αίτησης, σε αυτές τις περιπτώσεις είναι λυσιτελής και εφικτή.
- ❖ Η αποστέρηση του δικαιώματος των αιτούντων ασύλου να ενημερωθούν, να λάβουν δωρεάν νομική καθοδήγηση και εκπροσώπηση και να έρθουν σε επαφή με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλες οργανώσεις πριν να καταθέσουν την αίτησή τους, αποδυναμώνει σοβαρά την ποιότητα, την ακρίβεια και την αξία του σταδίου της κατάθεσης.¹²⁴ Οι συνέπειες είναι αρνητικές τόσο για τα ενδιαφερόμενα άτομα όσο και για τις αρχές ασύλου, εφόσον ουσιαστικά στοιχεία για την εξέταση της αίτησης, την υπαγωγή της στη σωστή διαδικασία και την παροχή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων ενδέχεται να παραλειφθούν ή να μην αξιολογηθούν επαρκώς, με αποτέλεσμα να περιορίζεται και η ετοιμότητα της Διοίκησης ως προς την ανάθεση, τον προγραμματισμό και τη διεξαγωγή

¹²² RSA & Ίδρυμα PRO ASYL, *Το ελληνικό σύστημα ασύλου, δώδεκα χρόνια μετά την Μ.Σ.Σ.*, July 2023, σκ. 6 επ., διαθέσιμο [εδώ](#), RSA & HIAS, *The role of the European Commission in the implementation of the EU asylum acquis on the Greek islands*, Ιανουάριος 2023, σκ. 48, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹²³ Άρθρο 15 παρ. 1 περ. β' και άρθρο 17 παρ. 1 Κανονισμού Eurodac.

¹²⁴ Ανάλογη εφαρμογή ΔΕΕ C-58/23 *Abboudnam*, 27 Σεπτεμβρίου 2023, σκ. 31.

των προσωπικών συνεντεύξεων, ιδίως εντός των συντετμημένων χρονικών ορίων της Διαδικασίας Συνόρων.¹²⁵

Κάθε αίτηση ασύλου που υποβάλλεται πρέπει να καταχωρίζεται αμελλητί, ανεξαρτήτως της διεξαγωγής της διαλογής. Καμία μορφή περιορισμού δεν επιτρέπεται να επιβληθεί στην υποβολή αίτησης ασύλου.

Η χορήγηση εγγράφου που βεβαιώνει την υποβολή αίτησης ασύλου πρέπει να λαμβάνει χώρα το συντομότερο δυνατόν, ώστε οι αιτούντες να έχουν ασφάλεια δικαίου και να μπορούν να αποδείξουν το καθεστώς τους και να απολαύσουν τα συνδεδεμένα με αυτό δικαιώματα. Η έκδοση τέτοιου εγγράφου πρέπει να συμπίπτει με τη συλλογή των βιομετρικών και προσωπικών στοιχείων σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 1 περ. β' του Κανονισμού Eurodac αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης, σε περίπτωση που δεν είναι ήδη εφικτή η καταχώριση της αίτησης σύμφωνα με το άρθρο 27 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Η ενιαία χρήση των όρων «υποβολή», «καταχώριση» και «κατάθεση» της αίτησης ασύλου στο σύνολο του Ν 4939/2022, προκύπτει από το γράμμα του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άλλως και κατ' ελάχιστο, επιβάλλεται η χρήση ενός όρου για κάθε στάδιο, όπως «μερική καταγραφή» και «πλήρης καταγραφή».

Η δυνατότητα πρόσβασης σε νομική εκπροσώπηση ή/και σε δωρεάν νομική καθοδήγηση πρέπει να διασφαλίζεται με αποτελεσματικό τρόπο πριν την κατάθεση της αίτησης ασύλου.

2. Διαδικασίες ασύλου

Ρυθμίσεις για τις συνεντεύξεις

Αρμόδια αρχή: Η προσωπική συνέντευξη διεξάγεται κατ' αρχήν από την αποφαινόμενη αρχή και δη από τον αρμόδιο χειριστή για την απόφαση επί της αίτησης ασύλου, δοθέντος ότι η αξιολόγηση της αίτησης και της αξιοπιστίας του αιτούντος πρέπει να συνεκτιμά όχι μόνο τους προβληθέντες ισχυρισμούς αλλά «συνεκτιμώντας, στο πλαίσιο μιας σφαιρικής και εξατομικευμένης αξιολόγησης, κάθε άλλο συναφές εν προκειμένω στοιχείο».¹²⁶ Μόνο στην περίπτωση δυσανάλογου αριθμού αιτήσεων ασύλου επιτρέπει ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου στα κράτη μέλη να αναθέτουν σε διαφορετική δημόσια αρχή την αρμοδιότητα της διεξαγωγής της συνέντευξης.¹²⁷ Η ίδια *ratio* ισχύει και για τη δυνατότητα διεξαγωγής της συνέντευξης από εμπειρογνώμονες του ΕΥΑΑ ή από αρχές άλλου κράτους μέλους,¹²⁸ ή ακόμη και για τη διενέργεια αυτής από έτερο υπάλληλο της Υπηρεσίας Ασύλου από το όργανο που εκδίδει την απόφαση. Με βάση τα ανωτέρω, δεν δύνανται οι αρχές ασύλου να καταφεύγουν σε γενικευμένη πρακτική διενέργειας της συνέντευξης από όργανο διαφορετικό από αυτό που αποφασίζει επί της αίτησης για λόγους διοικητικής ευχέρειας.

Τρόπος διεξαγωγής: Το ΚΕΣΑ προβλέπει ότι «θα πρέπει να προτιμώνται οι διά ζώσης συνεντεύξεις» ώστε να διασφαλίζεται «ένα βέλτιστο περιβάλλον επικοινωνίας» και να παρέχονται συνθήκες «που διασφαλίζουν τη δέουσα ιδιωτικότητα και εμπιστευτικότητα και επιτρέπουν στους αιτούντες να

¹²⁵ RSA κ.α., *The state of the border procedure on the Greek islands*, Σεπτέμβριος 2022, 15-19, διαθέσιμο εδώ.

¹²⁶ ΔΕΕ C-756/21 *International Protection Appeals Tribunal*, 29 Ιουνίου 2023, σκ. 92.

¹²⁷ Άρθρο 13 παρ. 6 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹²⁸ Άρθρο 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

παρουσιάζουν τους λόγους της αίτησής τους κατά τρόπο ολοκληρωμένο». ¹²⁹ Για το λόγο αυτό, οι εξ αποστάσεως συνεντεύξεις μέσω «βιντεοδιάσκεψης» παραμένουν «εξαιρέση» και επιτρέπονται κατά παρέκκλιση μόνο «όταν αυτό δικαιολογείται δεόντως από τις περιστάσεις». ¹³⁰ Τέτοιες περιστάσεις μπορούν να αφορούν λόγους δημόσιας υγείας, οικογενειακούς λόγους ή προβλήματα υγείας που κωλύουν τη μετακίνηση του αιτούντος, την κράτηση ή την ανάγκη ανεύρεσης εξειδικευμένων υπηρεσιών διερμηνείας. ¹³¹ Με βάση τα παραπάνω, το ενωσιακό δίκαιο απαγορεύει τη συστηματική χρήση των εξ αποστάσεως συνεντεύξεων για λόγους διοικητικής ευχέρειας, όπως ακολουθείται επί του παρόντος από τις ελληνικές αρχές, εφόσον, κατά παραδοχή της Υπηρεσίας Ασύλου, οι «εξ αποστάσεως συνεντεύξεις συνιστούν πλέον τον κανόνα της Υπηρεσίας και όχι την εξαιρέση», ¹³² μολονότι η υπηρεσία δεν διαθέτει στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των συνεντεύξεων που διεξάγει δια ζώσης και εξ αποστάσεως. ¹³³

Στις εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες κρίνεται δικαιολογημένη η χρήση τηλεδιάσκεψης, οι αρχές ασύλου πρέπει να εξασφαλίζουν «τις αναγκαίες ρυθμίσεις για τις κατάλληλες εγκαταστάσεις, τα διαδικαστικά και τεχνικά πρότυπα, τη νομική συνδρομή και τη διερμηνεία», ούτως ώστε να εφαρμόζουν «όλες τις διαδικαστικές εγγυήσεις που εφαρμόζονται και κατά τη διεξαγωγή διά ζώσης συνεντεύξεων, διασφαλίζοντας την ιδιωτικότητα και την εμπιστευτικότητα, και λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την προστασία των δεδομένων». ¹³⁴ Σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, η προσφορότητα της εξ αποστάσεως συνέντευξης εξετάζεται εξατομικευμένα πριν τη διενέργεια της συνέντευξης, συνεκτιμώμενης της κατάστασης της υγείας του αιτούντος ή/και ενδεχομένων προβλημάτων όρασης ή ακοής. ¹³⁵ Η υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων, επομένως, προϋποθέτει, αφενός, τη διάθεση επαρκών υποδομών και υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αφετέρου, τη συστηματική παροχή κατάλληλης ενημέρωσης στους αιτούντες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των δια ζώσης και των εξ αποστάσεως συνεντεύξεων και με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων τους, ώστε να γίνονται κατανοητές οι συνέπειες της εξ αποστάσεως συνέντευξης και να λαμβάνεται ενημερωμένη συναίνεση πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής αυτής.

Περιεχόμενο: Μολονότι εισάγει διάκριση μεταξύ των συνεντεύξεων «επί του παραδεκτού» και «επί της ουσίας», ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου προβλέπει τη δυνατότητα «συγχώνευσης» των ερωτήσεων αναφορικά με το παραδεκτό και με την ουσία της αίτησης, υπό τον όρο ότι ο αιτών «έχει ενημερωθεί για αυτή τη δυνατότητα εκ των προτέρων και ήταν σε θέση να συμβουλευτεί τον νομικό του σύμβουλο». ¹³⁶ Η εν λόγω απαίτηση συνίσταται σε υποχρέωση έγκαιρης και προσήκουσας οργάνωσης της διαδικασίας της συνέντευξης, ώστε να παρέχεται επαρκής χρόνος στον αιτούντα να προετοιμαστεί αναλόγως, ¹³⁷ σε σφοδρή αντίθεση με την τρέχουσα πρακτική του EUAA και της

¹²⁹ Άρθρο 13 παρ. 3 και αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³⁰ Άρθρο 13 παρ. 10 και αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³¹ Αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Ο ίδιος κανόνας εφαρμόζεται και στην ακρόαση σε β' βαθμό, όπως επιτρέπεται από την αιτ. σκ. 90 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³² Άρθρο 82 παρ. 13 Ν 4939/2022. Βλ. και Υπηρεσία Ασύλου, Διαδικασία ασύλου για τους ευάλωτους επιζώντες του τραγικού ναυαγίου στην Πύλο: κλήση των επιζώντων σε συνεντεύξεις ασύλου εντός της κλειστής δομής της Μαλακάσας, πριν ακόμη λάβουν στοιχειώδη νομική συνδρομή και ενώ βρίσκονται υπό βεβαρημένη ψυχολογική κατάσταση - Απουσία διαδικαστικών εγγυήσεων, 21 Ιουνίου 2023.

¹³³ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 167016/2024, 10 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹³⁴ Άρθρο 13 παρ. 10 και αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³⁵ Αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³⁶ Άρθρο 12 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³⁷ Αιτ. σκ. 14 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Υπηρεσίας Ασύλου, κατά την οποία το περιεχόμενο της συνέντευξης δεν γνωστοποιείται εκ των προτέρων στους αιτούντες.

Διατηρείται στο νέο ΚΕΣΑ η υποχρέωση των χειριστών να παρέχουν στους αιτούντες τη δυνατότητα «να τεκμηριώσουν την αίτησή τους στον πληρέστερο δυνατό βαθμό» και να παράσχουν «εξηγήσεις σχετικά με στοιχεία που τυχόν λείπουν ή οποιεσδήποτε ασυνέπειες ή αντιφάσεις στις δηλώσεις» τους.¹³⁸ Η υποχρέωση υποβολής διευκρινιστικών ερωτήσεων για την αποσαφήνιση τυχόν ελλείψεων ή αντιφάσεων απορρέει ευθέως από την «αναπόσπαστη» αξία της συνέντευξης στη διαδικασία ασύλου,¹³⁹ εξειδικεύεται, δε, στη νομολογία του ΔΕΕ και των ελληνικών δικαστηρίων.¹⁴⁰ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ανακύπτουν αμφιβολίες για την πληρότητα της προσωπικής συνέντευξης όταν τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί δεν επαρκούν και καταλείπουν κενά ως προς την αξιολόγηση των ισχυρισμών του αιτούντος και των ουσιωδών στοιχείων που προβάλλονται προς υποστήριξη της αίτησης, και όπου η υποβολή κατάλληλων ερωτήσεων θα μπορούσε να θεραπεύσει τις εν λόγω ελλείψεις, άλλως να καταδείξει την αδυναμία του αιτούντος να τεκμηριώσει με πειστικό τρόπο την αίτησή.¹⁴¹ Παρίσταται, δε, έτι σημαντικότερη, λαμβανομένης υπόψη της δυνατότητας χαρακτηρισμού της αίτησης ασύλου ως σιωπηρώς ανακληθείσας σε περίπτωση που ο αιτών, «χωρίς δικαιολογημένη αιτία, αρνήθηκε να απαντήσει σε ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης σε βαθμό που το αποτέλεσμα της συνέντευξης να μην επαρκεί για να ληφθεί απόφαση επί της ουσίας της αίτησης».¹⁴²

Η Υπηρεσία Ασύλου υποχρεούται να άρει την πρακτική της ανάθεσης της έκδοσης απόφασης α' βαθμού σε χειριστές άλλους από τους υπαλλήλους που διεξάγουν την προσωπική συνέντευξη. Αναγκαία προς τούτο είναι η αναδιοργάνωση της αρμοδιότητας κλιμακίων όπως το Αυτοτελές Κλιμάκιο Νίκαιας, επί του παρόντος αρμόδιο για την έκδοση απόφασης επί οποιασδήποτε αίτησης ασύλου ανά την επικράτεια.

Η Υπηρεσία Ασύλου επιτρέπεται να κάνει χρήση της εξ αποστάσεως συνέντευξης μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και όχι για λόγους διοικητικής ευχέρειας. Οι εξ αποστάσεως συνεντεύξεις απαγορεύεται να διεξαχθούν, παρά μόνον εάν διατίθενται κατάλληλες υποδομές και υλικοτεχνικός εξοπλισμός σε κάθε σημείο που χρησιμοποιείται για τον σκοπό της διενέργειάς τους. Κατά το στάδιο της κλήσης σε συνέντευξη, η Υπηρεσία Ασύλου, πρέπει να ενημερώνει τους αιτούντες άσυλο για τους λόγους για τους οποίους κρίνει κατάλληλη την εξ αποστάσεως συνέντευξη στην ατομική περίπτωση τους, καθώς και για τις ακολουθούμενες διαδικαστικές εγγυήσεις και για τον τρόπο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων τους. Η εν λόγω επικοινωνία με τους αιτούντες πρέπει να λαμβάνει χώρα σε εύλογο χρονικό διάστημα, ώστε να εγγυάται τη λήψη ενημερωμένης συναίνεσης πριν την ημερομηνία διενέργειας της συνέντευξης.

Κατά το στάδιο της κλήσης σε συνέντευξη, η Υπηρεσία Ασύλου πρέπει να ενημερώνει τον αιτούντα και τον πληρεξούσιο δικηγόρο σχετικά με το περιεχόμενο της συνέντευξης (παραδεκτό, ουσία ή και τα δύο) εντός εύλογης προθεσμίας, ώστε να διασφαλίζεται η κατάλληλη προετοιμασία για τη διαδικασία της συνέντευξης. Σε περίπτωση που ο διεξάγων τη συνέντευξη δεν είναι ο χειριστής της Υπηρεσίας Ασύλου που θα αποφασίσει επί της αίτησης, η Υπηρεσία Ασύλου πρέπει να γνωστοποιεί στον αιτούντα τα στοιχεία και την ιδιότητα του υπαλλήλου που διευθύνει τη συνέντευξη και τους λόγους εμπλοκής του, πριν από τη συνέντευξη.

¹³⁸ Άρθρο 12 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹³⁹ Αιτ. σκ. 14-15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁴⁰ ΔΕΕ C-517/17 *Addis*, 16 Ιουνίου 2020, σκ. 70.

¹⁴¹ ΣτΕ 1371/2023, σκ. 12.

¹⁴² Άρθρο 41 παρ. 1 περ. δ' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Λόγοι απαραδέκτου

Η εφαρμογή της έννοιας του απαραδέκτου της αίτησης ασύλου εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, εφόσον επιλεγεί η μεταφορά των λόγων απαραδέκτου που προβλέπονται στον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου.¹⁴³ Ο Κανονισμός τάσσει προθεσμίες για την εξέταση του παραδεκτού των αιτήσεων, οι οποίες δεν είναι, ωστόσο, δεσμευτικές για τις αρχές.¹⁴⁴

Κορωνίδα της μεταρρύθμισης του ΚΕΣΑ αποτελεί η **ασφαλής τρίτη χώρα**, της οποίας ο ορισμός υφίσταται πολυδιάστατη διεύρυνση αλλά και αποδυνάμωση των σχετικών εγγυήσεων, με σκοπό την παροχή εξουσίας στα κράτη να εφαρμόζουν την έννοια ως λόγο απόρριψης των αιτήσεων ασύλου χωρίς εξέταση επί της ουσίας, εντός ενδεικτικής προθεσμίας δύο μηνών από την κατάθεση της αίτησης.¹⁴⁵ Ταυτόχρονα, ωστόσο, ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου απαιτεί ρητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την επανεξέταση της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας και την πρόταση τυχόν τροποποιήσεων αυτής μέχρι τον Ιούνιο του 2025,¹⁴⁶ ήτοι προτού αρχίσει η εφαρμογή του Κανονισμού στις εθνικές έννομες τάξεις. Κυβερνήσεις όπως η ελληνική έχουν ήδη εκφράσει ενδιαφέρον για μία περαιτέρω τροποποίηση της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας, με απώτερο σκοπό την έτι ευρύτερη χρήση της από τα κράτη.¹⁴⁷

Η RSA έχει δημοσιεύσει λεπτομερή ανάλυση των κανόνων του διεθνούς δικαίου που θέτουν περιορισμούς στη χρήση της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας, καθώς και της αυθαίρετης, εσφαλμένης εφαρμογής τους στο ελληνικό πλαίσιο.¹⁴⁸ Οι κανόνες αυτοί δεσμεύουν οποιαδήποτε ερμηνεία και εφαρμογή της έννοιας και υπό τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, ενδεικτικά αναφερόμενων των κάτωθι:

- ❖ Η συμμόρφωση της τρίτης χώρας με τα – ασθενέστερα πλέον – κριτήρια ασφαλείας του άρθρου 59 παρ. 1 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου αξιολογείται βάσει επίκαιρων, ακριβών στοιχείων από αξιόπιστες πηγές.¹⁴⁹ Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στις απόψεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, λόγω της εποπτικής αρμοδιότητάς της σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951.¹⁵⁰
- ❖ Η συμμόρφωση αυτή δεν συνάγεται από διπλωματικές εγγυήσεις της τρίτης χώρας οι οποίες δεν πληρούν προϋποθέσεις ποιότητας και αξιοπιστίας, ελεγκτές σύμφωνα με κριτήρια όπως ο ειδικός χαρακτήρας τους, η διάρκεια και ισχύς των διμερών σχέσεων, η δυνατότητα επαλήθευσής τους μέσω εποπτικών μηχανισμών και η ύπαρξη προστασίας

¹⁴³ Άρθρο 38 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁴⁴ Άρθρο 35 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁴⁵ Άρθρο 35 παρ. 1, εδ. α' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁴⁶ Άρθρο 77 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁴⁷ Ελληνική Κυβέρνηση κ.α., «Joint Letter from the undersigned Ministers on new solutions to address irregular migration to Europe», 15 Μαΐου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁴⁸ RSA & PRO ASYL, *Η Έννοια της «Ασφαλούς Τρίτης Χώρας»: Διατάξεις & Εφαρμογή στο Ελληνικό Σύστημα Ασύλου*, Φεβρουάριος 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁴⁹ Άρθρο 59 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Την υποχρέωση αυτή υπογραμμίζουν τα διοικητικά δικαστήρια στο πλαίσιο του ακυρωτικού ελέγχου: ΔΠρΑθ 499/2024, 1260/2023.

¹⁵⁰ ΔΕΕ C-621/21 *Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Femmes victimes de violences domestiques)*, 16 Ιανουαρίου 2024, σκ. 38, C-280/21 *Migracijas departamentas (Reasons for persecution on the ground of political opinion)*, 12 Ιανουαρίου 2023, σκ. 27.

κατά των βασανιστηρίων στην τρίτη χώρα.¹⁵¹ Κατά ορθή ερμηνεία της ΕΣΔΑ και των αντίστοιχων διατάξεων του ΧΘΔ, μόνη η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και της τρίτης χώρας, με την οποία τα μέρη δεσμεύονται να προστατεύουν τους μετανάστες «σύμφωνα με τα σχετικά διεθνή πρότυπα», δεν θεμελιώνει κανένα τεκμήριο συμμόρφωσης της εν λόγω χώρας με τα κριτήρια ασφαλείας, σε αντίθεση με τα διαλαμβανόμενα στις διατάξεις του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.¹⁵²

- ❖ Αναφορικά με το ειδικότερο κριτήριο της πρόσβασης σε «αποτελεσματική προστασία» στην τρίτη χώρα, ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου απαριθμεί τις ελάχιστες παροχές που πρέπει να διατίθενται στους πρόσφυγες, στις οποίες εντάσσεται η «πρόσβαση σε μέσα διαβίωσης που επιτρέπουν τη διατήρηση επαρκούς βιοτικού επιπέδου», η οποία περιλαμβάνει την «πρόσβαση σε τροφή, ρουχισμό, κατοικία ή στέγη και το δικαίωμα άσκησης αμειβόμενης απασχόλησης, για παράδειγμα μέσω της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, υπό όρους όχι λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που ισχύουν γενικά υπό τις ίδιες συνθήκες για τους αλλοδαπούς στην τρίτη χώρα».¹⁵³ Η πρόσβαση στα ως άνω δικαιώματα πρέπει να παρέχεται από τις κρατικές αρχές της εν λόγω χώρας, βάσει δικαίου και εσωτερικής πρακτικής, για να πληροί τις απαιτήσεις της αποτελεσματικής προστασίας.
- ❖ Το κριτήριο του συνδέσμου («σύνδεσης») ενός αιτούντος με την τρίτη χώρα δύναται, σύμφωνα με τον Κανονισμό, να συγκροτείται βάσει παραγόντων όπως η παρουσία μελών της οικογένειας του αιτούντος, ή πρότερης εγκατάστασης ή διαμονής.¹⁵⁴ Το πρώτο στοιχείο πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με την έννοια των «μελών της οικογένειας» όπως ορίζεται στο ΚΕΣΑ,¹⁵⁵ αποκλειόμενων εξ αυτού των αδελφών, των ξαδέλφων και μακρυνών συγγενών.¹⁵⁶ Η, δε, έννοια της «διαμονής» δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως παράτυπη παραμονή ή τη διέλευση από τρίτη χώρα, παρά την αντίθετη ελληνική πρακτική.
- ❖ Η αίτηση ασύλου απαγορεύεται να απορριφθεί ως απαράδεκτη κατ' επίκληση της ασφαλούς τρίτης χώρας όταν είναι σαφές κατά τη διαδικασία ασύλου ότι η εν λόγω χώρα δεν πρόκειται να επανεισδεχθεί τον αιτούντα.¹⁵⁷

Αίτηση ασύλου μετά από απόφαση επιστροφής: Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου επιτρέπει πλέον στα κράτη να απορρίπτουν ως απαράδεκτη, χωρίς κατ' ουσίαν εξέταση, την αίτηση ασύλου που υποβάλλεται επτά εργάσιμες ημέρες μετά την επίδοση απόφασης επιστροφής, χωρίς να προβάλει οψιγενή στοιχεία.¹⁵⁸ Η απόρριψη αυτή πρέπει να εκδίδεται εντός ενδεικτικής προθεσμίας δέκα εργάσιμων ημερών.¹⁵⁹ Ο νέος αυτός λόγος απαραδέκτου αντιβαίνει στη *ratio* και στον σκοπό

¹⁵¹ ΕΔΔΑ *Othman (Abu Qatada)* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Προσφυγή 8139/09, 17 Ιανουαρίου 2012, σκ. 189.

¹⁵² Άρθρο 59 παρ. 7 και αιτ. σκ. 49 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁵³ Άρθρο 57 παρ. 2, άρθρο 59 παρ. 1 περ. ε' και αιτ. σκ. 46 και 51 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁵⁴ Αιτ. σκ. 48 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁵⁵ Άρθρο 3 περ. 9 Κανονισμού αναγνώρισης, άρθρο 2 περ. 8 Κανονισμού διαχείρισης, άρθρο 2 περ. 3 Οδηγίας υποδοχής.

¹⁵⁶ Άρθρο 91 παρ. 1 περ. στ' Ν 4939/2022.

¹⁵⁷ Άρθρο 38 παρ. 1 περ. β' και αιτ. σκ. 53 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Βλ. και ΔΕΕ C-134/23 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες [Προτάσεις], 13 Ιουνίου 2024.

¹⁵⁸ Άρθρο 38 παρ. 1 περ. ε' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁵⁹ Άρθρο 35 παρ. 1, εδ. β' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

της έννοιας του απαραδέκτου στο κεκτημένο, δηλαδή στην αποφυγή της εξέτασης αιτήσεων οι οποίες είτε θα μπορούσαν να εξεταστούν από άλλη χώρα, είτε έχουν ήδη εξεταστεί. Οι περιπτώσεις που ρυθμίζονται από την ως άνω διάταξη θα καλύπτονταν – και πράγματι ήδη καλύπτονται – από τους λόγους εφαρμογής της Ταχύρρυθμης Διαδικασίας, εφόσον κρίνεται με βάση αντικειμενικά κριτήρια ότι ο αιτών έχει υποβάλει αίτηση ασύλου με μόνο σκοπό την καθυστέρηση ή ματαίωση της εκτέλεσης απόφασης επιστροφής.¹⁶⁰

Περαιτέρω, ωστόσο, οποιαδήποτε εφαρμογή του σχετικού λόγου απαραδέκτου στην Ελλάδα εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους παραβίασης του δικαιώματος στο άσυλο και της αρχής της μη επαναπροώθησης, καθόσον:

- ❖ Ο έλεγχος διαλογής εντός της επικράτειας βάσει του Κανονισμού διαλογής δύναται να διεξάγεται παράλληλα με διαδικασίες επιστροφής βάσει της Οδηγίας επιστροφών, κατά παράβαση βασικών εγγυήσεων προστασίας των αιτούντων άσυλο,¹⁶¹
- ❖ Η Ελληνική Αστυνομία εξακολουθεί να εκδίδει συστηματικά αποφάσεις κράτησης ή απέλασης σε χιλιάδες νεοαφιχθέντες ανθρώπους που υποβάλλουν αίτηση ασύλου, ανεξαρτήτως της κίνησης διαδικασιών διαλογής ή της παράνομης καταστρατήγησης αυτών,¹⁶²
- ❖ Ελλείψει ταυτοποιητικών εγγράφων, οι αιτούντες άσυλο αδυνατούν να αποδείξουν την ακριβή στιγμή της υποβολής της αίτησης ασύλου τους, παραμένουν, δε, χωρίς έγγραφα για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, λόγω της υποστελέχωσης των αρχών ασύλου.

Υπό τα τρέχοντα δεδομένα της κατάχρησης των διαδικασιών επιστροφής σε βάρος νέων αφίξεων, το ενωσιακό κεκτημένο πρόκειται να οδηγήσει σε άδικη άρνηση πρόσβασης σε διαδικασία ασύλου επί της ουσίας, ακόμη και στην περίπτωση προσφύγων που ζητούν αμέσως διεθνή προστασία, για λόγους αποδιδόμενους αποκλειστικά στη Διοίκηση. Τον κίνδυνο παραβίασης της αρχής της μη επαναπροώθησης επιτείνει η έλλειψη αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος των Προσφυγών κατά αποφάσεων απαραδέκτου που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του συγκεκριμένου λόγου.¹⁶³

¹⁶⁰ Άρθρο 42 παρ. 1 περ. δ' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Η ίδια συνθήκη δύναται να θεμελιώσει λόγο κράτησης: άρθρο 10 παρ. 4 περ. ε' Οδηγίας υποδοχής.

¹⁶¹ Άρθρο 4 παρ. 2 και αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαλογής.

¹⁶² RSA, Διοικητική κράτηση το 2023: Αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας των προσφύγων παρά το ανέφικτο της απέλασης, Μάιος 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁶³ Άρθρο 68 παρ. 3 περ. β' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Το τεκμήριο της πλήρωσης των κριτηρίων ασφαλείας για τον χαρακτηρισμό χώρας ως ασφαλούς τρίτης χώρας, με μόνη βάση την ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και της τρίτης χώρας, παραβιάζει την αρχή της μη επαναπροώθησης και πρέπει να μείνει ανεφάρμοστο.

Τα ελάχιστα δικαιώματα και παροχές που συνδέονται με την έννοια της «αποτελεσματικής προστασίας» πρέπει να παρέχονται από το ενδιαφερόμενο κράτος, τόσο στο δίκαιο όσο και στην εσωτερική πρακτική.

Η παράτυπη παραμονή ή διέλευση, καθώς και η παρουσία αδελφών ή μακρινών συγγενών, δεν συνιστούν στοιχεία που συγκροτούν σύνδεσμο μεταξύ του αιτούντος και μίας τρίτης χώρας.

Ο λόγος απαραδέκτου που προβλέπεται στο άρθρο 38 παρ. 1 περ. ε' του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου παραβιάζει την αρχή της μη επαναπροώθησης και δεν πρέπει να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο. Οι ρυθμιζόμενες περιπτώσεις καλύπτονται ήδη από τη δυνατότητα επιβολής της ταχύρρυθμης διαδικασίας.

Σιωπηρή ανάκληση

Λόγοι: Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου επιφέρει σημαντικές αλλαγές στους κανόνες που ρυθμίζουν τη σιωπηρή ανάκληση των αιτήσεων ασύλου. Αφενός, θεσπίζει περιοριστικά, καίτοι ευρεία, κριτήρια, επιτρέποντας τον χαρακτηρισμό αίτησης ως σιωπηρώς ανακληθείσας στις περιπτώσεις όπου ο αιτών:¹⁶⁴

- Παραλείπει να καταθέσει την αίτηση ή καταθέτει την αίτησή του σε άλλο κράτος μέλος από το υπεύθυνο κράτος βάσει του Κανονισμού διαχείρισης,
- Αρνείται να παράσχει προσωπικά στοιχεία, ταυτοποιητικά ή ταξιδιωτικά έγγραφα ή βιομετρικά στοιχεία,
- Αρνείται να δηλώσει τη διεύθυνσή του, εκτός αν παρέχεται στέγαση από το κράτος μέλος,
- Δεν παρίσταται στην προσωπική συνέντευξη ή αρνείται «να απαντήσει σε ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης σε βαθμό που το αποτέλεσμα της συνέντευξης να μην επαρκεί για να ληφθεί απόφαση επί της ουσίας της αίτησης», χωρίς αιτία,
- Δεν έχει συμμορφωθεί κατ' επανάληψη με υποχρεώσεις εμφάνισης ή δεν παραμένει στη διάθεση των αρχών, ήτοι δεν απαντά σε αιτήματα αναφορικά με τη διαδικασία,¹⁶⁵ εκτός αν αποδείξει τη συνδρομή λόγων που εκφεύγουν του ελέγχου του.

Έννομες συνέπειες: Αφετέρου, ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου καθιστά υποχρεωτικό τον χαρακτηρισμό της αίτησης ως σιωπηρώς ανακληθείσας όταν συντρέχει μία από τις παραπάνω συνθήκες. Δεν απαιτείται πλέον από τα κράτη μέλη να διακόψουν την εξέταση της αίτησης, ώστε να δοθεί η ευκαιρία στον αιτούντα να αιτιολογήσει ή να θεραπεύσει πράξεις ή παραλείψεις, πριν τη λήψη απόφαση επί της αίτησης.¹⁶⁶ Τα κράτη δύνανται να εισαγάγουν τη ρύθμιση αυτή στο εθνικό δίκαιό τους, χωρίς συγκεκριμένη προθεσμία,¹⁶⁷ σε αντίθεση με την ελάχιστη εννιάμηνη προθεσμία

¹⁶⁴ Άρθρο 41 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁶⁵ Αιτ. σκ. 25 Οδηγίας υποδοχής. Σημειωτέον ότι η παραμονή στη διάθεση των αρχών είναι υποχρεωτική σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 περ. ε' του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁶⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Common Implementation Plan*, COM(2024) 251, 12 Ιουνίου 2024, 19: «the decision being immediate».

¹⁶⁷ Άρθρο 41 παρ. 4 APR.

υπό το προϋσχύσαν κεκτημένο για την αίτηση συνέχισης της διαδικασίας.¹⁶⁸ Περαιτέρω, ο Κανονισμός χρησιμοποιεί και τον όρο «*απορρίπτεται αίτηση λόγω σιωπηρής ανάκλησης*»,¹⁶⁹ υποδηλώνοντας ότι η πράξη αυτή λογίζεται ως απορριπτική απόφαση επί της αίτησης, συνοδευόμενη, άλλωστε, από απόφαση επιστροφής.¹⁷⁰

Η σιωπηρή ανάκληση επισύρει εξαιρετικά αυστηρές δικονομικές συνέπειες για τους αιτούντες. Οι προσφυγές κατά απόφασης που «*θεωρεί*» ή «*απορρίπτει*» αίτηση για λόγους σιωπηρής ανάκλησης δεν έχουν αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα,¹⁷¹ μολονότι δεν τεκμαίρεται αβασιμότητα της αίτησης.¹⁷² Κατατίθενται εντός στενής προθεσμίας πέντε έως δέκα ημερών, όπως οριστεί στο εθνικό δίκαιο.¹⁷³ Τα στοιχεία που υποβάλλονται σε σιωπηρώς ανακληθείσα αίτηση, ωστόσο, θεωρούνται «*νέα*» στοιχεία σε περίπτωση υποβολής μεταγενέστερης αίτησης.¹⁷⁴

Προκύπτει από τα ανωτέρω ότι το ΚΕΣΑ εκθέτει τους αιτούντες άσυλο σε σοβαρό κίνδυνο επαναπροώθησης και ανεπανόρθωτης βλάβης,¹⁷⁵ συνιστάμενο στην απομάκρυνσή τους από την επικράτεια χωρίς προηγούμενη εξέταση του αιτήματός τους επί της ουσίας αλλά ούτε και επί του παραδεκτού, δοθέντος ότι ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου καθιστά υποχρεωτική την έκδοση απόφασης επιστροφής ταυτόχρονα με τον χαρακτηρισμό της αίτησης ως σιωπηρώς ανακληθείσας.¹⁷⁶ Ο ως άνω κίνδυνος αφεαυτού φέρνει τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου σε ευθεία παράβαση του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου¹⁷⁷ και προλαμβάνεται μόνο εφόσον μείνουν ανεφάρμοστες οι σχετικές διατάξεις του Κανονισμού. Η προστασία από την επαναπροώθηση αξιώνει την εγγύηση του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος στις προσφυγές κατά της σιωπηρής ανάκλησης, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ.¹⁷⁸

Οι διατάξεις του άρθρου 83 παρ. 3 και του άρθρου 86 παρ. 2 Ν 4939/2022 που επιτρέπουν τον χαρακτηρισμό αίτησης ασύλου ως σιωπηρώς ανακληθείσας λόγω της μη ανανέωσης του Δελτίου Αιτούντος Διεθνή Προστασία ή της μη αυτοπρόσωπης εμφάνισης στην Αρχή Προσφυγών για τη συζήτηση της προσφυγής ασύλου πρέπει να καταργηθούν. Σιωπηρή ανάκληση της αίτησης ασύλου ακόμη και με το νέο ΚΕΣΑ χωρεί μόνο στις περιοριστικές περιπτώσεις που ρυθμίζει το άρθρο 41 παρ. 1 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να διατηρηθούν οι ρυθμίσεις του άρθρου 86 παρ. 4 Ν 4939/2022 για τη διακοπή της εξέτασης της αίτησης ασύλου και τη δυνατότητα του αιτούντος να ζητήσει τη συνέχιση της εξέτασης εντός εννέα μηνών, πριν τη σιωπηρή ανάκληση της αίτησης.

¹⁶⁸ Άρθρο 28 παρ. 2 Οδηγίας 2013/32/ΕΕ για τις διαδικασίες ασύλου.

¹⁶⁹ Άρθρο 3 περ. 8 και 19, άρθρο 36 παρ. 2 και 3, άρθρο 37, άρθρο 55 παρ. 5, άρθρο 67 παρ. 1 περ. γ' και παρ. 7 περ. α', άρθρο 68 παρ. 3 περ. γ' και αιτ. σκ. 87 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁷⁰ Άρθρο 37 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁷¹ Άρθρο 68 παρ. 3 περ. γ' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁷² Σημ. αιτ. σκ. 92 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁷³ Άρθρο 67 παρ. 7 περ. α' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁷⁴ Άρθρο 55 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁷⁵ Σημ. ΔΠρΑΘ 113/2020.

¹⁷⁶ Άρθρο 37 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Βλ. ΣΤΕ ΟΛ 1398/2022.

¹⁷⁷ Vincent Chetail & Mariana Ferolla Vallandro do Valle, «The Asylum Procedure Regulation and the Erosion of Refugee's Rights», EU Migration Law Blog, 23 Μαΐου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁷⁸ ΔΕΕ C-181/16 *Gnandi*, 19 Ιουνίου 2018.

Ταχύρρυθμη διαδικασία

Λόγοι: Η ταχύρρυθμη διαδικασία είναι πλέον υποχρεωτική σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, όταν συντρέχει οποιοσδήποτε από τους δέκα περιοριστικούς λόγους εφαρμογής της.¹⁷⁹ Νέος, εξόχως προβληματικός, λόγος εφαρμογής της αφορά τους πολίτες χωρών για τις οποίες το ετήσιο ποσοστό αναγνώρισης στη Eurostat είναι ίσο ή χαμηλότερο του 20%, εκτός αν η αποφαινόμενη αρχή εκτιμά ότι έχει επέλθει σημαντική αλλαγή στην εν λόγω χώρα, ή κρίνει ότι ο αιτών ανήκει σε κατηγορία για την οποία δεν είναι αντιπροσωπευτικό το ποσοστό αναγνώρισης, «*λαμβάνομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των σημαντικών διαφορών μεταξύ των πρωτοβάθμιων και των τελικών αποφάσεων*».¹⁸⁰ Το άρθρο 42 παρ. 1 περ. ι' του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου είναι μία εξαιρετικά ασαφής διάταξη, η οποία επιδέχεται αυθαίρετων ερμηνειών που στην πράξη γεννούν, μάλιστα, πληθώρα ερωτημάτων και κινδύνων, εφόσον:

- ❖ Τα στατιστικά στοιχεία αποφάσεων της Eurostat δεν απεικονίζουν με ακρίβεια τις ανάγκες διεθνούς προστασίας, εφόσον συγχέουν τις απορρίψεις ουσίας με τις αποφάσεις απαραδέκτου που εκδίδονται, ενδεικτικά, για λόγους ασφαλούς τρίτης χώρας ή μεταγενέστερης αίτησης χωρίς νέα ουσιώδη στοιχεία.¹⁸¹ Συνακολούθως, από τα ποσοστά αναγνώρισης της Eurostat προκύπτει ποσοστό αποδοχής ορισμένων εθνικοτήτων κατώτερο των πραγματικών επιπέδων που υπολογίζονται με βάση τις αποφάσεις ουσίας. Αντίστοιχο ζήτημα ανακύπτει στα μηνιαία δελτία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, μολονότι στα στατιστικά για το σύνολο των αποφάσεων σε α' και β' βαθμό παρέχεται λεπτομέρεια ανά κατηγορίας απόφασης.
- ❖ Παραμένουν σοβαρές αποκλίσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών ως προς την αναγνώριση των αναγκών προστασίας σε παρόμοιες υποθέσεις. Ο ΕΥΑΑ παρατηρεί, ενδεικτικά, «*υψηλή απόκλιση*» μεταξύ των κρατών μελών σε σχέση με την κρίση επί των αιτήσεων των προσφύγων που εγκαταλείπουν το Αφγανιστάν και το Ιράκ, καθώς και αυξανόμενες αποκλίσεις σε σχέση με τη Συρία.¹⁸²
- ❖ Καμία καθοδήγηση δεν παρέχεται από τη διάταξη ως προς την ερμηνεία της έννοιας της κατηγορίας ανθρώπων για τους οποίους δεν είναι αντιπροσωπευτικό το ποσοστό αναγνώρισης. Οποιαδήποτε διαπίστωση τέτοιας κατηγορίας προϋποθέτει μία εις βάθος αξιολόγηση της κατάστασης διαφορετικών προφίλ κινδύνου στην εν λόγω χώρα, η οποία εκφεύγει προδήλως του ποσοτικού κριτηρίου που εισάγει η διάταξη. Δεν παρέχεται καθοδήγηση ούτε ως προς την έννοια ή τις συνέπειες «*των σημαντικών διαφορών μεταξύ των πρωτοβάθμιων και των τελικών αποφάσεων*» σύμφωνα με τη διάταξη. Στο σημείο αυτό, δεν προκύπτει με σαφήνεια ούτε η χρησιμότητα των «*Εκθέσεων Σύγκλισης*» του ΕΥΑΑ στην

¹⁷⁹ Άρθρο 42 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Παραμένει προαιρετική στην περίπτωση των ασυνόδευτων παιδιών και επιτρέπεται μόνο για πέντε λόγους: άρθρο 42 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁸⁰ Άρθρο 42 παρ. 1 περ. ι' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁸¹ RSA, *Στατιστικά στοιχεία για μία πληρέστερη εικόνα του ασύλου*, Ιούνιος 2020, 6-7, διαθέσιμο [εδώ](#). Βλ. και ΕΥΑΑ, *Pilot Convergence Analysis 2023*, Απρίλιος 2024, 20, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁸² ΕΥΑΑ, *Pilot Convergence Analysis 2023*, Απρίλιος 2024, 14.

προσπάθεια των κρατών μελών να εντοπίσουν τις εν λόγω κατηγορίες, όπως προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.¹⁸³

- ❖ Ενόψει των ανωτέρω, η εφαρμογή της διάταξης προϋποθέτει τη σύσταση ενός μεθοδολογικού και θεσμικού πλαισίου, κατά τρόπο που επιφέρει σοβαρή επικάλυψη της έννοιας της «ασφαλούς χώρας καταγωγής», έτερου λόγου επιτάχυνσης της εξέτασης της αίτησης ασύλου. Σημειώνουμε ότι η «ασφαλής χώρα καταγωγής» αποτελεί τον κυριότερο λόγο εφαρμογής της ταχύρρυθμης διαδικασίας στη χώρα, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Από το σύνολο των 5.164 αποφάσεων α' βαθμού που απέρριψαν αιτήσεις ως προδήλως αβάσιμες το περασμένο έτος, μόνο 33 (0,6%) αφορούσαν πολίτες χωρών που δεν χαρακτηρίζονται ως «ασφαλείς χώρες καταγωγής».¹⁸⁴

Ρυθμίσεις για τις προσφυγές

Προθεσμίες: Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου θέτει κατώτατα και ανώτατα όρια για τις προθεσμίες κατά απορριπτικών αποφάσεων ασύλου και συνακόλουθων αποφάσεων επιστροφής. Οι προθεσμίες κυμαίνονται από πέντε ως δέκα ημέρες για τις αποφάσεις απαραδέκτου, απόρριψης στην ταχύρρυθμη διαδικασία και σιωπηρής ανάκλησης, και μεταξύ δύο εβδομάδων και ενός μήνα για τις υπόλοιπες περιπτώσεις.¹⁸⁵ Κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, οι προθεσμίες πρέπει να σέβονται το δικαίωμα στην πραγματική προσφυγή κατ' άρθρο 47 ΧΘΔ και δη να αφήνουν στους αιτούντες αρκετό χρόνο για την αποτελεσματική ενάσκηση του δικαιώματος στη δωρεάν νομική συνδρομή.¹⁸⁶ Ήδη η δεκαήμερη προθεσμία που προβλέπεται στη διαδικασία συνόρων¹⁸⁷ δημιουργεί σοβαρά προσκόμματα για τους αιτούντες άσυλο και για το σύστημα παροχής νομικής συνδρομής της χώρας.

Ανασταλτικό αποτέλεσμα: Η εγγύηση του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος της προσφυγής κατά απορριπτικής απόφασης ασύλου και συνακόλουθης απόφασης επιστροφής εξαρτάται από τον λόγο απόρριψης της αίτησης. Σε καμία περίπτωση, ωστόσο, δεν περιορίζουν τα κείμενα την κατά παρέκκλιση άρση του ανασταλτικού αποτελέσματος μόνο στις πιθανολογούμενες ως αβάσιμες αιτήσεις, παρά τις αντίθετες διασφαλίσεις του Προοιμίου του Κανονισμού.¹⁸⁸

Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου στερεί από τους προσφεύγοντες την αυτοδίκαιη παραμονή στην επικράτεια στις κάτωθι περιπτώσεις:¹⁸⁹

- Απόρριψη επί της ουσίας στην ταχύρρυθμη διαδικασία ή στη διαδικασία συνόρων, εξαιρουμένων των ασυνόδευτων παιδιών στην τελευταία,
- Απαράδεκτο για λόγους πρώτης χώρας ασύλου, ασφαλούς μετεγκατάστασης από διεθνές δικαστήριο, αίτηση επτά εργάσιμες ημέρες μετά από απόφαση επιστροφής, ή

¹⁸³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Common Implementation Plan*, COM(2024) 251, 12 Ιουνίου 2024, 14.

¹⁸⁴ RSA, *Η διαδικασία ασύλου το 2023 σε αριθμούς: Πρόδηλη προσφυγική ιδιότητα της πλειοψηφίας των αιτούντων άσυλο στη χώρα*, Ιούνιος 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁸⁵ Άρθρο 67 παρ. 7 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁸⁶ ΔΕΕ C-58/23 *Abboudham*, 27 Σεπτεμβρίου 2023, σκ. 27 και 30-31.

¹⁸⁷ Άρθρο 97 παρ. 1 περ. γ' Ν 4939/2022.

¹⁸⁸ Αιτ. σκ. 92 APR.

¹⁸⁹ Άρθρο 68 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

μεταγενέστερη αίτηση χωρίς νέα ουσιώδη στοιχεία, εξαιρουμένων των ασυνόδευτων παιδιών στη διαδικασία συνόρων,

- Σιωπηρή ανάκληση,
- Απόρριψη μεταγενέστερης αίτησης επί της ουσίας,
- Ανάκληση καθεστώτος διεθνούς προστασίας για λόγους αποκλεισμού ή ασφαλείας.

Οι εξαιρέσεις από το αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα των προσφυγών σύμφωνα με το νέο ΚΕΣΑ αντιβαίνουν στην αρχή της μη επαναπροώθησης, η τήρηση της οποίας αναφέρεται μάλιστα ρητώς στον Κανονισμό,¹⁹⁰ δεδομένου ότι οι απορριπτικές αποφάσεις ασύλου εκδίδονται ταυτόχρονα με απόφαση επιστροφής, με αποτέλεσμα οι αιτούντες να κινδυνεύουν με απέλαση ενόσω εκκρεμεί η εξέταση της προσφυγής τους.¹⁹¹ Μονόδρομος για τη συμμόρφωση των κρατών με την αρχή της μη επαναπροώθησης και το δικαίωμα στην αποτελεσματική προσφυγή, όπως απαιτεί ρητώς ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου, είναι η διασφάλιση του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος στις προσφυγές κατά απορριπτικών αποφάσεων ασύλου και αποφάσεων επιστροφής.¹⁹²

Περαιτέρω, οι κανόνες σχετικά με το αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα των παρίστανται τόσο υπέρμετρα σύνθετοι, όσο και ασύμφωνοι με τις αρχές και τους ευρύτερους σκοπούς του κεκτημένου. Αφενός, παρεκκλίσεις από το δικαίωμα παραμονής δεν εισάγονται μόνο στις τεκμαιρόμενες ως αβάσιμες υποθέσεις, παρά τα αντιθέτως διαλαμβανόμενα στο Προοίμιο.¹⁹³ Αφετέρου, οι διατάξεις για τις προσφυγές κατά αποφάσεων απαραδέκτου στερούνται συνοχής: διασφαλίζεται η αυτοδίκαιη παραμονή στην επικράτεια για άτομα που απορρίπτονται διότι έχουν καθεστώς προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, αλλά όχι για όσα έχουν καθεστώς προστασίας σε χώρα εκτός ΕΕ («πρώτη χώρα ασύλου»). Έτι προβληματικότερη είναι η αποστέρηση του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος στις προσφυγές κατά σιωπηρών ανακλήσεων αιτήσεων, σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, ήτοι αιτήσεων που δεν έχουν εξεταστεί καθόλου επί του παραδεκτού ή της ουσίας. Ο Κανονισμός επιτρέπει, επίσης, στα κράτη μέλη να άρουν το αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα των προσφυγών στις περιπτώσεις μεταγενέστερων αιτήσεων εφόσον κρίνουν ότι η προσφυγή ασκείται με μόνο σκοπό την καθυστέρηση ή ματαίωση της επιστροφής.¹⁹⁴

Οι ρυθμίσεις του ΚΕΣΑ είναι επομένως ιδιαίτερα επικίνδυνες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και υπέρμετρα περίπλοκες. Στην Ελλάδα, οι επιπτώσεις τους στην πράξη ήδη περιορίζονται από τις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, οι οποίες απέχουν από την κρίση επί του αιτήματος παραμονής κατ' άρθρο 110 παρ. 2 Ν 4939/2022 μέχρι την έκδοση απόφασης επί της προσφυγής, καθιστώντας έτσι ανασταλτικές εν τοις πράγμασι τις προσφυγές, κυρίως για τη διευκόλυνση της Διοίκησης.

Αξιολόγηση εγγράφων: Σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, οι αρχές σε β' βαθμό καλύπτουν τη μετάφραση «σχετικών εγγράφων» που δεν έχουν ήδη μεταφραστεί σε α' βαθμό,

¹⁹⁰ Άρθρο 68 παρ. 3 και αιτ. σκ. 92 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁹¹ Άρθρο 37 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁹² Αντί πολλών, ΔΕΕ C-181/16 *Ghandi*, 19 Ιουνίου 2018, ΕΔΔΑ, Μ.Κ. κατά Πολωνίας, Προσφυγή 40503/17, 23 Ιουλίου 2020.

¹⁹³ Αιτ. σκ. 92 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁹⁴ Άρθρο 68 παρ. 8 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

άλλα, δε, έγγραφα δύνανται να μεταφραστούν από τον προσφεύγοντα με ίδια μέσα.¹⁹⁵ Ο Κανονισμός επιτρέπει, επίσης, στις αρχές να μην λαμβάνουν υπόψη έγγραφα που χρήζουν μετάφρασης και που δεν έχουν προσκομισθεί εντός ταχθείσας προθεσμίας.¹⁹⁶ Η ρύθμιση αυτή αντιστρατεύεται την αρχή της πλήρους και εξ υπαρχής εξέτασης των προσφυγών και εξ αυτού δεν συνάδει με το δικαίωμα στην πραγματική προσφυγή, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 ΧΘΔ. Δημιουργεί, δε, προσκόμματα στη συμμόρφωση των δευτεροβάθμιων οργάνων με την υποχρέωση αξιολόγησης του συνόλου του αποδεικτικού υλικού που τίθεται στη διάθεσή τους,¹⁹⁷ λαμβάνοντας υπόψη ότι «κάθε έγγραφο που προσκομίζει ο αιτών προς στήριξη της αίτησής του για διεθνή προστασία πρέπει να θεωρείται στοιχείο της αίτησης αυτής προς συνεκτίμηση»,¹⁹⁸ αρχή απολύτως απαραίτητη για τη διασφάλιση της εκτίμησης κρίσιμων αποδεικτικών στοιχείων για την αξιολόγηση της υπόθεσης και τη λήψη αιτιολογημένης απόφασης από την Αρχή Προσφυγών.¹⁹⁹

Οι προθεσμίες κατάθεσης προσφυγής πρέπει να διατηρηθούν στο διάστημα του ενός μήνα για την κανονική διαδικασία και να οριστούν στο μέγιστο όριο των δέκα ημερών για το अपарάδεκτο, την ταχύρρυθμη διαδικασία και τη σιωπηρή ανάκληση.

Όλοι οι αιτούντες πρέπει να επιτρέπεται να παραμείνουν στην επικράτεια, διαρκούσης της εξέτασης της προσφυγής κατά απορριπτικής απόφασης ασύλου και απόφασης επιστροφής, σύμφωνα με την αρχή της μη επαναπροώθησης, με αποχή από την εφαρμογή του άρθρου 68 παρ. 3 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου και επαναφορά στον κανόνα του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος κατ' άρθρο 68 παρ. 1. Κατ' ελάχιστο, η Αρχή Προσφυγών πρέπει να διασφαλίζει την παραμονή στην πράξη, συνεχίζοντας να εξετάζει τα αιτήματα παραμονής κατά τον χρόνο έκδοσης απόφασης επί της προσφυγής.

Οι Επιτροπές Προσφυγών πρέπει να συνεχίσουν να διεξάγουν πλήρη και εξ υπαρχής εξέταση των αιτήσεων ασύλου βάσει του συνόλου των αποδεικτικών στοιχείων στη διάθεσή τους, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των προσκομισθέντων εγγράφων.

3. Διαδικασία συνόρων

Το ΚΕΣΑ εισάγει μία «φάση πριν από την είσοδο, η οποία θα περιλαμβάνει έλεγχο διαλογής και διαδικασίες στα σύνορα για το άσυλο και την επιστροφή», με «απρόσκοπτες και αποτελεσματικές διασυνδέσεις όλων των σταδίων».²⁰⁰ Η διαδικασία συνόρων σε ευρεία έννοια καλύπτει, επομένως, τρεις διαδικασίες στα εξωτερικά σύνορα και δη τη διαλογή, την εξέταση ασύλου και την επιστροφή. Ρητός σκοπός της διαδικασίας συνόρων, σύμφωνα με το ΚΕΣΑ, είναι «η ταχεία εκτίμηση, κατ' αρχήν στα εξωτερικά σύνορα, του αν οι αιτήσεις είναι αβάσιμες ή απαράδεκτες και η ταχεία επιστροφή όσων δεν έχουν δικαίωμα παραμονής».²⁰¹

¹⁹⁵ Άρθρο 67 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁹⁶ Άρθρο 67 παρ. 6 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁹⁷ Άρθρο 4 παρ. 3 Κανονισμού αναγνώρισης, άρθρο 34 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

¹⁹⁸ ΔΕΕ C-921/19 *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, 10 Ιουνίου 2021, σκ. 44.

¹⁹⁹ Ενδεικτικά, ΔΠρΘεσ 88/2023, 46/2022, ΔΕφΠειρ Α25/2021.

²⁰⁰ Αιτ. σκ. 57 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 6 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²⁰¹ Αιτ. σκ. 58 και 64 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου τηρεί στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις αποφάσεις που εκδίδονται στη διαδικασία συνόρων, τα οποία παρέχονται στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να δημοσιεύονται συστηματικά με πρωτοβουλία της Διοίκησης, ώστε να είναι δυνατή η διαμόρφωση ασφαλούς και έγκαιρης εικόνας για τη λειτουργία τη διαδικασίας. Στο, δε, ενωσιακό επίπεδο, η συλλογή στοιχείων για τη διαδικασία συνόρων εντάσσεται στα στοιχεία των πιλοτικών μελετών σύμφωνα με τον αναθεωρημένο Κανονισμό για τα στατιστικά μετανάστευσης.²⁰²

Πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων

Διαφορετικές διατάξεις του ΚΕΣΑ επιβάλλουν περιορισμούς στο κατά τόπον, καθ' ύλην και προσωπικό πεδίο εφαρμογής των διαδικασιών για τη διαλογή, το άσυλο και την επιστροφή στα σύνορα.²⁰³ Οι διατάξεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται ως αυστηρά όρια του πεδίου της διαδικασίας συνόρων, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών που επιφέρουν σε ουσιώδεις προδιαγραφές και εγγυήσεις του ΚΕΣΑ.

Τοπικό πεδίο εφαρμογής: Η διαδικασία συνόρων εφαρμόζεται σε περιπτώσεις που εμπίπτουν σε μία από τις παρακάτω περιπτώσεις ή τοποθεσίες:²⁰⁴

- ❖ Αίτηση ασύλου σε σημεία διέλευσης εξωτερικών συνόρων ή σε ζώνες διέλευσης,
- ❖ Σύλληψη σε σχέση με παράτυπη διέλευση εξωτερικών συνόρων, δηλαδή «ακριβώς τη στιγμή της παράνομης διέλευσης των εξωτερικών συνόρων ή πλησίον αυτών μετά τη διέλευσή τους»,²⁰⁵
- ❖ Αποβίβαση μετά από επιχείρηση έρευνας και διάσωσης,
- ❖ Μετεγκατάσταση από κράτος μέλος στο οποίο έχει εφαρμοστεί η διαδικασία συνόρων.

Συγκεκριμένα όσον αφορά τη σύλληψη σε σχέση με παράτυπη διέλευση, οι κατευθυντήριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Εγχειρίδιο Επιστροφών εντάσσουν στις λεγόμενες «περιπτώσεις διασυνοριακού χαρακτήρα» τις περιπτώσεις προσώπων που συλλαμβάνονται αφού περάσουν παράτυπα συνοριακό φράχτη ή αφού αποβιβαστούν από τρένο ή λεωφορείο που τους μεταφέρει απευθείας σε ένα κράτος μέλος, καθώς και άτομα που συλλαμβάνονται αμέσως ή εντός σύντομου χρονικού διαστήματος αφότου φτάσουν με πλοίο.²⁰⁶ Οι περιπτώσεις, λοιπόν, των ανθρώπων που φτάνουν στην περιοχή του Έβρου ή στα νησιά χωρίς να συλληφθούν τη στιγμή της εισόδου από τη συνοριογραμμή ή της άφιξης στα χωρικά ύδατα ή της αποβίβασης, δεν πληρούν την αναγκαία

²⁰² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Staff working document on the progress made regarding the pilot studies referred to in Article 9a of Regulation (EC) No 862/2007 on Community statistics on migration and international protection*, SWD(2022) 198, 15 Ιουλίου 2022.

²⁰³ Ισχύει το ίδιο πεδίο εφαρμογής και για τις τρεις διαδικασίες: αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαλογής, άρθρο 43 παρ. 1 και αιτ. σκ. 57 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 1 παρ. 1 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²⁰⁴ Άρθρο 43 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 5 παρ. 1-2 και αιτ. σκ. 9 Κανονισμού διαλογής, άρθρο 1 παρ. 1 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²⁰⁵ Αιτ. σκ. 57 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Προϋποτίθεται η ύπαρξη «στενής χρονικής και τοπικής σύνδεσης με τη διέλευση των συνόρων»: ΔΕΕ C-47/15 *Affum*, 7 Ιουνίου 2016, σκ. 72. Το Δικαστήριο περιγράφει ανάλογες περιπτώσεις ως «σε άμεση εγγύτητα προς τα εξωτερικά σύνορα»: ΔΕΕ C-444/17 *Arib*, 19 Μαρτίου 2019, σκ. 53.

²⁰⁶ Σκ. 2.1 Σύσταση (ΕΕ) 2017/2338 της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2017, για την καθιέρωση κοινού «εγχειριδίου περί επιστροφής» [2017] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L339/83.

στενή χρονική και τοπική σύνδεση και συνεπώς εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων.²⁰⁷

Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής: Στα κράτη μέλη παρέχεται η διακριτική ευχέρεια της χρήσης της διαδικασίας συνόρων για την εξέταση οποιουδήποτε **Λόγου Απαραδέκτου** της αίτησης ασύλου, όπως η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας.²⁰⁸ Όσον αφορά τα όρια της επιτρεπτής εξέτασης της ουσίας των αιτήσεων, το κεκτημένο εισάγει μία εξαιρετικά σύνθετη κλίμακα, με βαθμούς υποχρεωτικότητας και διακριτικής ευχέρειας των κρατών μελών, ανάλογα με την **Κατάσταση** στην οποία βρίσκονται τα συστήματα ασύλου τους, ως ακολούθως:²⁰⁹

Εξέταση ουσίας των αιτήσεων ασύλου στη διαδικασία συνόρων						
Λόγος	Κανονική κατάσταση	Πλήρωση επαρκούς ικανότητας	Πλήρωση ανώτατου αριθμού	Κρίση μαζικών αφίξεων	Εργαλειοποίηση	Ανωτέρα βία
Αίτηση άσχετη με το άσυλο	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή
Προδήλως αντιφατικοί, ψευδείς ισχυρισμοί	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή
Κακόπιστη παραπλάνηση των αρχών	Υποχρέωση	Υποχρέωση	Επιλογή	Υποχρέωση	Υποχρέωση	Υποχρέωση
Αίτηση για καθυστέρηση ή ματαίωση απομάκρυνσης	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή
Ασφαλής χώρα καταγωγής	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή
Εθνική ασφάλεια ή δημόσια τάξη	Υποχρέωση	Υποχρέωση	Υποχρέωση	Υποχρέωση	Υποχρέωση	Υποχρέωση
Παραδεκτή μεταγενέστερη αίτηση	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή
Εθνικότητα με ενωσιακό ποσοστό αναγνώρισης ίσο ή κάτω του 20%	Υποχρέωση	Επιλογή	Επιλογή	Επιλογή	Υποχρέωση	Επιλογή
				Μέχρι 5% Μέχρι 50%		
Άλλες αιτήσεις	Απαγόρευση	Απαγόρευση	Απαγόρευση	Απαγόρευση	Επιλογή	Απαγόρευση

Ορισμένοι από τους λόγους εξέτασης της ουσίας της αίτησης είναι καθ' αυτοί ασαφείς, όπως αναφέρθηκε στην **Ταχύρρυθμη Διαδικασία** σχετικά με την περίπτωση των πολιτών χωρών με ποσοστό αναγνώρισης Eurostat ίσο ή χαμηλότερο του 20%.

Περαιτέρω, ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου υποδεικνύει στα κράτη μέλη την προτεραιοποίηση των υποθέσεων που «έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιστρέψουν» στη χώρα καταγωγής ή σε τρίτη χώρα.²¹⁰ Η διάταξη αυτή συνιστά εξίσου ασαφή διατύπωση νομικού κειμένου, η οποία πρόκειται να δημιουργήσει σημαντική σύγχυση, παρότι στην πράξη δεν προκύπτει καμία επιρροή

²⁰⁷ Τα όρια εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων καταστρατηγούνται συστηματικά, ωστόσο: RSA κ.α., *The state of the border procedure on the Greek islands*, Σεπτέμβριος 2022, 13-15. Παράλληλα, καταστρατηγούνται και οι εγγυήσεις της Οδηγίας επιστροφών: RSA, *Διοικητική κράτηση το 2023: Αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας των προσφύγων παρά το ανέφικτο της απέλασης*, Μάιος 2024, 3.

²⁰⁸ Άρθρο 44 παρ. 1 περ. α' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

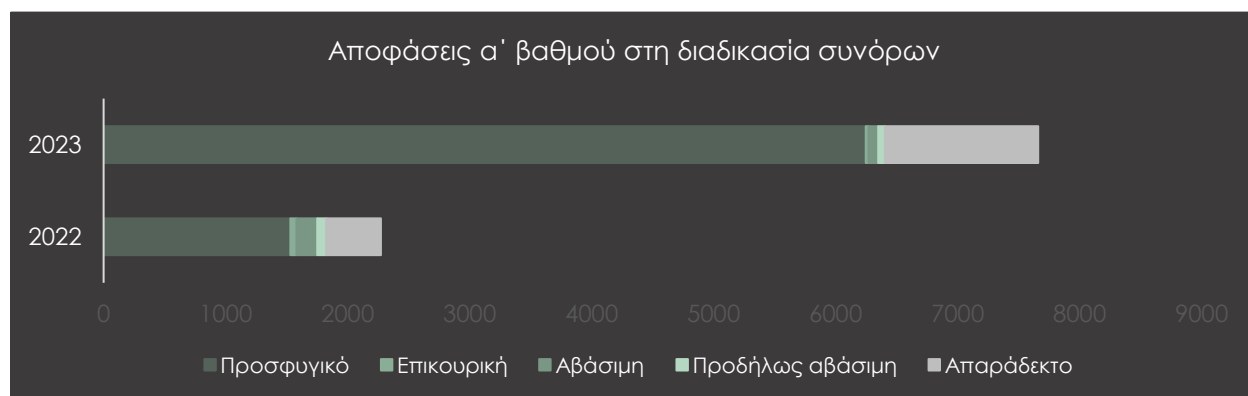
²⁰⁹ Άρθρο 44 παρ. 1 περ. β', άρθρο 45 παρ. 1 και άρθρο 47 παρ. 2-3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 11 παρ. 2-7 Κανονισμού κρίσεων.

²¹⁰ Άρθρο 44 παρ. 2 περ. α' και παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

της εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων στο εφικτό της επανεισδοχής από την Ελλάδα προς άλλες χώρες.²¹¹

Μολονότι σε επίπεδο εξαγγελτικό δεν αποτελεί πρόθεση του ενωσιακού νομοθέτη η γενικευμένη εφαρμογή της διαδικασίας συνόρων,²¹² η διεύρυνση των κατηγοριών που εμπίπτουν σε αυτήν, σε συνδυασμό με την ασάφεια και την πολυπλοκότητα των κανόνων που διέπουν την κατ' ουσίαν εξέταση των αιτήσεων ασύλου στη διαδικασία συνόρων, έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό αιτήσεων που θα υπάγονται στην κανονική διαδικασία.

Παρότι, λοιπόν, το ΚΕΣΑ εξακολουθεί να απαγορεύει τη συστηματική χρήση της διαδικασίας συνόρων για τη διαχείριση του όγκου των υποθέσεων ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, όπως παρατηρείται στην τακτική και αυθαίρετη ελληνική πρακτική, είναι επιδεκτικό κατάχρησης. Ενδεικτικά της κατάχρησης της διαδικασίας συνόρων παραμένουν τα ποσοστά αναγνώρισης: το ποσοστό των αιτήσεων που εξετάστηκαν στην ουσία τους και κρίθηκαν βάσιμες στη διαδικασία συνόρων από τη Υπηρεσία Ασύλου κυμάνθηκε στο 87% το 2022 και στο υψηλότερο 98% το 2023. Το σύνολο, σχεδόν, των αποφάσεων που εκδόθηκαν πέρυσι στη διαδικασία συνόρων (97.5% του συνόλου) αφορούσαν αιτούντες άσυλο από την Παλαιστίνη, το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Ιράκ, την Υεμένη, τη Σομαλία, το Σουδάν και την Ερυθραία.

Πηγή: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, [εδώ](#)

Προσωπικό πεδίο εφαρμογής: Το νέο ΚΕΣΑ εξαιρεί τις παρακάτω κατηγορίες ανθρώπων από την εφαρμογή της διαδικασίας συνόρων στα τρία στάδιά της (διαλογή, άσυλο, επιστροφή):²¹³

- ❖ Ασυνόδευτα παιδιά που δεν συνιστούν κίνδυνο για την εσωτερική ασφάλεια,
- ❖ Άτομα με ειδικές ανάγκες υποδοχής, στα οποία δεν δύναται να παρασχεθεί αναγκαία υποστήριξη,²¹⁴

²¹¹ Να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία και δη άνω των ¾ των επιστροφών και απελάσεων που υλοποιήθηκαν πέρυσι αφορούν πολίτες χωρών που δεν εκπροσωπούνται στα στοιχεία των παράτυπων αφίξεων από τον Έβρο, την Ανατολική και την Κεντρική Μεσόγειο: RSA, *Διοικητική κράτηση το 2023: Αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας των προσφύγων παρά το ανέφικτο της απέλασης*, Μάιος 2024, 4-5.

²¹² Αιτ. σκ. 58 και 64 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²¹³ Άρθρο 53 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαλογής, άρθρο 11 παρ. 9 Κανονισμού κρίσεων.

²¹⁴ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται, περαιτέρω, να προτείνει την αναστολή της διαδικασίας συνόρων ως προς τις οικογένειες με παιδιά σε συγκεκριμένο κράτος μέλος, για τους ίδιους λόγους: άρθρο 45 παρ. 4 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

- ❖ Άτομα που χρήζουν ειδικών συνθηκών υποδοχής, στα οποία δεν δύναται να παρασχεθεί αναγκαία υποστήριξη,²¹⁵
- ❖ Άτομα που για ιατρικούς λόγους, συμπεριλαμβανομένων λόγων ψυχικής υγείας, δεν δύναται να υπαχθούν σε διαδικασία συνόρων,
- ❖ Άτομα που δεν μπορούν να τεθούν νομίμως υπό κράτηση, σε περίπτωση που η διαδικασία συνόρων συνεπάγεται κράτηση,
- ❖ Προαιρετικά για τα κράτη μέλη, άτομα που υπάγονται σε ποινικές διαδικασίες ή τελούν υπό έκδοση.²¹⁶

Και οι περιορισμοί του προσωπικού πεδίου εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων θα πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τον ρητό σκοπό της, ως φίλτρου δηλαδή για τεκμαιρόμενες ως αβάσιμες αιτήσεις και όχι ως γενικό διαδικαστικό εργαλείο υπέρ των κρατών. Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου εκφράζει τη σαφή βούληση του ενωσιακού νομοθέτη να προστατεύσει τις ανωτέρω κατηγορίες ανθρώπων από την εφαρμογή της διαδικασίας συνόρων, λόγω των μειωμένων προτύπων της και των ιδιαίτερων αναγκών τους στη διαδικασία ασύλου.²¹⁷

Οι κατηγορίες των ανθρώπων, των οποίων οι αιτήσεις εξαιρούνται από τη διαδικασία συνόρων, πρέπει να ρυθμίζονται για λόγους ασφάλειας δικαίου, προβλεψιμότητας και συνοχής στην δράση της Διοίκησης. Υπενθυμίζουμε ότι, από το 2022, η Υπηρεσία Ασύλου έχει παύσει την εξαίρεση αιτήσεων ασύλου από τη διαδικασία συνόρων, θεωρώντας ότι παρέχεται επαρκής υποστήριξη για την κάλυψη οποιασδήποτε ανάγκης για ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις.²¹⁸ Η κρίση αυτή είναι εσφαλμένη και αποστερεί συστηματικά από τους αιτούντες άσυλο την αναγκαία υποστήριξη για να είναι σε θέση να υπαχθούν στη διαδικασία ασύλου εντός ιδιαίτερα αυστηρών προθεσμιών. Στοιχεία από τα νησιά καταδεικνύουν την πρακτική της διενέργειας συνεντεύξεων αιτούντων άσυλο από χειριστές της Υπηρεσίας Ασύλου και του EUAA, χωρίς να έχει προηγουμένως εκτιμηθεί η ευαλωτότητάς τους και χωρίς να τους παρέχονται ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις ακόμη και κατόπιν ρητού αιτήματος.²¹⁹ Η πρακτική αυτή παραβιάζει το ενωσιακό δίκαιο και πρέπει επιτακτικά να καταργηθεί (βλ. [Μεταχείριση Ευάλωτων Προσώπων](#)).

Κατά συμβατή ανάγνωση του κειμένου με την αρχή του *effet utile*, οι διαφορετικές κατηγορίες των εξαιρέσεων από τη διαδικασία συνόρων ερμηνεύονται αυτοτελώς. Επομένως, η έλλειψη αναγκαίας υποστήριξης για την κάλυψη ειδικών αναγκών υποδοχής είναι διακριτή εξαίρεση από αυτή των ιατρικών λόγων ή της απαγόρευσης της κράτησης.

²¹⁵ Άρθρο 21 παρ. 2 και αιτ. σκ. 20 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Η έννοια της «αναγκαίας υποστήριξης» πρέπει να ερμηνευτεί ως συνώνυμη του όρου «επαρκής υποστήριξη» στην αιτ. σκ. 20.

²¹⁶ Άρθρο 18 παρ. 6 Κανονισμού διαλογής.

²¹⁷ Βλ. συναφώς, ΔΠρΑΘ 54/2023, ΔΕφΠειρ Α65/2023, Α296/2021, Α292/2021, Α94/2021, Α54/2021, Α106/2020.

²¹⁸ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 167016/2024, 10 Ιουνίου 2024.

²¹⁹ RSA κ.α., *The state of the border procedure on the Greek islands*, Σεπτέμβριος 2022, 17-19.

Η κανονική διαδικασία παραμένει τυπικά ο κανόνας στο σύνολο της επικράτειας. Το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων πρέπει να οριοθετείται με σαφήνεια και να ερμηνεύεται στενά, βάσει σταθερών κριτηρίων που αντιστοιχούν στον σκοπό της και ελαχιστοποιούν την ασάφεια και την ανασφάλεια δικαίου. Συνακολούθως:

- ❖ Η διαδικασία συνόρων δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να εφαρμόζεται σε άτομα που εισέρχονται παράτυπα στην Ελλάδα χωρίς να συλλαμβάνονται ακριβώς κατά τον χρόνο της διέλευσης και στο ακριβές σημείο των συνόρων ή των χωρικών υδάτων ή σε άμεση εγγύτητα προς αυτά.
- ❖ Η χρήση της διαδικασίας συνόρων πρέπει να περιορίζεται στους υποχρεωτικούς λόγους και να μην επιχειρείται ούτε στο πλαίσιο Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου βάσει του Κανονισμού κρίσεων. Οποιαδήποτε εφαρμογή της διαδικασίας συνόρων για την εξέταση της ουσίας αιτήσεων ασύλου πέραν των περιπτώσεων του άρθρου 42 παρ. 1 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου πρέπει να σταματήσει άμεσα.
- ❖ Οι κατηγορίες των ατόμων στα οποία δεν μπορεί να εφαρμοστεί η διαδικασία συνόρων, λόγω της έλλειψης αναγκαίας υποστήριξης για την κάλυψη ειδικών αναγκών υποδοχής ή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων ή για ιατρικούς λόγους, πρέπει να οριστούν στον Ν 4939/2022. Τα πρόσωπα αυτά πρέπει να εξαιρούνται αυτόματα και εξαρχής από τη διαδικασία συνόρων, για την επίτευξη ασφάλειας δικαίου και αποτελεσματικής τήρησης των εγγυήσεων στην πράξη.

Έννομες συνέπειες της διαδικασίας συνόρων

Πλασματική είσοδος: Τα πρόσωπα που υπάγονται στη διαδικασία συνόρων δεν επιτρέπεται να εισέλθουν στο έδαφος του κράτους μέλους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαλογής, ασύλου και επιστροφής στα σύνορα.²²⁰ Η υιοθέτηση του ήδη νομικά αμφιλεγόμενου πλάσματος δικαίου περί «μη εισόδου» παράτυπα εισερχομένων προσώπων στο έδαφος ενός κράτους μέλους, ανεξαρτήτως της φυσικής τους παρουσίας εντός του εδάφους αυτού,²²¹ εντείνει τους κινδύνους παραβίασης βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου στα σύνορα και δη της αρχής της μη επαναπροώθησης, του δικαιώματος στο άσυλο, σε αποτελεσματική προσφυγή και σε προσωπική ελευθερία, καθώς περιορίζει ανεπίτρεπτα την ελευθερία αλλά και την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο σε δικαιώματα και διαδικασίες, όπως αυτά απορρέουν από το κεκτημένο του ασύλου και δεσμεύουν τα κράτη μέλη. Τα πρόσωπα, λοιπόν, που υπάγονται στη διαδικασία συνόρων δεν «επιτρέπεται» τυπικά να εισέλθουν στο έδαφος του κράτους μέλους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαλογής, ασύλου και επιστροφής στα σύνορα και παραμένουν σε ζώνες των οποίων το καθεστώς δεν διευκρινίζεται, παρότι σαφώς εντός κρατικού εδάφους. Είναι, ωστόσο, βέβαιον ότι πρόκειται για ζώνες αυξημένου κρατικού ελέγχου, η πρόσβαση εντός των οποίων εναπόκειται σε όρους και προϋποθέσεις που τίθενται από το εκάστοτε κράτος μέλος. Περαιτέρω, «οι επεκτάσεις του «πλάσματος» της μη εισόδου για την κατασκευή μιας υπερεθνικής ζώνης διέλευσης αντανakλούν μια αυξημένη ρευστότητα ως προς τα σύνορα της ΕΕ και των κρατών μελών. Αντί να καθορίζονται από παραδοσιακά εδαφικά όρια, τα σύνορα καθορίζονται από μεμονωμένους νομικούς προσδιορισμούς. Οι αφίξεις δεν είναι πλέον αντικειμενικά προσδιοριζόμενες με βάση τη φυσική παρουσία, αλλά μάλλον προκύπτουν από έναν υποκειμενικό νομικό προσδιορισμό κατά

²²⁰ Άρθρο 6 Κανονισμού διαλογής, Άρθρο 43 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 4 παρ. 1 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²²¹ ECRE, *Comments on the Asylum Procedure Regulation*, Ιούνιος 2024, 68, διαθέσιμο [εδώ](#).

την κρίση του εκάστοτε αξιωματικού ελέγχου...»²²² «Το πλάσμα της μη εισόδου δημιουργεί έναν οριακό νομικό χώρο όπου τα κράτη ασκούν έλεγχο με τον περιορισμό της πρόσβασης στα δικαιώματα σε πολίτες τρίτων χωρών. Στο πλαίσιο του ασύλου, το πλάσμα της μη εισόδου εμποδίζει την κινητικότητα των αιτούντων άσυλο, την πρόσβαση στα δικαιώματα και τις διαδικασίες ασύλου και συνιστά κίνδυνο επαναπροώθησης...»²²³

Τα ψηφισθέντα κείμενα παραμένουν εξαιρετικά ασαφή ως προς τις συγκεκριμένες συνέπειες του ως άνω πλάσματος δικαίου για τη μεταχείριση των ανθρώπων που ζητούν προστασία. Παρά τις συνεχείς ανησυχίες για την επιβολή αυτόματης – και επομένως αυθαίρετης – κράτησης στη διαδικασία συνόρων για την υλοποίηση της πλασματικής εισόδου,²²⁴ αλλά και τον περιορισμό της πρόσβασης των αιτούντων άσυλο σε δικαιώματα και διαδικασίες, όπως αυτά απορρέουν από το κεκτημένο του ασύλου, ο ενωσιακός νομοθέτης δεν έχει παράσχει ακόμη επαρκείς διευκρινίσεις για το ενδεχόμενο και τον τρόπο εφαρμογής και διατήρησης του πλάσματος δικαίου χωρίς στερητικά της ελευθερίας μέτρα και χωρίς περαιτέρω συρρίκνωση των δικαιωμάτων των αιτούντων. Εναλλακτικά, εάν η πλασματική είσοδος δεν νοείται ως στέρηση ελευθερίας, ανακύπτουν ερωτήματα κατ' αρχάς σχετικά με τους λόγους της θέσπισής της στα ψηφισθέντα νομοθετήματα.

Το ΚΕΣΑ επιτρέπει, αφενός, στα κράτη μέλη να επιβάλλουν στέρηση ελευθερίας σε βάρος των υπαγόμενων στη διαδικασία συνόρων, τηρουμένων των προϋποθέσεων αναγκαιότητας, αναλογικότητας και εξατομικευμένης εξέτασης. Οι λόγοι κράτησης στο εν λόγω πλαίσιο, ωστόσο, δεν οριοθετούνται επαρκώς:

- ❖ Ο Κανονισμός διαλογής επιτρέπει την πρόβλεψη διοικητικής κράτησης στο εθνικό δίκαιο, όπως επιβάλλεται με σκοπό το ότι οι υπαγόμενοι στη διαλογή παραμένουν διαθέσιμοι στις αρχές, το να προληφθεί ο κίνδυνος διαφυγής ή παρεπόμενες απειλές για την εσωτερική ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία.²²⁵ Διευκρινίζει, ωστόσο, ότι τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις της Οδηγίας υποδοχής στα άτομα που έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου και οι διατάξεις της Οδηγίας επιστροφών στα άτομα που δεν έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου.²²⁶ Η εφαρμογή των κατάλληλων διατάξεων για την κράτηση προϋποθέτει αναπόφευκτα την ορθή αναγνώριση του καθεστώτος του «αιτούντος άσυλο» – αξιοσημείωτοι εδώ οι κίνδυνοι που εντοπίζονται στην [Καταγραφή](#).
- ❖ Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου προβλέπει ότι τυχόν μέτρα «για την πρόληψη της μη επιτρεπόμενης εισόδου» πρέπει να συμμορφώνονται με την Οδηγία υποδοχής,²²⁷ η οποία επιτρέπει στα κράτη μέλη να εισάγουν εθνικές διατάξεις για την κράτηση των αιτούντων άσυλο. Μεταξύ άλλων λόγων κράτησης, προβλέπεται στην Οδηγία η απόφαση σε διαδικασία συνόρων επί του δικαιώματος του αιτούντος να εισέλθει στο έδαφος, καθώς και η πρόληψη κινδύνου διαφυγής σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του αιτούντος με

²²² ECRE, *An analysis of the fiction of non-entry as appears in the Screening Regulation*, Σεπτέμβριος 2022, 5, διαθέσιμο [εδώ](#).

²²³ Στο ίδιο, 6.

²²⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Asylum procedures at the border: European Implementation Assessment*, PE654.201, Νοέμβριος 2020, 7, 27, 46, 121, διαθέσιμο [εδώ](#).

²²⁵ Άρθρο 4 παρ. 2 και αιτ. σκ. 11 Κανονισμού διαλογής.

²²⁶ Αιτ. σκ. 11 Κανονισμού διαλογής.

²²⁷ Άρθρο 43 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 4 παρ. 1 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

προηγούμενο περιορισμό ελευθερίας.²²⁸ Ο πρώτος εκ των λόγων αναμένεται να εφαρμόζεται ως παρεπόμενο της πλασματικής εισόδου.

- ❖ Ο, δε, Κανονισμός επιστροφών συνόρων αναφέρει την *«παρεμπόδιση της εισόδου»* ως λόγο διατήρησης της κράτησης στη διαδικασία επιστροφής συνόρων, διακριτό από την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διενέργεια της απομάκρυνσης.²²⁹ Η διάταξη συγχέει τα δύο σκέλη του άρθρου 5 παρ. 1 περ. στ' ΕΣΔΑ για την κράτηση μεταναστών, κατά τρόπο προβληματικό και νόμω αβάσιμο, εμφανώς, δε, περιττό, εφόσον ο Κανονισμός επιστροφών συνόρων συμπληρώνει τη διάταξη επισημαίνοντας ότι η κράτηση δύναται να επιβληθεί υπό τον όρο ότι υφίσταται εύλογη προοπτική απομάκρυνσης.²³⁰

Αφετέρου, βάσει του ΚΕΣΑ τα κράτη μέλη υποχρεώνουν τους αιτούντες άσυλο να διαμένουν στα σύνορα ή πλησίον αυτών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συνόρων,²³¹ ωστόσο παρέχεται στα κράτη ευρεία διακριτική ευχέρεια για τη διεξαγωγή της διαδικασίας σε *«οποιαδήποτε ενδεδειγμένη και κατάλληλη τοποθεσία»* εντός της επικράτειάς τους, εφόσον το επιθυμούν,²³² *«λαμβάνομένων υπόψη της γεωγραφίας και των υφιστάμενων υποδομών»*.²³³ Διευκρινίζεται στο ΚΕΣΑ ότι η τυχόν μεταφορά του αιτούντος από μία τέτοια τοποθεσία προς τις αρχές ασύλου ή φορείς υγείας δεν συνιστά είσοδο στο έδαφος.²³⁴ Οι τοποθεσίες στις οποίες διεξάγονται διαδικασίες συνόρων κοινοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.²³⁵

Παραμένει ασαφές κατά πόσο οι τοποθεσίες στις οποίες κινείται η διαδικασία συνόρων αξιοποιούνται αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό ή εάν τα ψηφισθέντα κείμενα επιτρέπουν στα κράτη να χρησιμοποιούν τις ίδιες υποδομές για τη στέγαση ατόμων που υπάγονται σε διαδικασίες ασύλου «στο έδαφος» και ατόμων που υπόκεινται στη διαδικασία συνόρων και θεωρούνται ως μη εισελθόντα στο έδαφος. Οι διευκρινίσεις που αναμένεται να παράσχει το ΔΕΕ επί της ερμηνείας των διατάξεων της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου σχετικά με τη διαδικασία συνόρων θα είναι ουσιώδους σημασίας για την εφαρμογή των διατάξεων των Κανονισμών διαλογής, διαδικασιών ασύλου και επιστροφών συνόρων.²³⁶

Γενικότερα, τα ψηφισθέντα κείμενα δεν ανταποκρίνονται σε εγγυήσεις κράτους δικαίου και δεν καλύπτουν τις σοβαρές ανησυχίες και επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαπραγμάτευσης για τους σοβαρούς κινδύνους μαζικής στέρησης της ελευθερίας αλλά και βασικών δικαιωμάτων των ανθρώπων που ζητούν άσυλο. Οι Κανονισμοί δεν παρέχουν σαφείς κατευθύνσεις ως προς τον ακριβή βαθμό των επιτρεπτών περιορισμών της ελευθερίας που

²²⁸ Άρθρο 10 παρ. 4 περ. γ' και δ' Οδηγίας υποδοχής.

²²⁹ Άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού επιστροφών συνόρων. Στο πρωτότυπο αγγλικό κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος *«preventing»*, ο οποίος αποδίδεται στο άρθρο 43 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου ως *«πρόληψη»*.

²³⁰ Άρθρο 4 παρ. 4 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²³¹ Άρθρο 8 παρ. 1 Κανονισμού ιδαλογής, άρθρο 54 παρ. 1 και αιτ. σκ. 58 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²³² Άρθρο 8 παρ. 1 Κανονισμού διαλογής, άρθρο 54 παρ. 1 και αιτ. σκ. 58 και 65 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²³³ Αιτ. σκ. 10 Κανονισμού διαλογής.

²³⁴ Άρθρο 54 παρ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²³⁵ Άρθρο 54 παρ. 3 και αιτ. σκ. 65 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²³⁶ ΔΕΕ C-50/24 *Danané*, Προδικαστικό ερώτημα 26 Ιανουαρίου 2024.

θα εδύνατο να εφαρμόσει η Διοίκηση κατά την υλοποίηση της πλασματικής εισόδου στη διαδικασία συνόρων της.²³⁷ Η διατήρηση της ελευθερίας κυκλοφορίας των αιτούντων άσυλο, χωρίς περιορισμούς στην είσοδο και έξοδο από τις δομές φιλοξενίας, ούτε και γεωγραφικούς περιορισμούς, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τον σεβασμό του θεμελιώδους δικαιώματος στην ελευθερία και για τη διασφάλιση ενός βιώσιμου συστήματος Υποδοχής στην πράξη.

Προθεσμίες: Στο πλαίσιο της διαδικασίας συνόρων, τα διάφορα διαδικαστικά στάδια διεξάγονται εντός στενότερων προθεσμιών σε σχέση με αυτές που εφαρμόζονται στις διαδικασίες στο έδαφος, εξαιρουμένης της διαλογής. Προβλέπονται οι εξής προθεσμίες στη διαδικασία συνόρων:

- ❖ Η διαλογή στα σύνορα ολοκληρώνεται εντός επτά ημερών από τη σύλληψη στα εξωτερικά σύνορα ή την αποβίβαση,²³⁸ με δεσμευτικό χαρακτήρα – η διαλογή παύει με την πάροδο της προθεσμίας.²³⁹
- ❖ Η προθεσμία καταχώρισης των αιτήσεων ασύλου εκκινεί μόνο μετά το τέλος της διαλογής.²⁴⁰
- ❖ Η αίτηση ασύλου κατατίθεται εντός πέντε ημερών από την καταχώρισή της, αν και η προθεσμία αυτή είναι ενδεικτική.²⁴¹
- ❖ Η διαδικασία ασύλου στα σύνορα διεκπεραιώνεται εντός δώδεκα εβδομάδες από την καταχώριση, έως το σημείο όπου ο αιτών δεν επιτρέπεται πλέον να παραμείνει στο κράτος μέλος,²⁴² ήτοι όταν η προσφυγή ασύλου είτε έχει απορριφθεί, είτε στερείται ανασταλτικού αποτελέσματος και δεν έχει χορηγηθεί αναστολή.²⁴³

Περαιτέρω, τα κράτη μέλη δύνανται να παρατείνουν την προθεσμία των δώδεκα εβδομάδων σε δεκαέξι εβδομάδες στις περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται η μετεγκατάσταση και το κράτος μέλος μετεγκατάστασης προτίθεται επίσης να κάνει χρήση της διαδικασίας συνόρων.²⁴⁴ Στη, δε, περίπτωση Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου σε συνθήκες κρίσης ή ανωτέρας βίας, δύνανται να παρατείνουν την προθεσμία από δώδεκα σε δεκαοκτώ εβδομάδες.²⁴⁵

Τα κράτη μέλη καλούνται να θεσπίσουν ειδικότερες προθεσμίες στο εθνικό τους δίκαιο για τα διαφορετικά στάδια της διαδικασίας ασύλου στα σύνορα,²⁴⁶ καθώς το ενωσιακό δίκαιο δεν τάσσει πλέον σταθερά χρονικά όρια για τη διαδικασία α' βαθμού, όπως προβλεπόταν στο προγενέστερο κείμενο.²⁴⁷

²³⁷ Η αιτ. σκ. 69 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου προβλέπει μόνο ότι η διαδικασία συνόρων δύναται να εφαρμοστεί χωρίς κράτηση.

²³⁸ Άρθρο 8 παρ. 3 και αιτ. σκ. 22 Κανονισμού διαλογής.

²³⁹ Άρθρο 18 παρ. 5 Κανονισμού διαλογής.

²⁴⁰ Άρθρο 27 παρ. 7 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 15 Κανονισμού διαλογής.

²⁴¹ Άρθρο 51 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁴² Άρθρο 51 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁴³ Άρθρο 68 παρ. 3-5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 43 παρ. 4 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁴⁴ Άρθρο 51 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁴⁵ Άρθρο 11 παρ. 1 Κανονισμού κρίσεων.

²⁴⁶ Άρθρο 51 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁴⁷ Άρθρο 43 παρ. 2 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

- ❖ Η διαδικασία επιστροφής στα σύνορα ολοκληρώνεται εντός δώδεκα εβδομάδων από τη στιγμή όπου ο αιτών δεν επιτρέπεται να παραμείνει.²⁴⁸ Σε περίπτωση Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου σε συνθήκες κρίσης, όχι όμως ανωτέρας βίας, η προθεσμία δύναται να παραταθεί σε δεκαοκτώ εβδομάδες.²⁴⁹

Σε αντίθεση με τους σκοπούς της εναρμόνισης και της ασφάλειας δικαίου που διακηρύσσονται στη μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ,²⁵⁰ η διατύπωση μίας γενικής προθεσμίας δώδεκα εβδομάδων στον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου για τη διεξαγωγή της διαδικασίας ασύλου στα σύνορα, καταλήγει σε επιδείνωση της ανασφάλειας δικαίου ως προς την πραγματική διάρκεια της διαδικασίας συνόρων, φαίνεται, δε, να διευρύνει σημαντικά τη χρήση της στην πράξη, εφόσον η στιγμή κατά την οποία ο αιτών δεν επιτρέπεται πλέον να παραμείνει στο κράτος μέλος δεν προκύπτει ενιαία στο σύνολο των περιπτώσεων που υπάγονται στη διαδικασία συνόρων, ούτε δύναται να προβλεφθεί εκ των προτέρων:

- ❖ Οι περισσότερες προσφυγές κατά απορριπτικών αποφάσεων α' βαθμού στη διαδικασία συνόρων δεν εγγυώνται στους αιτούντες το δικαίωμα παραμονής, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας της προσφυγής – εξαίρεση αποτελούν μόνο οι λόγοι απαραδέκτου της ασφαλούς τρίτης χώρας και της προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ.²⁵¹ Οι κανόνες του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος των ανωτέρω προσφυγών είναι εξόχως σύνθετοι και στερούνται συνοχής, όπως εξηγείται στις [Ρυθμίσεις για τις Προσφυγές](#).
- ❖ Στις μη ανασταλτικές προσφυγές, ο προσφεύγων πληροφορείται για την απόφαση να μην του επιτραπεί να παραμείνει στο έδαφος το πρώτον κατά την απόρριψη της αίτησης αναστολής ή της αυτεπάγγελτης εξέτασης από το δευτεροβάθμιο όργανο. Επομένως, δεν δύναται να εκτιμηθεί εκ των προτέρων, ούτε εξαρτάται από συνθήκες εντός του ελέγχου του, το χρονικό σημείο κατά το οποίο δεν επιτρέπεται πλέον να παραμείνει στο έδαφος.

Η ασάφεια των διατάξεων του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου ενδέχεται να συναχθεί από τα κράτη μέλη ως ενθάρρυνση της θέσπισης μεγαλύτερων χρονικών ορίων για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου σε α' βαθμό στη διαδικασία συνόρων. Οποιαδήποτε υπέρβαση της τρέχουσας προθεσμίας των τεσσάρων εβδομάδων για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ασύλου σε α' βαθμό συνιστά ανεπίτρεπτη οπισθοδρόμηση και δεν πρέπει, επομένως, να επιχειρηθεί.

²⁴⁸ Άρθρο 4 παρ. 2 και αιτ. σκ. 11 Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²⁴⁹ Άρθρο 6 παρ. 1 περ. α' Κανονισμού επιστροφών συνόρων.

²⁵⁰ Αιτ. σκ. 5 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. Κανονισμού αναγνώρισης.

²⁵¹ Άρθρο 68 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Τα ασυνόδευτα παιδιά δικαιούνται παραμονής στις περιπτώσεις των προσφυγών κατά απόφασης απαραδέκτου ή απορριπτικής ουσίας στη διαδικασία συνόρων, όχι ωστόσο στις περιπτώσεις σιωπηρής ανάκλησης.

Δεν νοείται η υιοθέτηση του ήδη αμφιλεγόμενου νομικά πλάσματος δικαίου περί «μη εισόδου» παράτυπα εισερχομένων προσώπων στο έδαφος ενός κράτους μέλους της ΕΕ. Η φυσική παρουσία ενός προσώπου εντός του εδάφους κράτους μέλους συνιστά είσοδο και διέπεται από τους κανόνες διεθνούς και ενωσιακού δικαίου που αποτυπώνονται και στο κεκτημένο του ασύλου και δεσμεύουν τα κράτη μέλη.

Καμία νέα μορφή περιορισμού ή στέρησης της ελευθερίας ούτε και άλλων συναφών δικαιωμάτων δεν πρέπει να εισαχθεί για το σκοπό της εφαρμογής της διαδικασίας συνόρων. Άλλως, οι αιτούντες που υπάγονται στη διαδικασία συνόρων πρέπει να παραπέμπονται αμελλητί στην κανονική διαδικασία και να θεωρούνται ως εισελθόντες στην ελληνική επικράτεια.

Επιβάλλεται η διατήρηση της ρύθμισης του άρθρου 95 παρ. 2 Ν 4939/2022 με ανώτατη προθεσμία τεσσάρων εβδομάδων για την ολοκλήρωση της εξέτασης της αίτησης ασύλου σε α' βαθμό.

Στα μηνιαία στατιστικά δελτία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στοιχεία αποφάσεων στη διαδικασία συνόρων, ώστε να διαμορφώνεται έγκαιρη εικόνα για τη λειτουργία της διαδικασίας. Εξίσου σημαντική είναι η διεξαγωγή πιλοτικών μελετών σε ενωσιακό επίπεδο σύμφωνα με τον Κανονισμό για τα στατιστικά μετανάστευσης.

4. Υποδοχή

Υλικές συνθήκες υποδοχής & υποστήριξη της ένταξης

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται κατά το ενωσιακό δίκαιο να παρέχουν στους αιτούντες άσυλο πρόσβαση σε υλικές συνθήκες υποδοχής που σέβονται την αξιοπρέπειά τους και εξασφαλίζουν ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης,²⁵² το συντομότερο δυνατόν μετά την υποβολή της αίτησης ασύλου. Οι συνθήκες υποδοχής πρέπει, παράλληλα, να προωθούν την αυτονομία, αυτάρκεια και ένταξη των προσώπων,²⁵³ καθώς και την ενσωμάτωση στις τοπικές κοινωνίες.²⁵⁴ Στο σημείο αυτό, η Οδηγία υποδοχής εισάγει πρόσθετη υποχρέωση των κρατών να παρέχουν πρόσβαση σε μαθήματα γλώσσας, μαθήματα αγωγής του πολίτη ή μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης που κρίνονται κατάλληλα για την ενίσχυση της αυτονομίας των αιτούντων.²⁵⁵

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων απαιτεί μία εκ βάθρων αναθεώρηση της εθνικής πολιτικής, η οποία παρέχει υποδοχή σε αιτούντες άσυλο αποκλειστικά υπό τη μορφή καμπς («δομών») στα νησιά και την ενδοχώρα. Το υπάρχον σύστημα χαρακτηρίζεται από μία γενικευμένη έλλειψη συνθηκών υποδοχής, μέσα από τη συνδυαστική επίδραση παραγόντων όπως:²⁵⁶

²⁵² Άρθρο 19 παρ. 2, άρθρο 20 παρ. 1 και αιτ. σκ. 58 Οδηγίας υποδοχής.

²⁵³ Αιτ. σκ. 8, 50 και 52 Οδηγίας υποδοχής.

²⁵⁴ Αιτ. σκ. 65 Οδηγίας υποδοχής.

²⁵⁵ Αιτ. σκ. 18 Οδηγίας υποδοχής.

²⁵⁶ RSA, Προσφυγικά καμπς στην ενδοχώρα: Ποια είναι η σημερινή κατάσταση σύμφωνα με τις πραγματικές συνθήκες και τα επίσημα στοιχεία;, Ιούνιος 2024, 29-30, διαθέσιμο [εδώ](#); «Τι συμβαίνει σήμερα στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου», 3 Μαΐου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#). Βλ. και Συνήγορο του Πολίτη, Η Πρόκληση των Μεταναστευτικών Ροών και της Προστασίας των Προσφύγων, Απρίλιος 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

- ❖ Η ευρεία χρήση υποδομών σε κακή κατάσταση, ελλείπει υπηρεσιών συντήρησης και επισκευής.
- ❖ Υποδομές που προσομοιάζουν σε εγκαταστάσεις φυλακών,²⁵⁷ με περιφραξη και παρεμβατικά συστήματα παρακολούθησης, τα οποία έχουν συσταθεί με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και για τα οποία έχουν διαπιστωθεί παραβιάσεις των προτύπων προστασίας προσωπικών δεδομένων.²⁵⁸
- ❖ Η ανεπαρκής στελέχωση των καμψ, ιδίως όσον αφορά την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Τα καμψ πλήττονται από χρόνιες, κρίσιμες ελλείψεις σε προσωπικό, παρά τη διαθεσιμότητα ενωσιακών κονδυλίων. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, τα μεγαλύτερα καμψ με πληθυσμό άνω των χιλίων κατοίκων στα τέλη του περασμένου έτους ήταν στελεχωμένα ως εξής:

Υγειονομικό προσωπικό στα μεγαλύτερα καμψ ανά πληθυσμό: τέλος 2023			
Καμπ	Ψυχολόγοι	Κοινωνικοί λειτουργοί	Διαμένοντες
Λέσβος	3	1	5.360
Σάμος	1	0	3.951
Κως	0	2	3.650
Μαλακάσα	3	2	2.565
Ριτσώνα	0	1	2.291
Λέρος	1	1	2.057
Σέρρες	1	1	1.244
Πολύκαστρο	1	1	1.206
Χίος	3	0	1.081

Πηγή: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, [εδώ](#)

- ❖ Η μη χορήγηση του οικονομικού βοηθήματος στους περισσότερους αιτούντες που το δικαιούνται. Από το σύνολο των 25.484 αιτούντων άσυλο που δικαιούνταν συνθήκες υποδοχής και διέμεναν σε καμψ στα τέλη του 2023, μόνο 9.967 λάμβαναν το βοήθημα, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Επομένως, περισσότεροι από 15.000 αιτούντες άσυλο, επιλέξιμοι για συνθήκες υποδοχής, αποκλείονταν από το οικονομικό βοήθημα.²⁵⁹

²⁵⁷ Ευρωπαϊκά Διαμεσολαβήτρια, *Decision in strategic inquiry OI/3/2022/MHZ on how the European Commission ensures respect for fundamental rights in EU-funded migration management facilities in Greece*, 7 Ιουνίου 2023, σκ. 48, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁵⁸ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, «Διοικητικό πρόστιμο και εντολή για συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ στο ΥΜΑ στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας της Αρχής», 3 Απριλίου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁵⁹ Να σημειωθεί ότι στα στοιχεία που υποβλήθηκαν από την ελληνική κυβέρνηση στη Eurostat, γίνεται λόγος για 9.965 άτομα τα οποία λάμβαναν συνθήκες υποδοχής στα τέλη του 2023: Eurostat, *migr_asymrca*.

- ❖ Η ελλιπής διασύνδεση των απομονωμένων καμπς με υπηρεσίες αστικού ιστού, μεταξύ άλλων λόγω των διαδοχικών, συχνά μακροχρόνιων διακοπών στις υπηρεσίες μεταφορών της ΥΠΥΤ.
- ❖ Η έλλειψη μέτρων υποστήριξης της ένταξης για τη συντριπτική πλειοψηφία των αιτούντων που χρήζουν διεθνούς προστασίας και που τη λαμβάνουν στην πράξη. Η θετική απόφαση ασύλου σημαίνει άμεση διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής και υποχρέωση των προσφύγων να εγκαταλείψουν τη θέση φιλοξενίας τους εντός 30 ημερών.²⁶⁰

Ως αποτέλεσμα των πλημμελειών αυτών, το σύστημα υποδοχής υπολείπεται των ελάχιστων νομικών προδιαγραφών για την αξιοπρεπή διαβίωση των ανθρώπων που ζητούν προστασία, δημιουργεί σοβαρά προσκόμματα στη διαδικασία ασύλου και στη δίκαιη και αποτελεσματική εξέταση των αιτήσεων τους, δημιουργεί σοβαρές ψυχοκοινωνικές συνέπειες και αποθαρρύνει την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Τυχόν διατήρηση του μοντέλου αυτού θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε περαιτέρω παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ΧΘΔ και των ελάχιστων απαιτήσεων της Οδηγίας υποδοχής, παρεμποδίζοντας, δε, την ενσωμάτωση των προσφύγων στις τοπικές κοινωνίες.

Παράλληλα, οι ισχύουσες συνθήκες στα καμπς δεν προβλέπουν εξειδικευμένα μέτρα για τις **Ευάλωτες Ομάδες**, όπως αναλύεται παρακάτω.

Εφικτές εναλλακτικές των καμπς έχουν υλοποιηθεί στη χώρα με επιτυχία και με ενωσιακή χρηματοδότηση. Ιδίως το πρόγραμμα ESTIA συνιστά δοκιμασμένο, αποτελεσματικό μοντέλο αξιοπρεπούς διαβίωσης των αιτούντων άσυλο, η οποία τα τελευταία επτά χρόνια παρείχε αποκεντρωμένη στέγαση σε διαμερίσματα και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε χιλιάδες ανθρώπους, πριν την πλήρη κατάργησή του από την ελληνική κυβέρνηση στα τέλη του 2022.²⁶¹

Είναι επιτακτική η επαναφορά του μοντέλου της αποκεντρωμένης υποδοχής αιτούντων άσυλο εντός αστικού ιστού, όπως δοκιμάστηκε και εφαρμόστηκε μέσω του προγράμματος ESTIA, με πλήρη αξιοποίηση των ενωσιακών και εθνικών δυνατοτήτων χρηματοδότησης και με συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης ανά την επικράτεια. Μέχρι την επίτευξη μίας πολιτικής αξιοπρεπούς και αποκεντρωμένης στέγασης, τα υπάρχοντα καμπς δύνανται να εξεταστούν μόνο ως μέσο εξυπηρέτησης του σταδίου της πρώτης υποδοχής των νεοαφικνούμενων αιτούντων υπό αυστηρές προϋποθέσεις προσωρινότητας, διασυνδεσιμότητας με τις κοινότητες και μεταβατικότητας.

Οι ελληνικές αρχές πρέπει να θεσπίσουν συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση επαρκούς αριθμού εξειδικευμένου προσωπικού για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και υποστήριξης της ένταξης, καθώς και την απρόσκοπτη λειτουργία του συνόλου των υπηρεσιών του συστήματος υποδοχής, όπως μεταφορές, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, οικονομικό βοήθημα, διερμηνεία.

²⁶⁰ Άρθρο 109 παρ. 1 Ν 4939/2022.

²⁶¹ RSA, «Σχετικά με τον τερματισμό του προγράμματος στέγασης ESTIA II για τους αιτούντες άσυλο», 22 Δεκεμβρίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#). Βλ. και RSA & PRO ASYL, *Δομική αποτυχία: γιατί το σύστημα υποδοχής της Ελλάδας δεν κατάφερε να παράγει βιώσιμες λύσεις*, Ιούνιος 2019, διαθέσιμο [εδώ](#).

Προσωπική ελευθερία & ελευθερία κυκλοφορίας

Γεωγραφικός περιορισμός: Το ενωσιακό δίκαιο υπερθεματίζει την αρχή της ελευθερίας κυκλοφορίας εντός της επικράτειας του κράτους μέλους, διευκρινίζοντας, ωστόσο, ότι αφορά μόνο τη χώρα στην οποία επιτρέπεται να παραμένουν οι αιτούντες άσυλο.²⁶² Το ΚΕΣΑ επιτρέπει την επιβολή γενικών περιορισμών στην ελευθερία κυκλοφορίας εντός ορισμένης γεωγραφικής περιοχής υπό τη μορφή «κατανομής», για λόγους ταχείας εξέτασης της αίτησης ασύλου ή γεωγραφικής κατανομής των αιτούντων,²⁶³ υπό τον όρο ότι η εν λόγω περιοχή είναι «επαρκώς ευρεία», προσφέρει «πρόσβαση σε αναγκαίες δημόσιες υποδοχές» και δεν επηρεάζει τη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής των αιτούντων.²⁶⁴ Ο εν λόγω γεωγραφικός περιορισμός αίρεται εφόσον διαπιστώνεται ότι παρεμποδίζει την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στις συνθήκες υποδοχής.²⁶⁵

Μέτρο γεωγραφικού περιορισμού επιβάλλεται ήδη στην Ελλάδα σε βάρος των αιτούντων που φτάνουν στα νησιά της Λέσβου, της Χίου, της Σάμου, της Λέρου και της Κω, με ρητή αναφορά στην Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας,²⁶⁶ παρά την πλήρη έλλειψη προοπτικών επανεισδοχής στην εν λόγω χώρα. Η πολιτική αυτή οδηγεί συστηματικά σε παρατεταμένο μαζικό εγκλωβισμό ανθρώπων σε απάνθρωπες συνθήκες στα νησιά, καταφανώς αντίθετες με τις ενωσιακές υποχρεώσεις της χώρας, οι οποίες εξακολουθούν να παρατηρούνται μέχρι σήμερα, παρά τη σημαντική επένδυση ενωσιακής χρηματοδότησης στο μοντέλο των καμπς.²⁶⁷

Προκύπτει από τα παραπάνω ότι ο γεωγραφικός περιορισμός στα ελληνικά νησιά υπονομεύει ευθέως την ορθή γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού των αιτούντων άσυλο και τη συνετή διαχείριση του συστήματος υποδοχής της χώρας. Οι παρατηρήσεις αυτές επιβεβαιώνονται από τη διοικητική πρακτική, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία του συνόλου των 16.120 αποφάσεων άρσης γεωγραφικού περιορισμού το περασμένο έτος ελήφθησαν από την ΥΠΥΤ για λόγους αποσυμφόρησης των υπερπλήρων καμπς στα πέντε νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Περαιτέρω, η ελευθερία κυκλοφορίας αποτελεί αποτελεσματικότερο τρόπο διευκόλυνσης της πρόσβασης των αιτούντων άσυλο σε αναγκαίες υπηρεσίες που ενδεχομένως δεν διατίθενται σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, αντίθετα με τη γραφειοκρατική διαδικασία της έγκρισης προσωρινής άδειας για λόγους όπως η αναγκαία ιατρική περίθαλψη.²⁶⁸

²⁶² Άρθρο 7 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

²⁶³ Άρθρο 8 παρ. 1 και 2 Οδηγίας υποδοχής.

²⁶⁴ Άρθρο 8 παρ. 3 Οδηγίας υποδοχής.

²⁶⁵ Άρθρο 8 παρ. 6 Οδηγίας υποδοχής.

²⁶⁶ Αιτ. σκ. 10 ΥΑ 1140/2019, ΦΕΚ Β' 4736/20.12.2019. Βλ. και RSA & PRO ASYL, *EU-Turkey deal: 5 Years of Shame – Rule of law capture by a Statement*, Μάρτιος 2021, 11, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁶⁷ RSA & PRO ASYL, «Αδιανόητες συνθήκες διαβίωσης στην 'υπερσύγχρονη' Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή Σάμου», 6 Φεβρουαρίου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#), RSA, «Τι συμβαίνει σήμερα στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου», 3 Μαΐου 2023.

²⁶⁸ Άρθρο 8 παρ. 5 Οδηγίας υποδοχής.

Πηγή: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, [εδώ](#)

Κράτηση: Το νέο ΚΕΣΑ διατηρεί τον ισχύοντα ορισμό της κράτησης,²⁶⁹ όπως και την υποχρέωση των κρατών να καταφεύγουν σε στέρηση της ελευθερίας των αιτούντων άσυλο μόνο για περιοριστικά αναφερόμενους λόγους, τηρουμένων των αρχών της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της εξέτασης λιγότερο επαχθών εναλλακτικών μέτρων.²⁷⁰ Η ιθαγένεια του αιτούντος δεν συνιστά αφεαυτής λόγο κράτησης.²⁷¹ Η Οδηγία εισάγει, περαιτέρω, ειδικότερες διατάξεις σχετικά με τα παιδιά, μεταξύ των οποίων η υποχρέωση πρότερης διενέργειας αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο, αν ποτέ δύναται, η στέρηση ελευθερίας υπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.²⁷²

Οι ίδιες προδιαγραφές αναφορικά με την κράτηση τυγχάνουν εφαρμογής στη διαδικασία διαλογής για όσα πρόσωπα έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου, τα, δε, πρότυπα της Οδηγίας επιστροφών εφαρμόζονται σε όσους δεν έχουν αιτηθεί άσυλο.²⁷³ Οποιαδήποτε μορφή περιορισμού ή στέρησης ελευθερίας στη διαδικασία διαλογής πρέπει να προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο.²⁷⁴ Αντίθετος με τις ως άνω διατάξεις είναι ο, προβλεπόμενος στο άρθρο 40 περ. α' Ν 4939/2022, «περιορισμός ελευθερίας», συνιστάμενος σε απαγόρευση εξόδου από τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και τις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) για τους σκοπούς της ολοκλήρωσης της διαδικασίας υποδοχής και ταυτοποίησης. Το μέτρο αυτό ισοδυναμεί με στέρηση ελευθερίας,²⁷⁵ παραβιάζει, δε, το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία εκ της αυτόματης και αδιάκριτης επιβολής του. Για τον λόγο αυτό, αποτελεί αντικείμενο της διαδικασίας επί παραβάσει που κίνησε τον Ιανουάριο του 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Ελλάδας.²⁷⁶

Περαιτέρω, η Οδηγία υποδοχής θέτει προθεσμίες για τη διενέργεια του αυτεπάγγελτου δικαστικού ελέγχου της κράτησης, οι οποίες δεν υπερβαίνουν το δεκαπενθήμερο, με δυνατότητα παράτασης σε 21 ημέρες μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.²⁷⁷ Η Οδηγία υποδοχής επαναλαμβάνει το δικαίωμα των αιτούντων να λαμβάνουν δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση για την αμφισβήτηση

²⁶⁹ Άρθρο 2 περ. 12 Κανονισμού διαλογής, άρθρο 2 περ. 9 Οδηγίας υποδοχής.

²⁷⁰ Άρθρο 10 παρ. 2 και 4 Οδηγίας υποδοχής.

²⁷¹ Άρθρο 10 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

²⁷² Άρθρο 13 παρ. 2 Οδηγίας υποδοχής.

²⁷³ Άρθρο 4 παρ. 1 και αιτ. σκ. 11 Κανονισμού διαλογής.

²⁷⁴ Άρθρο 6 και αιτ. σκ. 11 Κανονισμού διαλογής.

²⁷⁵ ΔΠρΣυρ ΑΡ21/2023.

²⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «January Infringements package: key decisions», 26 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁷⁷ Άρθρο 11 παρ. 3 Οδηγίας υποδοχής.

της κράτησής τους.²⁷⁸ Επιτακτική για τη συμμόρφωση της χώρας με τις ως άνω διατάξεις είναι η λήψη άμεσων μέτρων από τις ελληνικές αρχές, για να θεραπευτεί η πλήρης απουσία νομικής συνδρομής στον τομέα της διοικητικής κράτησης μεταναστών, εκ της οποίας μόνο ένας μικρός αριθμός κρατουμένων καταφέρνει να έχει πρόσβαση σε δικηγόρο. Επείγουσες ρυθμίσεις απαιτούνται και για την αντιμετώπιση των συνεχών, σφοδρών αποκλίσεων στην αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου, ανάλογα με τη διεξαγωγή αυτού αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αντιρρήσεων.²⁷⁹ Αντίστοιχες πλημμέλειες περιορίζουν την προσβασιμότητα και αποτελεσματικότητα των ένδικων βοηθημάτων κατά της προαναχωρησιακής κράτησης σύμφωνα με την Οδηγία επιστροφών, λόγω της μη συμμόρφωσης των ελληνικών αρχών ακόμη και με σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου σχετικά με τη δωρεάν νομική συνδρομή.²⁸⁰

Ο γεωγραφικός περιορισμός στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, όπως προβλέπεται στην ΥΑ 1140/2019, στερείται αντικειμένου και πρέπει να καταργηθεί. Οι αιτούντες άσυλο πρέπει να απολαμβάνουν ελευθερία κυκλοφορίας στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής στον οποίο τοποθετούνται. Οι μεταφορές από τα νησιά προς την ενδοχώρα πρέπει να συνεχιστούν, ούτως ώστε διασφαλίζεται η πρόσβαση των αιτούντων σε κατάλληλες συνθήκες υποδοχής και η πρόληψη της συμφόρησης.

Πρέπει να καταργηθεί το μέτρο του άρθρου 40 παρ. α' Ν 4939/2022 περί του «περιορισμού ελευθερίας» εντός των ΚΥΤ και ΚΕΔ για τους σκοπούς της διαδικασίας διαλογής.

Οι ελληνικές αρχές πρέπει να προβούν επείγοντως στη σύσταση συστήματος δωρεάν νομικής συνδρομής στους μετανάστες που τελούν υπό διοικητική κράτηση.

5. Κανόνες για τη ρύθμιση της ευθύνης

Επιστροφές στην Ελλάδα: Το νέο ΚΕΣΑ διατηρεί τους κανόνες της άνισης κατανομής της ευθύνης για τους αιτούντες άσυλο μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Ορίζει ρητώς ότι οι πρόσφυγες υποχρεούνται να ζητούν άσυλο στην πρώτη χώρα από την οποία εισέρχονται στην ΕΕ,²⁸¹ ενισχύει, δε, την απαίτηση να μην μετακινούνται μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών²⁸² μέσα από μία σειρά διαδικαστικών αλλαγών, οι οποίες διευκολύνουν τις απελάσεις αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε χώρες πρώτης εισόδου όπως η Ελλάδα.

²⁷⁸ Άρθρο 11 παρ. 5 Οδηγίας υποδοχής.

²⁷⁹ RSA, Διοικητική κράτηση το 2023: Αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας των προσφύγων παρά το ανέφικτο της απέλασης, Μάιος 2024. Αντίστοιχα ζητήματα ανακύπτουν και στα ένδικα βοηθήματα κατά της προαναχωρησιακής κράτησης.

²⁸⁰ Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου με την οποία διατυπώνεται σύσταση για την αντιμετώπιση των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν κατά την αξιολόγηση του 2021 σχετικά με την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν από την Ελλάδα στον τομέα της επιστροφής, 13662/21, 10 Νοεμβρίου 2021, σκ. 1-2, διαθέσιμο [εδώ](#). Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση P-5159/2021, 19 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁸¹ Άρθρο 17 παρ. 1 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁸² Αιτ. σκ. 6 Κανονισμού διαλογής, αιτ. σκ. 14, 15, 19, 24, 25 και 58 Οδηγίας υποδοχής, αιτ. σκ. 58 και 59 Κανονισμού διαχείρισης.

Ο Κανονισμός διαχείρισης παρέχει, αφενός, διευρυμένες εξουσίες στα κράτη μέλη για να επιστρέφουν αιτούντες άσυλο σε χώρες πρώτης εισόδου, μέσω ουσιαστών τροποποιήσεων των διαδικασιών Δουβλίνου:

- ❖ Στις διαδικασίες αναδοχής, η ευθύνη βάσει των κριτηρίων εισόδου παρατείνεται από 12 σε 20 μήνες, διατηρούμενου του δωδεκαμήνου μόνο στην περίπτωση των προσώπων που αποβιβάζονται κατόπιν επιχείρησης έρευνας και διάσωσης.²⁸³
- ❖ Οι διαδικασίες εκ νέου ανάληψης τροποποιούνται, με μία μετάβαση από αιτήματα σε κοινοποιήσεις, οι οποίες δύνανται να αμφισβητηθούν μόνον εφόσον η κοινοποιούμενη χώρα αποδείξει ότι δεν έχει ευθύνη.²⁸⁴ Μολονότι προβλέπει για τις κοινοποιήσεις προθεσμία δύο εβδομάδων από τη σύμπτωση (*hit*) στο Eurodac, ο Κανονισμός διαχείρισης φαίνεται να επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβαίνουν σε τέτοιες κοινοποιήσεις σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, εφόσον η μη τήρηση της προθεσμίας «*Η μη εμπρόθεσμη κοινοποίηση εκ νέου ανάληψης δεν θίγει την υποχρέωση του υπεύθυνου κράτους μέλους να αναλάβει εκ νέου το ενδιαφερόμενο πρόσωπο*».²⁸⁵ Η ασαφής διατύπωση του κανόνα δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου για τα ενδιαφερόμενα άτομα, αλλά και σύγχυση και περιπτό γραφειοκρατικό φόρτο για τις αρχές ασύλου.²⁸⁶
- ❖ Οι λόγοι προσφυγής κατά αποφάσεων μεταφοράς περιορίζονται σε ισχυρισμούς απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, παραβιάσεις των διατάξεων του Κανονισμού διαχείρισης για την οικογενειακή ενότητα, ή καθοριστικών οψιγενών στοιχείων.²⁸⁷ Ο εν λόγω περιορισμός προσκρούει ευθέως στο δικαίωμα στην πραγματική προσφυγή κατ' άρθρο 47 ΧΘΔ, όπως έχει ερμηνευτεί από τη νομολογία του ΔΕΕ,²⁸⁸ πρέπει, δε, για τον λόγο αυτό να μείνει ανεφάρμοστος.
- ❖ Η προθεσμία μεταφοράς δύναται να παραταθεί σε συνολικό χρονικό διάστημα τριετίας, σε περίπτωση διαφυγής ή αντίστασης του αιτούντος.²⁸⁹

Αφετέρου, σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασιών ασύλου, οι αιτήσεις ασύλου που κατατίθενται από άτομα που έχουν προηγουμένως λάβει καθεστώς προστασίας στην Ελλάδα, μπορούν να απορρίπτονται ως απαράδεκτες χωρίς να έχει διενεργηθεί προσωπική συνέντευξη.²⁹⁰ Η παράλειψη της συνέντευξης σε τέτοιες περιπτώσεις όχι μόνο παραβιάζει το δικαίωμα στην ακρόαση, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ,²⁹¹ αλλά και εκθέτει μεγάλο αριθμό προσφύγων σε πραγματικό κίνδυνο επιστροφής στην Ελλάδα χωρίς καμία μορφή υποστήριξης ή στοιχειώδη ενημέρωση για την

²⁸³ Άρθρο 33 παρ. 1 και 2 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁸⁴ Άρθρο 41 παρ. 2 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁸⁵ Άρθρο 41 παρ. 1 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁸⁶ Καθώς και κίνδυνο επίτασης των συγκρούσεων μεταξύ κρατών μελών: ECRE, *Comments on the Asylum and Migration Management Regulation*, Μάιος 2024, 41-42, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁸⁷ Άρθρο 43 παρ. 1 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁸⁸ Ιδίως, ΔΕΕ C-63/15 *Ghezelbash*, 7 Ιουνίου 2016, C-490/16 *AS*, 26 Ιουλίου 2017, C-670/16 *Mengesteab*, 26 Ιουλίου 2017, C-201/16 *Shiri*, 25 Οκτωβρίου 2017, C-163/17 *Jawo*, 19 Μαρτίου 2019.

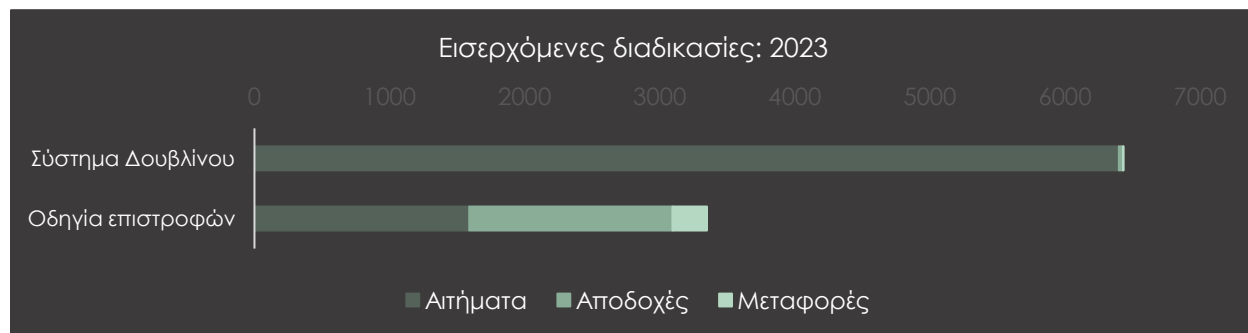
²⁸⁹ Άρθρο 46 παρ. 2 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁹⁰ Άρθρο 13 παρ. 11 περ. ε' και άρθρο 38 παρ. 1 περ. γ' Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁹¹ ΔΕΕ C-517/17 *Addis*, 16 Ιουλίου 2020.

πρόσβαση σε έγγραφα, επιδόματα και υπηρεσίες,²⁹² κατά παράβαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Συνέπεια των ως άνω τροποποιήσεις θα αποτελέσει η σημαντική αύξηση των εισερχόμενων διαδικασιών προς την Ελλάδα, είτε υπό τη μορφή διαδικασιών Δουβλίνου είτε διμερών διαδικασιών επανεισδοχής αναγνωρισμένων προσφύγων σύμφωνα με την Οδηγία επιστροφών. Η Ελλάδα ενδέχεται να λαμβάνει υψηλότερο αριθμό αιτημάτων / κοινοποιήσεων και μεταφορών ανθρώπων από άλλα ευρωπαϊκά κράτη, σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα. Ο αριθμός των απελάσεων προς την Ελλάδα το 2023 ήταν 254 διμερείς επανεισδοχές και έξι επιστροφές Δουβλίνου.

Πηγή: Eurostat (Δουβλίνο), Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (επανεισδοχές), [εδώ](#)

Τέλος, κατά τον Κανονισμό διαχείρισης, η μη συμμόρφωση χώρας με τους κανόνες ευθύνης ασκεί επιρροή στη δυνατότητά της να επωφελείται από μέτρα αλληλεγγύης, όπως η μετεγκατάσταση, η οικονομική συνδρομή ή οι λεγόμενες «αντισταθμίσεις ευθύνης», καθ' ό μέρος τα κράτη δεν υποχρεούνται να παρέχουν αλληλεγγύη σε χώρα για την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διαπιστώσει «συστημικές ελλείψεις» στην εφαρμογή των κανόνων του Δουβλίνου, «οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν σοβαρές αρνητικές συνέπειες για τη λειτουργία» του Κανονισμού διαχείρισης.²⁹³

6. Εγγυήσεις & Θεμελιώδη δικαιώματα

Δωρεάν νομική καθοδήγηση σε α' βαθμό

Περιεχόμενο: Οι αιτούντες άσυλο έχουν δικαίωμα να ζητήσουν και να λάβουν δωρεάν νομική καθοδήγηση²⁹⁴ καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου σε α' βαθμό.²⁹⁵ Η νομική καθοδήγηση περιγράφεται στο κεκτημένο ως «αναπόσπαστο μέρος» της διαδικασίας,²⁹⁶ διακριτό από τη δωρεάν

²⁹² RSA & Ίδρυμα PRO ASYL, *Πρόσβαση δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε έγγραφα και κοινωνικά δικαιώματα*, Μάρτιος 2024, 2-3, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁹³ Άρθρο 60 παρ. 3 και αιτ. σκ. 31 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁹⁴ Προκρίνεται η συγκεκριμένη απόδοση του όρου «free legal counselling» στο πρωτότυπο αγγλικό κείμενο, έναντι της απόδοσης «δωρεάν νομικές συμβουλές» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 21 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁹⁵ Άρθρο 16 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 21 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁹⁶ Αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, αιτ. σκ. 39 Κανονισμού διαχείρισης.

νομική συνδρομή και εκπροσώπηση σε β' βαθμό. Σύμφωνα με το κεκτημένο, η νομική καθοδήγηση περιλαμβάνει:²⁹⁷

- ❖ Καθοδήγηση σχετικά με τη διαδικασία ασύλου και τη λειτουργία των διαφορετικών εφαρμοζόμενων διαδικασιών, καθώς και των προϋποθέσεων παραδεκτού,
- ❖ Συνδρομή στην κατάθεση της αίτησης, στην υποβολή των απαραίτητων στοιχείων για τις διαδικασίες του Κανονισμού διαχείρισης και στη συμπλήρωση του εντύπου οικογενειακής επανένωσης,
- ❖ Καθοδήγηση σχετικά με «*νομικά ζητήματα που ανακύπτουν στην πορεία της διαδικασίας*».

Σημειώνουμε ότι ο ενωσιακός νομοθέτης επιλέγει ειδικώς τον όρο «συνδρομή» και όχι «καθοδήγηση» για τα στάδια της κατάθεσης της αίτησης ασύλου και της υποβολής των στοιχείων που σχετίζονται με τις διαδικασίες του Κανονισμού διαχείρισης. Η χρήση του συγκεκριμένου όρου συνεπάγεται την κατοχύρωση δικαιώματος των αιτούντων άσυλο όχι μόνο να λαμβάνουν πληροφορίες ή καθοδήγηση στα στάδια αυτά, αλλά κατ' ελάχιστο να τους συνοδεύει και πράγματι να τους συνδράμει σύμβουλος κατά την κατάθεση της αίτησής τους και την υποβολή των στοιχείων που σχετίζονται με τις διαδικασίες του Κανονισμού διαχείρισης. Η ερμηνεία αυτή συνάδει με τον «*αναπόσπαστο*» ρόλο της καθοδήγησης και διασφαλίζει την έγκαιρη υποβολή όλων των απαραίτητων στοιχείων για την ταχεία διεκπεραίωση των υποθέσεων και τη δίκαιη και αποτελεσματική εξέταση των αιτήσεων ασύλου.²⁹⁸

Ποιότητα και ανεξαρτησία: Το ενωσιακό δίκαιο δεν εισάγει διάκριση μεταξύ της νομικής καθοδήγησης και της συνδρομής και εκπροσώπησης ως προς τα απαραίτητα προσόντα και το θεσμικό ρόλο των φορέων που τις παρέχουν.²⁹⁹ Κατά ορθή ερμηνεία των διατάξεων, λοιπόν, η δωρεάν νομική καθοδήγηση στους αιτούντες άσυλο πρέπει να παρέχεται εξαιρουμένων, από εξειδικευμένους επαγγελματίες, ικανούς να συμβουλευούν τους αιτούντες σχετικά με «*ζητήματα που ανακύπτουν στην πορεία της διαδικασίας*» και ανεξάρτητους από τις αρχές και τις υπηρεσίες που διεξάγουν τη διαδικασία ασύλου, σε συνθήκες που διασφαλίζουν την απαραίτητη εμπιστευτικότητα.³⁰⁰ Η νομική καθοδήγηση πρέπει, επομένως, να παρέχεται από πρόσωπα θεσμικά και λειτουργικά ανεξάρτητα από το κράτος,³⁰¹ καθώς και από τον ΕΥΑΑ.³⁰²

Προκύπτει από τα ανωτέρω ότι ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου θέτει αυστηρές προϋποθέσεις ως προς το περιεχόμενο και τις συνθήκες παροχής της καθοδήγησης και τα απαραίτητα προσόντα και την ανεξαρτησία των φορέων υλοποίησής της, οι οποίες καλύπτονται με κατάλληλο και αποτελεσματικό τρόπο στην περίπτωση της παροχής δωρεάν νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης σε α' βαθμό.³⁰³

²⁹⁷ Άρθρο 16 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 21 παρ. 6 Κανονισμού διαχείρισης.

²⁹⁸ Δεδομένου ότι οι αιτούντες και οι αιτούσες υποχρεούνται να υποβάλλουν όλα τα στοιχεία στη διάθεσή τους στο στάδιο της κατάθεσης της αίτησης: άρθρο 4 παρ. 1 Κανονισμού αναγνώρισης, άρθρο 28 παρ. 6 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

²⁹⁹ Σημ. ιδίως άρθρα 18 και 19 και αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

³⁰⁰ ECRE, *Comments on the Asylum Procedure Regulation*, Ιούνιος 2024, 22-23.

³⁰¹ Αντίθετα με την υπόνοια «*απευθείας*» παροχής από το κράτος σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Common Implementation Plan*, COM(2024) 251, 12 Ιουνίου 2024, 39.

³⁰² Δεν χωρεί ερμηνεία του άρθρου 16 παρ. 4 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου η οποία θα επέτρεπε την άσκηση εν λόγω αρμοδιότητας από τον Οργανισμό.

³⁰³ Άρθρο 15 παρ. 3 και αιτ. σκ. 16 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

Συνιστάται η θέσπιση δωρεάν νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης σε α' βαθμό, ούτως ώστε καλυφθούν προσηκόντως οι ανάγκες των αιτούντων άσυλο στη διαδικασία. Στη φόρμα κατάθεσης της αίτησης πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία του δικηγόρου ή συμβούλου του αιτούντος, άλλως να μνημονεύεται τυχόν παραίτηση του αιτούντος από το δικαίωμα σε δωρεάν νομική καθοδήγηση.

Μεταχείριση ευάλωτων προσώπων

Διαπίστωση ευαλωτότητας: Το νέο ΚΕΣΑ εξειδικεύει τις ρυθμίσεις για τις ευάλωτες ομάδες, με στόχο την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών τους στις διαδικασίες διαλογής, ασύλου και υποδοχής. Τα κράτη υποχρεούνται να υποβάλλουν τους νεοαφικνούμενους που υπάγονται στη διαδικασία διαλογής σε προκαταρκτικό έλεγχο ευαλωτότητας.³⁰⁴ Υποχρεούνται, περαιτέρω, να εξετάζουν κατά πόσο οι αιτούντες άσυλο χρήζουν ειδικών συνθηκών υποδοχής ή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων το συντομότερο και εντός 30 ημερών από την υποβολή της αίτησης,³⁰⁵ καθώς και να επανεξετάζουν αυτές σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο στάδιο ανακύπτουν.³⁰⁶ Οι διαδικασίες αυτές δύνανται να συγχωνευτούν σε ένα ενιαίο στάδιο.³⁰⁷

Η διαπίστωση της ευαλωτότητας στηρίζεται σε ορατά σημάδια, δηλώσεις, έγγραφα ή στη συμπεριφορά του αιτούντος άσυλο.³⁰⁸ Το αρμόδιο προσωπικό για τη διενέργειά της πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο,³⁰⁹ όλα, δε, τα συναφή στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των σημαδιών, των δηλώσεων και της συμπεριφοράς, καθώς και των προβλεπόμενων μέτρων για την αντιμετώπιση των αναγκών που ανακύπτουν, πρέπει να καταχωρούνται στον διοικητικό φάκελο του αιτούντος.³¹⁰ Οι αρχές δύνανται, περαιτέρω, να παραπέμπουν τον αιτούντα σε ιατρό ή ψυχολόγο για τη λήψη γνωμοδότησης σχετικά με την ανάγκη τους για ειδικές εγγυήσεις.³¹¹

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, σε όλα τα ΚΥΤ, οι ΚΕΔ και τα καμπς πρέπει να δραστηριοποιούνται Κλιμάκια Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης,³¹² για τη διεξαγωγή ιατρικού, ψυχολογικού και κοινωνικού ελέγχου κατά τη διάρκεια της διαλογής, τα αποτελέσματα του οποίου αναρτώνται στον φάκελο των αιτούντων.³¹³ Ωστόσο, ο μη έγκαιρος εντοπισμός της ευαλωτότητας στις διαδικασίες διαλογής και ασύλου παραμένει κρίσιμη έλλειψη στο ελληνικό σύστημα, οφειλόμενη, μάλιστα, σε ζητήματα χρόνιας υποστελέχωσης των αρμόδιων υπηρεσιών αλλά και στην επίμονη εφαρμογή των διαδικασιών συνόρων με συντετμημένες προθεσμίες στα νησιά. Λόγω των συστημικών αυτών πλημμελειών, οι αιτούντες άσυλο υπάγονται

³⁰⁴ Άρθρο 12 παρ. 3 και αιτ. σκ. 37 Κανονισμού διαλογής.

³⁰⁵ Άρθρο 20 παρ. 2-3 και αιτ. σκ. 17 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

³⁰⁶ Άρθρο 20 παρ. 3 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

³⁰⁷ Άρθρο 12 παρ. 5 Κανονισμού διαλογής, άρθρο 20 παρ. 1 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

³⁰⁸ Άρθρο 20 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

³⁰⁹ Άρθρο 20 παρ. 5 και αιτ. σκ. 18 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 1 Οδηγίας υποδοχής.

³¹⁰ Άρθρο 20 παρ. 2 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 2 περ. β' Οδηγίας υποδοχής.

³¹¹ Άρθρο 20 παρ. 4 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, άρθρο 25 παρ. 2 περ. γ' Οδηγίας υποδοχής.

³¹² Άρθρο 3 παρ. 3 ΚΥΑ 1/7433/2019, ΦΕΚ Β' 2219/10.06.2019, άρθρο 5 παρ. 2 ΥΑ 23/13532/2020, ΦΕΚ Β' 5272/30.11.2020.

³¹³ Άρθρο 16 παρ. 4 ΚΥΑ 1/7433/2019.

συστηματικά σε διαδικασίες συνέντευξης και εξέτασης των αιτημάτων τους, προτού καταστεί δυνατή η υπαγωγή τους σε εκτίμηση ευαλωτότητας.³¹⁴ Επιβαρυντικό παράγοντα, δε, αποτελεί το γεγονός ότι τα Κλιμάκια Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης στα καμبس της ενδοχώρας δεν έχουν τα απαραίτητα μέσα για τη διενέργεια εκτίμησης της ευαλωτότητας και για τη συνακόλουθη ενημέρωση των ιατρικών φακέλων των αιτούντων.³¹⁵

Ειδικές εγγυήσεις: Ο Κανονισμός διαδικασιών ασύλου αξιώνει την παροχή «αναγκαίας υποστήριξης» ή «επαρκούς υποστήριξης» στους αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων,³¹⁶ χωρίς, και πάλι, να εξειδικεύει το περιεχόμενο αυτής. Η τήρηση της εν λόγω εγγυήσεως είναι πρωταρχικής σημασίας ιδίως στη **Διαδικασία Συνόρων**, ενόψει των συστημικών πλημμελειών που πλήττουν τη διαδικασία ασύλου.

Σε ό,τι αφορά την υποδοχή, η Οδηγία υποδοχής προβλέπει την παροχή «ειδικής υποστήριξης» ή «αναγκαίας υποστήριξης» στους αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής,³¹⁷ η οποία διέπει, μεταξύ άλλων, την επιλογή της θέσης φιλοξενίας στην οποία τοποθετούνται.³¹⁸ Για τη συμμόρφωση της χώρας με την απαίτηση αυτή είναι απαραίτητη μία εκ βάθρων αναθεώρηση του συστήματος **Υποδοχής**, το οποίο επί του παρόντος προσφέρει στέγαση αποκλειστικά σε καμبس. Από την κατάργηση του προγράμματος ESTIA στα τέλη του 2022, η ΥΠΥΤ τοποθετεί διαπιστωμένα ευάλωτους αιτούντες στα ίδια καμبس που χρησιμοποιεί για τη στέγαση του υπόλοιπου πληθυσμού των αιτούντων άσυλο, με τον αριθμό αυτών να κυμαίνεται σε 3.157 άτομα με ειδικές ανάγκες υποδοχής στα τέλη του περασμένου έτους.³¹⁹

Οι ελληνικές αρχές κρίνουν ότι «Όλες οι δομές αρμοδιότητας της ΥΠΥΤ έχουν την κατάλληλη υποδομή ώστε να καλυφθούν επαρκώς τυχόν ειδικές ανάγκες υποδοχής των ατόμων που ανήκουν σε κάποια κατηγορία ευαλωτότητας, κατά περίπτωση».³²⁰ Παραμένει, ωστόσο, ασαφής η διαφοροποίηση των ειδικών συνθηκών υποδοχής που διατίθενται στους ευάλωτους ανθρώπους που τοποθετούνται στα καμبس, από τις γενικές συνθήκες που παρέχονται στον υπόλοιπο πληθυσμό που διαμένει στους ίδιους χώρους. Υπενθυμίζουμε ότι οι περισσότεροι αιτούντες που έχουν χαρακτηριστεί ευάλωτοι τοποθετούνται σε καμبس όπως η Ριτσώνα, το Πολύκαστρο, οι Σέρρες και η Μαλακάσα, τα οποία έχουν ελάχιστο έως μηδαμινό ιατρικό και ψυχοκοινωνικό προσωπικό.³²¹

Επισημαίνουμε, περαιτέρω, ότι το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου είχε εξαγγείλει ήδη από το 2022 ότι «Τον Ιανουάριο του 2023, ομάδα εργασίας με τον ΔΟΜ, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τον ΕΥΑΑ και τη DG HOME θα αναπτύξει τυποποιημένες διαδικασίες για την

³¹⁴ RSA κ.α., *The state of the border procedure on the Greek islands*, Σεπτέμβριος 2022, 15-19.

³¹⁵ RSA, *Προσφυγικά καμبس στην ενδοχώρα: Ποια είναι η σημερινή κατάσταση σύμφωνα με τις πραγματικές συνθήκες και τα επίσημα στοιχεία;*, Ιούνιος 2024, 20-22.

³¹⁶ Άρθρο 21 παρ. 2 και αιτ. σκ. Κανονισμού διαδικασιών ασύλου. Βλ. και άρθρο 12 παρ. 4 Κανονισμού διαλογής.

³¹⁷ Άρθρο 19 παρ. 2 και άρθρο 25 παρ. 4 Οδηγίας υποδοχής.

³¹⁸ Άρθρο 7 παρ. 3 και άρθρο 19 παρ. 3 Οδηγίας υποδοχής.

³¹⁹ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 167016/2024, 10 Ιουνίου 2024.

³²⁰ Στο ίδιο.

³²¹ RSA, *Προσφυγικά καμبس στην ενδοχώρα: Ποια είναι η σημερινή κατάσταση σύμφωνα με τις πραγματικές συνθήκες και τα επίσημα στοιχεία;*, Ιούνιος 2024, 23-24.

εκτίμηση της ευαλωτότητας και τις ειδικές συνθήκες υποδοχής»,³²² χωρίς καμία, ωστόσο, ενημέρωση επ' αυτού μέχρι σήμερα.³²³

Το κекτημένο προβλέπει ότι η ανάγκη του αιτούντος για ειδικές εγγυήσεις «ισχύει με την επιφύλαξη της εκτίμησης των αναγκών διεθνούς προστασίας».³²⁴ Η διάταξη σε καμία περίπτωση δεν εννοεί ότι η ευαλωτότητα δεν σχετίζεται με την εξέταση της αίτησης ασύλου, όπως εσφαλένως διαλαμβάνεται στο άρθρο 41 περ. δ' εδ. ε' Ν 4939/2022.³²⁵ Τουναντίον, η υπαγωγή του αιτούντος σε ευάλωτη ομάδα αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της ατομικής κατάστασης και των προσωπικών περιστάσεων του κατά την έννοια του άρθρου 34 παρ. 2 περ. δ' του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου, δύναται, δε, να αποτελεί ένδειξη ή απόδειξη παρελθούσας δίωξης κατ' άρθρο 4 παρ. 4 του Κανονισμού αναγνώρισης, άμεσα συνδεδεμένης με την αξιολόγηση του αιτήματος.³²⁶

Η διάταξη του άρθρου 67 παρ. 1 Ν 4939/2022 πρέπει να καταργηθεί, καθότι εισάγει αυθαίρετο περιορισμό της αρμοδιότητας για την πιστοποίηση θυμάτων βασανιστηρίων ή άλλων μορφών βίας μόνο σε δημόσια νοσοκομεία ή ιατροδικαστικές αρχές.

Η διάταξη του άρθρου 41 περ. δ' εδ. ε' Ν 4939/2022 πρέπει να καταργηθεί, διότι αντιβαίνει στο ενωσιακό δίκαιο και θέτει προσκόμματα στην ορθή εξέταση των αιτήσεων ασύλου.

Το σύνολο των καμπς πρέπει πάντοτε να διαθέτει πλήρως στελεχωμένο Κλιμάκιο Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης και επαρκές εξειδικευμένο προσωπικό για τον εντοπισμό ευαλωτοτήτων και την κάλυψη του πληθυσμού των αιτούντων άσυλο που υπόκειται σε διαδικασίες διαλογής στους εν λόγω χώρους.

Σε κάθε υπόθεση πρέπει, με την ολοκλήρωση της διαλογής, να αναρτάται στον διοικητικό φάκελο του ενδιαφερομένου συμπληρωμένη κάρτα υγείας, ιατρικό ιστορικό, ιστορικό ψυχικής υγείας και κοινωνικό ιστορικό. Η φόρμα κατάθεσης της αίτησης ασύλου πρέπει να αναγράφει τυχόν παράλειψη οποιασδήποτε από τις παραπάνω εκτιμήσεις.

Οι χειριστές της Υπηρεσίας Ασύλου και του ΕΥΑΑ πρέπει να απέχουν από τη διενέργεια της προσωπικής συνέντευξης όταν λείπουν από τον διοικητικό φάκελο του αιτούντος οποιαδήποτε από τα έγγραφα που σχετίζονται με τη διεξαγωγή ή τα αποτελέσματα της διαπίστωσης ευαλωτότητας.

³²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Task Force Migration Management Mission Report – Athens/Lesvos – December 2022*, Ares(2022)8851878, Δεκέμβριος 2022, 3.

³²³ Σημ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επιστολή σε οργανώσεις κοινωνίας των πολιτών, Ares(2024)613054, 26 Ιανουαρίου 2024.

³²⁴ Άρθρο 25 παρ. 5 Οδηγίας υποδοχής.

³²⁵ Περαιτέρω ανάλυση σε RSA, *Ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις στη διαδικασία ασύλου: Παρατηρήσεις επί της νομολογίας*, Ιούνιος 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

³²⁶ Για το λόγο αυτό αποτελούν και στοιχεία που θεμελιώνουν και το παραδεκτό μεταγενέστερων αιτήσεων: ΔΠρΑΘ 54/2023, ΔΕφΠειρ Α582/219.

<https://rsaegean.org/el/neo-symfono-gia-ti-metanastefsi-kai-to-asylo-2024/>

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνα Καλαμπόκα 30

82131 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<https://rsaegean.org/>